

จอร์จ ชาร์ป

จิตตวิเวก

ก่อน-กว่า

ฉบับปรับปรุงเพื่อเป็นอนุสรณ์

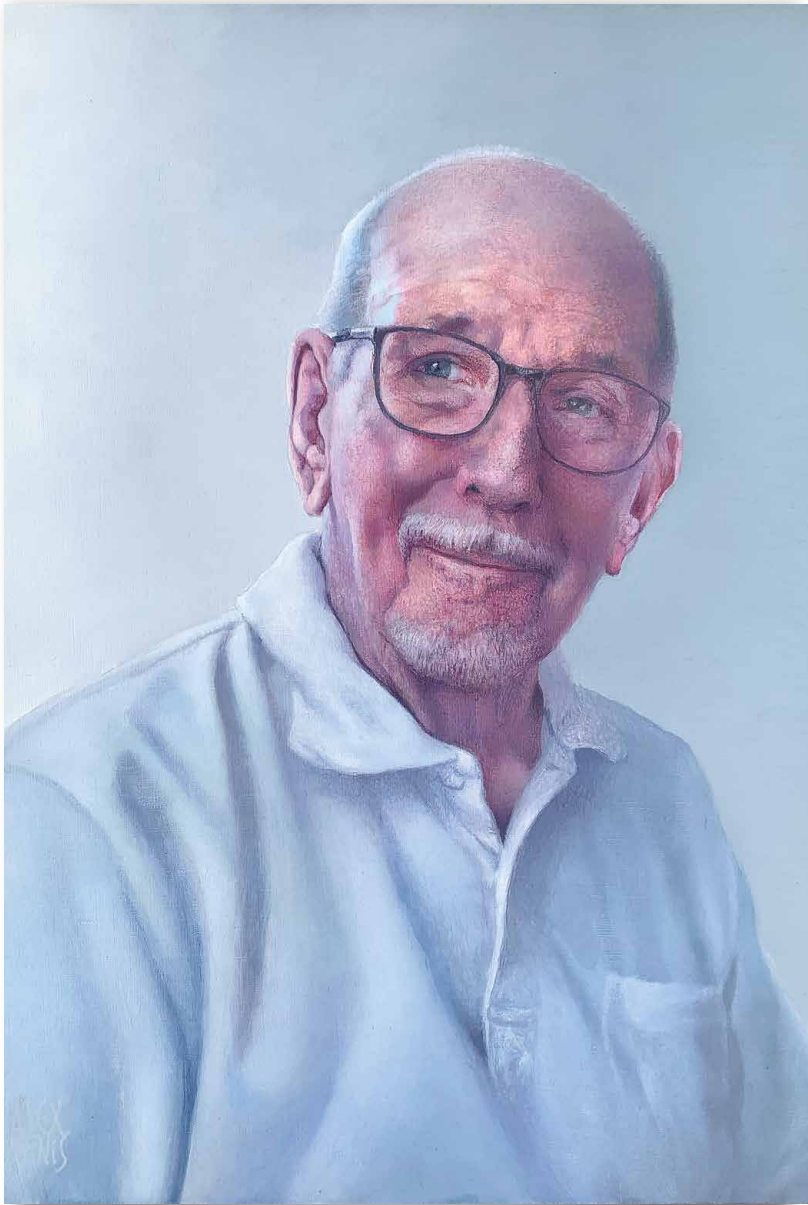
จิตตวิเวก

ก่อน-กว่า

จอร์จ ซาร์ป เขียน

ปิยะภา รั้วพิทักษ์ ๑๑๒๑

ลัดดา คุณศรีพิทักษ์ เรียบเรียง

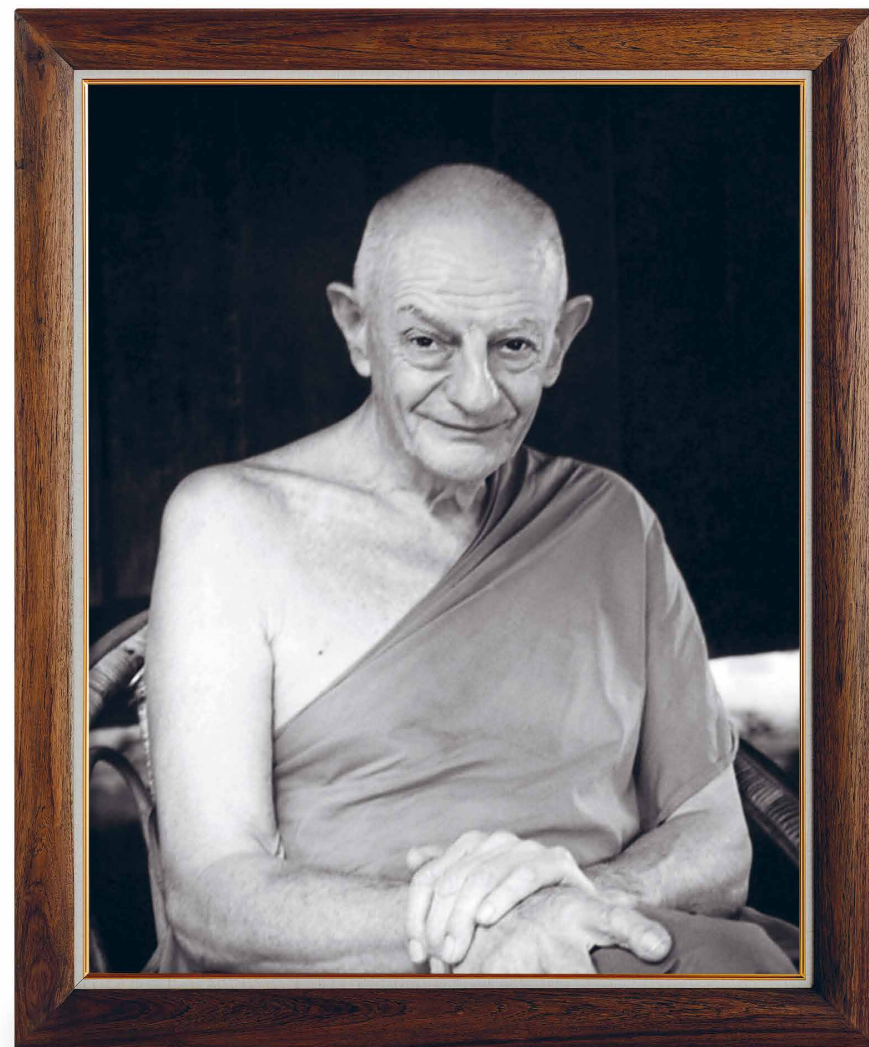
จอร์จ ชาร์ป
วาดโดย อเล็กซ์ อพิลิส

คำอุทิศ

จิตติวิเวก ก่อน-กว่า ฉบับพิมพ์ใหม่เล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อระลึกถึง
คุณจอร์จ ชาร์ป (พ.ศ. ๒๔๗๖ - พ.ศ. ๒๕๖๕) ผู้เป็นทั้งศิลปิน นักวาด
ภาพประกอบ ผู้อุทิศตนในการปฏิบัติธรรม และประธานมูลนิธิกิจการ
สงฆ์แห่งประเทศไทย (พ.ศ. ๒๕๑๕ - พ.ศ. ๒๕๓๘) ด้วยความเคารพ
และกตัญญูตา

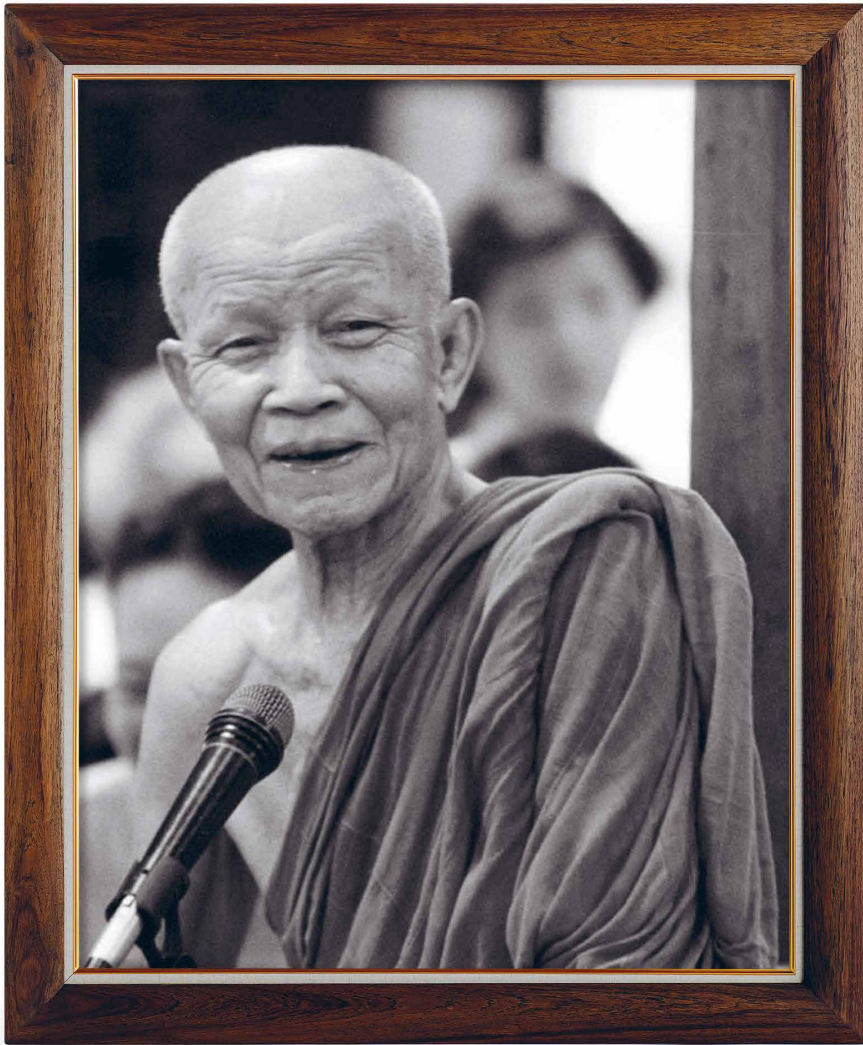
ขออุทิศบุญที่ได้บำเพ็ญนี้ นำพาความสงบและความสุขให้บังเกิดแต่ทุก
ท่านโดยถ้วนทั่วกัน

รูปภาพพระมหาคณะ
เรียงตามลำดับที่ผู้เขียนเริ่มติดต่อด้วย
ยกเว้นอดีตพระกปิลาวัฑฒ

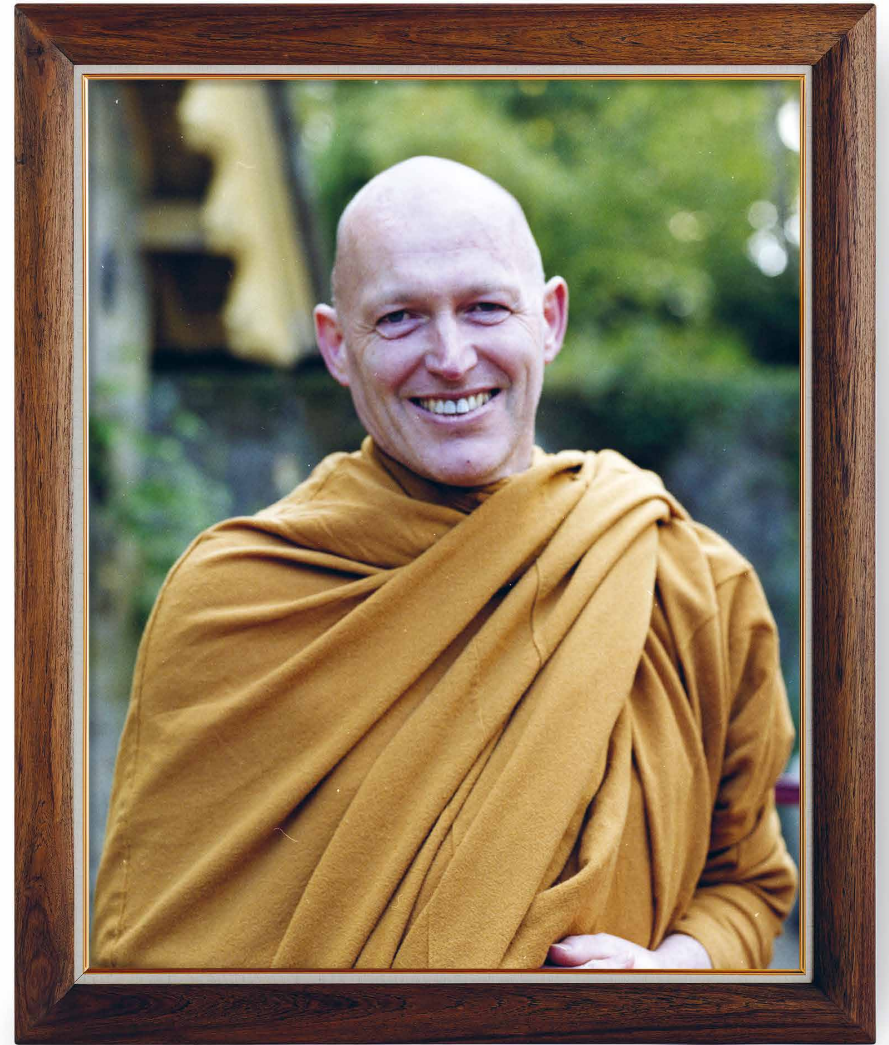

พระอาจารย์ปญญาวฑฒ

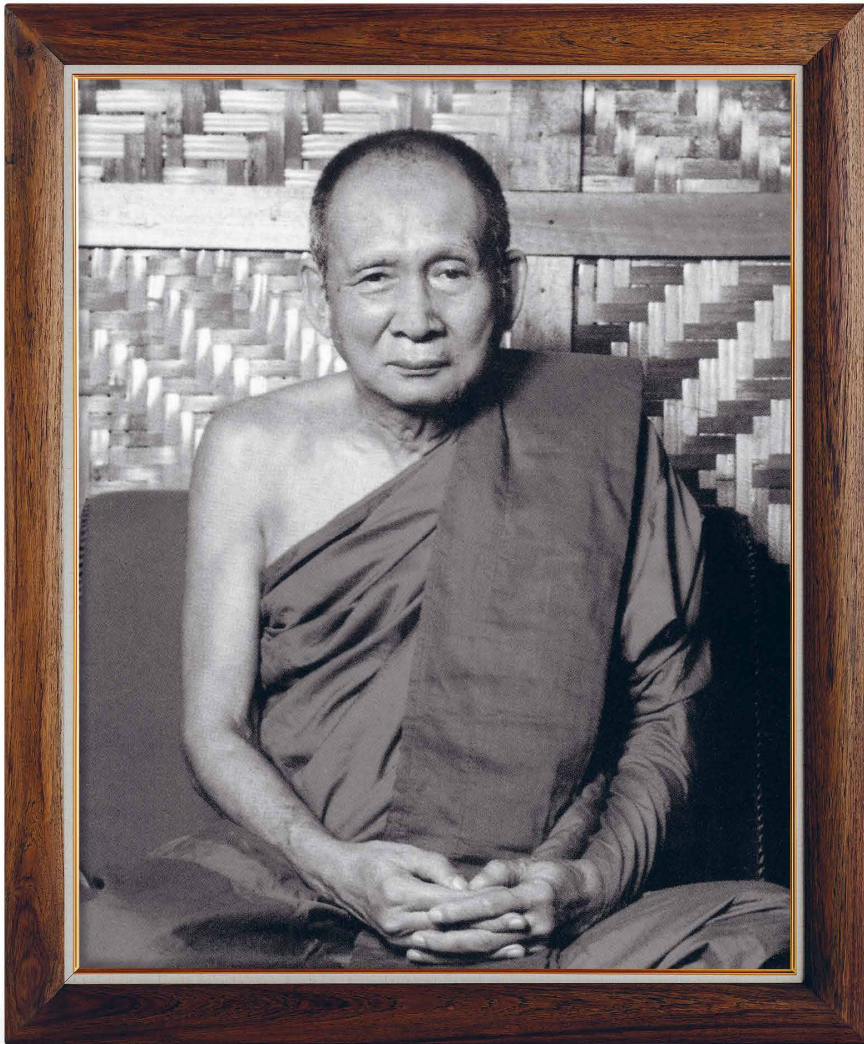

พระธรรมวิสุทธิมงคล
(หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน)

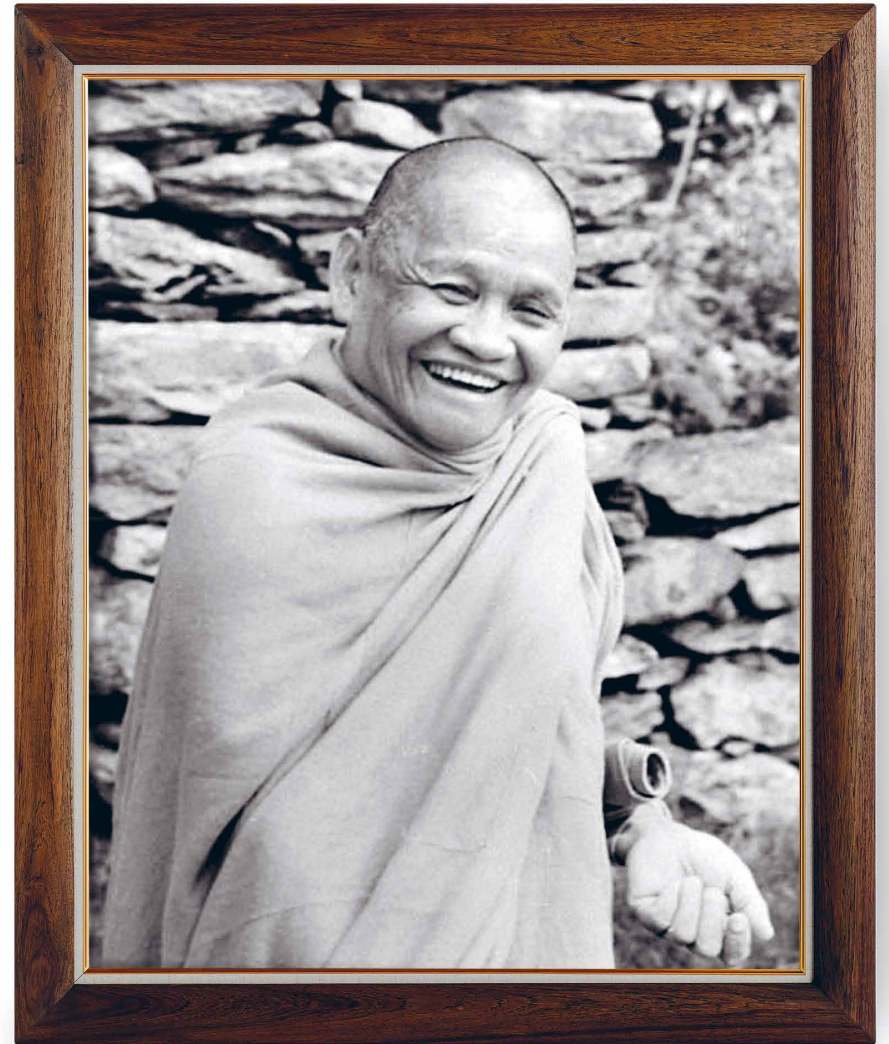

พระราชสุเมธาจารย์
(หลวงปู่สุเมโธ)

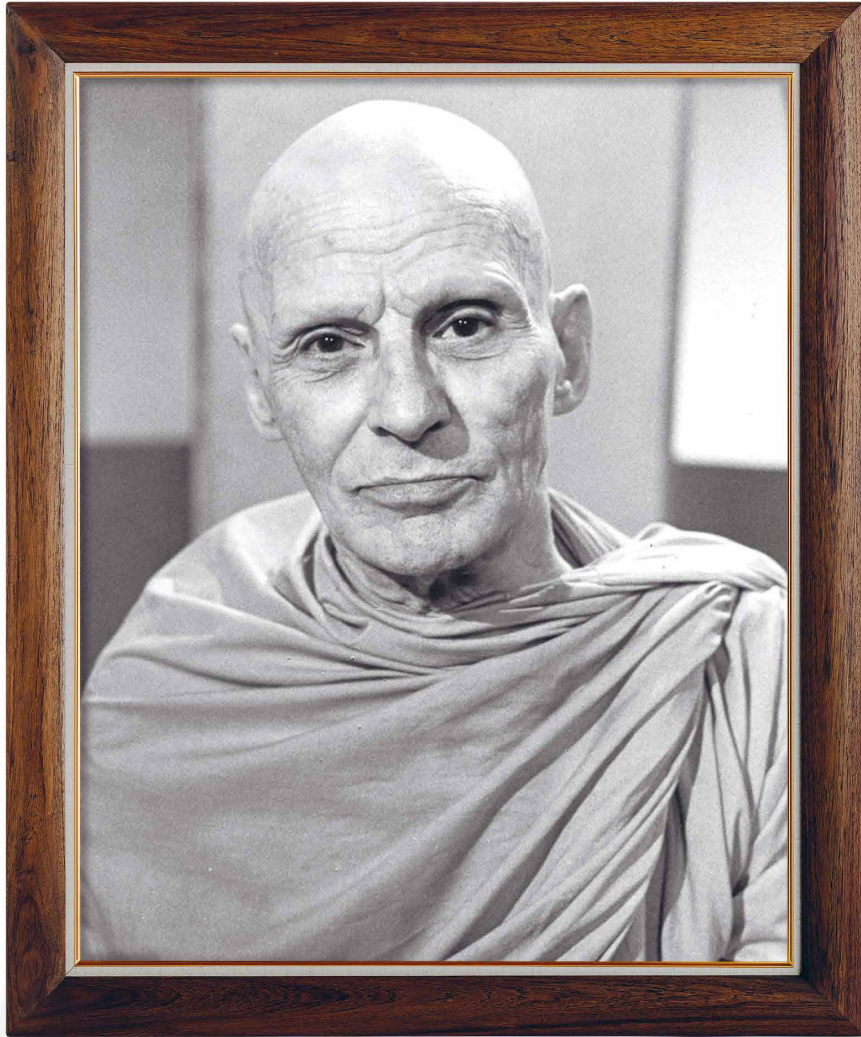

สมเด็จพระญาณสงวร สมเด็จพระสังฆราช
สกลมหาสังฆปริณายก

พระโพธิญาณเถร
(หลวงปู่ชา สุภทฺโท)

พระกปิลวฑฺฒโน

พระเจดีย์พระโพธิญาณ
วัดมหาเจตมณเฑียร

สารบัญ

บทนำ	๑๔
๑. ก่อนจะเป็นรักเธอร์สท์	๑๗
๒. รักเธอร์สท์ - จัดตวิเวก	๗๔
๓. นั้จจากรักเธอร์สท์	๑๔๔

(แต่ก็๑๑)...

จิตตวิเวก : ก่อน – กว่

เขียน: จอร์จ ชาร์ป

ISBN: 978-1-78432-135-2

พิมพ์ครั้งที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๒ จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม

ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๕ จำนวน ๑,๕๐๐ เล่ม

หนังสือเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อแจกเป็นธรรมทาน ห้ามจำหน่าย

2018 © George Sharp

สงวนลิขสิทธิ์ ห้ามคัดลอก ตัดตอน นำภาพหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ไปพิมพ์โดยไม่ได้รับอนุญาต

แปล: ปิยะภา รวิพิทักษ์

เรียบเรียง: ลัดดา คูศรีพิทักษ์

พิสูจน์อักษร: อุมววรรณ รุยาพร, มิ่งเพช รุยาพร, วนิดา ตรียางกูรศรี

รูปเล่ม: นฤมล ทองใบ, จิตรา นวลวิสัย

กราบขอบพระคุณ/ขอบคุณ

ศูนย์เผยแผ่มรดกธรรมพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท);

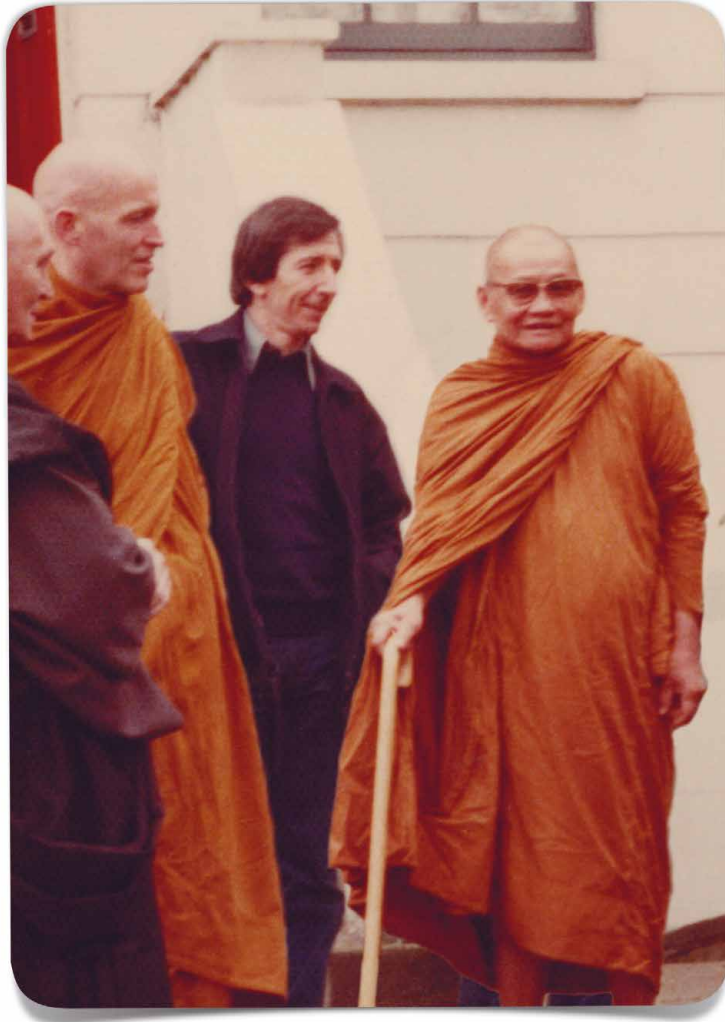
คณะสงฆ์วัดอมราวดี, วัดป่าจิตตวิเวก, วัดป่าสุเมธาราม (โปรตุเกส), Milntuim Hermitage;

Forest Dhamma Monastery: พระอาจารย์ติก สีลรัตน, Mae Chee Malita Halim;

Terry Shine

พิมพ์: บริษัท โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ (๑๙๘๗) จำกัด

บทนำ

เรายินดีมากที่คุณจอร์จ ชาร์ป ได้จัดบันทึกเรื่องราวของมูลนิธิกิจการสงฆ์ แห่งประเทศอังกฤษที่วิหารแฮมพ์สเต็ด รวมถึงเรื่องราวในช่วงที่เรา อยู่ที่นั่นเอาไว้ เราอยู่ที่วิหารแฮมพ์สเต็ด ๒ ปี แล้วจึงย้ายมาอยู่ที่วัด ปาซิทเฮิร์สต์ และวัดอมราวดีในเวลาต่อมา

จอร์จจดจำรายละเอียดได้ดีอย่างเหลือเชื่อ เราประทับใจมากที่เขา จำเรื่องทางกฎหมายและรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ ขายวิหารแฮมพ์สเต็ด การซื้อบ้านซิทเฮิร์สต์ การได้ครองผืนป่า แฮมเมอร์วูด ไปจนถึงการซื้อและพัฒนาวัดอมราวดีที่ฮาร์ทฟอร์ดเชียร์ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๗

จอร์จมีส่วนสำคัญในความพยายามทั้งหมดนี้ เพราะตอนที่เราได้พบกับเขาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๙ เรารู้เรื่องวิหารแฮมพ์สเต็ดน้อยมาก จนท่านอาจารย์ปัญญาวัชโธแนะนำให้ติดต่อกับจอร์จ ชาร์ป ถ้าต้องการที่พักในช่วงที่อยู่ในลอนดอน เรากำลังเดินทางกลับกรุงเทพฯ โดยบินจากนิวยอร์กมาที่ลอนดอน และต้องรอต่อเครื่องกลับประเทศไทยอีก ๓ วัน ระหว่างนั้นจอร์จจะมาหาเราทุกเย็นและเล่าให้ฟังถึงความตั้งใจของเขา ตั้งแต่ออกเดินทางไปที่วอเมริกาจนแวะพักสั้นๆ ในอังกฤษ เขาเป็นฆราวาสคนแรกที่เราพบที่ดูเหมือนจะพอเข้าใจได้ว่าสิ่งที่จำเป็น ในการจัดตั้งวัดป่าพุทธศาสนาสายเถรวาทมีอะไรบ้าง

ในอเมริกา เราเดินทางจากแคลิฟอร์เนียไปนิวยอร์กและค่อนข้างเปิดรับคำนิมนต์ให้มาอยู่และมาตั้งวัดป่าไทยในสหรัฐฯ แต่เรื่องก็ไปไม่ถึง

ไหน เราจึงแทบไม่คาดหวังว่าจะเกิดอะไรขึ้นในระหว่างมาพักค้างที่ลอนดอน ๓ วันนั้น

เราประทับใจมากที่จอร์จเข้าใจว่าอะไรบางอย่างที่เป็นที่ต้องการ และเข้าใจว่าพวกเขาจะไม่ยอมอยู่ในสถานะที่เป็นแค่อาจารย์สอนวิปัสสนาหรือคนนั่งเขียนจดหมายข่าวแต่เพียงแค่นั้น ความตั้งใจของเขาได้รับการชี้แนะจากภูมิปัญญาของพระอาจารย์มหาบัวและอาจารย์ปัญญาวัฑฒ์เกี่ยวกับเรื่องการสร้างวัดป่า ซึ่งพอจะเป็นที่ที่พระภิกษุสักกฐปหนึ่งสามารถมาฝึกพัฒนาตนเองท่ามกลางบริบทแวดล้อมของทวีปยุโรปได้ นั่นทำให้เราประทับใจมากจนบอกให้จอร์จไปพบหลวงพ่อบุชาที่ประเทศไทย เพราะเราคิดว่า อย่างน้อยเขาก็ควรมาดูว่าชีวิตของพวกเขาเป็นอย่างไร การอาศัยอยู่ในบ้านทาวน์เฮาส์ในเมืองนั้นแตกต่างจากการใช้ชีวิตในวัดป่าของไทยอย่างสิ้นเชิง แต่ถ้าจอร์จได้ไปวัดป่าฟังที่อุบลราชธานีเขาก็จะรู้ได้ด้วยตัวเองว่า “นี่คือสิ่งที่คุณต้องการจริงๆ หรือไม่”

แน่นอนว่า อีกไม่กี่เดือนต่อมาเขาก็เดินทางมาประเทศไทย หลวงพ่อบุชามักจะสนใจเสมอเวลาที่เรานำให้ท่านฟังถึงเรื่องที่เราพบเจอในลอนดอน รวมถึงเรื่องเกี่ยวกับจอร์จ ชาร์ป เราเลยอยากรู้มากกว่าหลวงพ่อบุชาจะวิสาสะกับเขาอย่างไร

หลวงพ่อบุชาไม่ได้ละความเป็นท่านในแบบที่ท่านเป็น แล้วมาให้ความสนทนากับจอร์จเป็นพิเศษไปกว่าปกติ ในขณะที่จอร์จเองต้องใช้เวลาด้านใหญ่ในการปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตพื้นฐานในวัด ซึ่งในสมัยนั้นยังค่อนข้างยึดถือแบบแผนตามวิถีโบราณอยู่ เราคิดว่าทุกคนน่าจะชื่นชมจอร์จที่สามารถกินอาหารจากกะละมังเคลือบดินเผาได้ หรือเรียกได้ว่าสามารถ “อยู่อย่างลำบาก” ได้อย่างซ้ำๆ ในแบบของเขา

ดูเหมือนว่าเขาจะไม่หงุดหงิดกับเรื่องอะไรแบบนั้น และเมื่อมีจังหวะได้คุยกับหลวงพ่อบุชา ก็ดูว่าหลวงพ่อบุชาค่อนข้างสนใจและมีปฏิกิริยาที่ดีกับจอร์จมาก ดังนั้นเมื่อได้รับการนิมนต์ไปประเทศอังกฤษในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ หลวงพ่อบุชากับเราจึงได้ออกเดินทางจากประเทศไทยไปที่ประเทศอังกฤษ

เรื่องทั้งหมดนี้ถูกบันทึกไว้อย่างละเอียด เป็นเรื่องยากมากที่จะมีใครสักคนที่ชัดเจนแบบนี้ โดยทั่วไปแล้วคนตะวันตกหาครูสอนนั่งสมาธิเพียงเพราะพวกเขาสนใจที่จะเรียนรู้การทำวิปัสสนา พวกเขาไม่ได้สนใจในหลักพุทธศาสนาหรือประเพณีทางศาสนาเท่าไร แต่สนใจในเรื่องของสมาธิมากกว่า

เราคิดว่าอังกฤษโชคดีมากที่มีการก่อตั้งมูลนิธิกิจการสงฆ์แห่งประเทศไทย ซึ่งได้ก่อตั้งมาก่อนที่เราจะเดินทางไปถึงเป็นเวลา ๒๐ ปีแล้ว จากความพยายาม การลองผิดลองถูก ทำให้ได้เรียนรู้ว่าอะไรบางอย่างที่จำเป็นจริงๆ ที่จะทำให้เจตนาดั้งเดิมของท่านกปิลวัฑฒ์บรรลุผลสำเร็จโดยแท้

เราขอแสดงความชื่นชมและความขอบคุณต่อจอร์จ ชาร์ป ผู้เป็นเพื่อนที่ซื่อสัตย์มาตลอดหลายปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ครั้งแรกที่ได้พบกันเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๙ จนถึงปัจจุบัน และเรายังอยากแสดงความขอบคุณที่เขาได้เขียนบันทึกเรื่องราวนี้ซึ่งเป็นเรื่องที่เราเห็นด้วยว่าสำคัญอย่างยิ่ง

ถ้าจอร์จไม่ได้เขียน ก็คงไม่มีใครสามารถเขียนได้อีกแล้วจริงๆ

Ajahn Sumedho
(อาจารย์สุเมโธ)

๑. ก่อหจ:เมินชักเอ็งสัท

ที่ประชุมมูลนิธิสังฆการสงฆ์แห่งประเทศไทย ช่วงแรก เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๕
โดยมีพระภิกษุเจ้าอาวาสประจำวัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ซึ่งเป็นพระชาลเมธี สิริ ปัทมธโร มจร. 1 กน
ซึ่งต่อมาคือ พระวิสุทธิญาณโฆส

-๑- ก่อนจะเป็น ชิกเฮิร์สท์

สิ้นสุดวัน วันหนึ่งในฤดูใบไม้ร่วง พ.ศ. ๒๕๑๔

ผมออกจากที่ทำงานในอาคารกระจกที่มองลงไปเห็นสวนสาธารณะไฮด์ปาร์กแล้วเดินลงบันไดสถานีรถไฟใต้ดินไนท์บริดจ์เพื่อกลับบ้าน เวสต์แฮมพัสเตดอยู่ไม่ไกลและรถไฟก็คนไม่แน่นมาก ตกลงคืนนี้จะทำอะไรดี ฟังเพลงอีกคืน ดูหนังอีกเรื่อง หรือว่าจะออกไปกินข้าวนอกบ้านอีก

ผมกำลังจ้องออกไปนอกหน้าต่างอย่างค่อนข้างเลื่อนลอย เมื่อโพลสเตอร์แผ่นเล็กๆ พร้อมตัวหนังสือสีแดงตัวใหญ่เขียนเป็นคำๆ หนึ่งวิ่งผ่านไป ในขณะที่รถไฟเร่งความเร็วขึ้น คำๆ นั้นเขียนว่า การฝึกสมาธิ

น่าสนใจดี... แอร์มัน เฮสเช เคยเขียนเกี่ยวกับเรื่องนี้ในหนังสือชื่อ ลีทธารณะ ของเขาใช่ไหมนะ? เกี่ยวกับคนที่ชื่อโคตมะไซหรือเปล่า? ที่เขาฝึกสมาธิ เขาเป็นคนแจวเรือข้ามฟากที่นั้งอยู่ริมแม่น้ำแล้วก็เกิดบรรลุนิพพาน อะไรทำนองนั้นใช่หรือเปล่า?

๑๐ ปีผ่านไปกับโรคซึมเศร้า กับการต้องกินยารวนเวียนอยู่อย่างนั้น ไม่จบสิ้นจนปากคอแห้งไปหมด ต้องพูดคุยกับจิตแพทย์ซึ่งก็ไม่ได้ผล และไม่มีที่สิ้นสุดพอกัน คงถึงเวลาที่จะต้องลองอย่างอื่นบ้าง จะเป็นการฝึกสมาธิ หรืออะไรก็ได้!

ผมลองค้นหาคำว่า “พระพุทธเจ้า” ในสมุดโทรศัพท์ พระองค์เป็นผู้ฝึกสมาธิ

พุทธสมาคมบอกผมว่าในประเทศอังกฤษมีคนเพียงสองคนเท่านั้นที่สอนการฝึกสมาธิ คนหนึ่งคือเจ้าคุณโสภณธรรมสุทธิ พระไทยที่พำนักอยู่ในเมืองเค้นท์ อีกคนคืออดีตพระกปิลวัฑฒ^๑ ปัจจุบันใช้ชื่อว่า ริชาร์ด แรนต์ลล์ อาศัยอยู่ที่แฮเวอร์สตัด็อค ฮิลล์ แฮมพ์สเดต ซึ่งขับรถไปไม่ถึง ๕ นาทีก็ถึง

ผมขับรถไปที่นั่นทันที

^๑ ชายชาวอังกฤษคนแรกที่อุปสมบทในประเทศไทย ณ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๗ และ ลาสิกขาในปี พ.ศ. ๒๕๐๐

บ้านเลขที่ ๑๓๑ แฮเวอร์สตัด็อค ฮิลล์ คือบ้านหลังตรงกลางของบ้านสามหลังที่ปลูกอยู่ติดกัน ป้ายที่ประตูรั้วเขียนชื่อธรรมประทีป และบอกวันเวลาของกิจกรรมต่างๆ ไว้ บริเวณสวนด้านหน้าส่วนใหญ่ปูอิฐสลับสีล้อมรอบพื้นที่หญ้าที่ถูกตัดจนสั้นเป็นทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีบันไดหินทอดขึ้นไปทางเข้าบ้านตามสไตล์บ้านมีระเบียงยุคจอร์เจียน

จินนารัตน์ พิศาล ๓๑ ธ. ๑๙๖๓ แฮเวอร์สตัด็อค ฮิลล์ แฮมพ์สเดต ๑๓๑๓๑๑

มีคนพาผมไปที่ห้องทำงานเล็กๆ เพื่อพบคุณริชาร์ด แรนต์ลล์ ผมคิดว่าท่านน่าจะอายุ ๖๐ ปลายๆ ใบหน้าเรียว สวมแว่น แววดาสดใส และกระฉับกระเฉงมาก ท่านถามขึ้นมาว่า “มีอะไรให้ผมช่วยหรือ” ผมไม่ตั้งใจจะพูดสิ่งที่พูดออกไป แต่มันก็หลุดปากออกมาเอง “ผมคิดว่าผมอยากจะตายครับ” ท่านตอบผมกลับมาว่า “คุณมาถูกที่แล้ว”

ท่านบอกให้ผมกลับมาใหม่ตอนเย็นวันอาทิตย์ซึ่งท่านจะมีบรรยาย

ห้องประชุมที่ชั้นหนึ่งมีคนอยู่เต็มพอสมควร ท่านกปีลวิทโธม (คนทั่วไปเรียกท่านด้วยความชื่นชอบว่า “แก๊ปปี”) ยืนอยู่บนยกพื้น เสียงของท่านเพราะ เป็นเสียงค่อนข้างทุ้ม และนุ่มนวลน่าฟัง และบางตอนท่านยังใส่อารมณ์ลงไปในการพูดอีกด้วย ผมไม่เคยได้ยินการพูดแบบนี้มาก่อน ที่จริงแล้วผมเข้าใจเนื้อหาที่ท่านพูดได้ไม่ทั้งหมด แต่มันก็สะกดความสนใจของผมไว้ได้อยู่หมดเลยทีเดียว ท่านพูดถึงข้อสังเกตเบื้องต้นหลายเรื่องเกี่ยวกับการมีชีวิตอยู่และเกี่ยวกับตัวเราในฐานะคนๆ หนึ่ง ข้อสังเกตข้อแรกคือ “ความทุกข์นั้นมีอยู่” และท่านยังกล่าวว่านี่คือจุดเริ่มต้นของทุกสิ่งทีตามมาภายหลัง เห็นได้ชัดว่าสาเหตุของความทุกข์คือกิเลส (ไม่ว่ามันจะหมายความว่าอะไรก็ตาม) จากนั้นท่านจึงพูดว่าหนทางพ้นทุกข์นั้นมีอยู่ ซึ่งเป็นหนทางที่เกี่ยวข้องกับระบบซัดเกลาและควบคุมพฤติกรรมของคนเรา ฟังดูเป็นเรื่องที่ลึกซึ้งและซับซ้อนมาก

ในที่สุดท่านก็ถามว่าใครมีคำถามอะไรบ้าง ผมยกมือขึ้นแล้วพูดว่า “พระพุทธเจ้าตรัสว่าสิ่งที่ผมทุ่มเทเวลาทั้งหมดเพื่อปกป้อง ซึ่งก็คือตัวตุนั้น ไม่มีอยู่จริงหรือ? พระองค์กำลังบอกพวกเราว่าไม่มีตัวตุนอยู่จริงอย่างนั้นหรือครับ” ท่านกปีลวิทโธมตอบว่า “ถูกต้องแล้ว พระองค์ตรัสเช่นนั้น”

ช่วงเวลาหลายวันหลังจากนั้นผมรู้สึกเหมือนได้รับสารอะไรบางอย่างเข้าไปในร่างกาย ผมทั้งสับสน ว่าวุ่น กระวนกระวาย และปั่นป่วนไปหมด มันเป็นเรื่องที่กังวลใจมากจริงๆ! ผมรู้สึกเหมือนกับว่าระบบทำงานของสมองภายในทั้งหมดกำลังถูกแก๊แล้วเขียนทับขึ้นมาใหม่ และในขณะที่ทุกอย่างกำลังเกิดขึ้นอยู่นั้น กระบวนการรับรู้และใช้เหตุผลตามปกติก็กำลังต่อสู้เพื่อรักษาพื้นที่เดิมของพวกมันท่ามกลางวิกฤติความเปลี่ยนแปลงที่แฝงอยู่ภายใน

การบรรยายครั้งนั้นพูดถึงเรื่องสองเรื่องที่ผมเข้าใจดี คือความทุกข์และความไม่แน่นอน แต่ความไม่มีตัวตนหรือ? ไม่เคยมีใครพูดเรื่องอะไรแบบนี้กับผมมาก่อน! นั่นแปลว่าเราทั้งหมดเป็นปรากฏการณ์ว่างเปล่าเหมือนกับอากาศอย่างนั้นหรือ?! ไม่แปลกที่ผมจะสติแตก แต่ผมก็มั่นใจเต็มทีว่านั่นคือความจริง ที่แน่ๆ ก็คือตั้งแต่นั้นมาผมก็ไม่เคยซึมเศร้าอีกเลย

ท่านกปีลวิทโธมอธิบายถึงเทคนิคการทำสมาธิให้ผมฟัง เรียกว่าวิปัสสนา (หรือการเจริญปัญญาเพื่อการรู้แจ้ง) ตามที่ท่านมหาสิสยาตอได้สอนไว้ ตั้งแต่นั้นมาการฝึกปฏิบัติก็กลายเป็นสิ่งแรกที่ผมทำทุกวันในตอนเช้าเป็นเวลา ๑ ชั่วโมง และตอนเย็นอีก ๑ ชั่วโมง

ผมเริ่มสะสมหนังสือธรรมะมากขึ้น ภรรยาและลูกเล็กของผมอีก ๒ คนงุนงงไปกับพฤติกรรมของผม ซึ่งก็ไม่น่าแปลกใจ เพราะผมเหมือนคนโดนของ ผมกำลังได้พบกับคำสอนที่ลึกซึ้งที่สุด กับระบบศีลธรรมทางใจที่โอบล้อมจักรวาลทั้งหมดของจิตมนุษย์เอาไว้ มันเป็นเรื่องและหลักการวิเคราะห์จิตใจมนุษย์ที่กว้างไกลเกินกว่าจะหาที่เปรียบเทียบได้ ตลอดชีวิตที่ผ่านมาผมเป็นนักอ่านที่ไม่เคยพอ ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนา ปรัชญา จริยศาสตร์แล้วละก็ ว่ามาได้เลย ผมอ่านมา

หมดแล้วทั้งนั้น แต่ถึงอย่างนั้นผมกลับไม่เคยเจอเนื้อหาอะไรที่ครอบคลุม
หลักคิดได้กว้างขวางอย่างแท้จริงแบบคำสอนของพระพุทธเจ้าเลย
สรุปก็คือ มันน่าฟังมาก ผมคงอธิบายถึงคำสอนนั้นไม่ได้เพราะผมเอง
ก็เข้าใจมันได้ไม่ทั้งหมด ทุกอย่างมันเต็มตื่นมา

ผมไปที่ร้านหนังสือของสมาคมบาลีปกรณ์ (The Pali Text Society)
ซึ่งสมัยนั้นยังตั้งอยู่ตรงข้ามกับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอังกฤษเพื่อ
ต้องการค้นหาความหมายครอบคลุมของบทแปลพระวณะของ
พระพุทธเจ้า ซึ่งมีทั้งหมดไม่น้อยกว่า ๓๔ เล่ม หลายเล่มหนาเท่ากับ
ก้อนอิฐทีเดียว มีหนังสือชุดหนึ่งพูดถึงเรื่องของกฎระเบียบหรือวินัย
ของพระสงฆ์โดยเฉพาะ ซึ่งแค่เรื่องนั้นเรื่องเดียวก็ปาเข้าไปหกเล่มแล้ว!

ตอนนั้นผมมัวแต่มุงมันว่าจะต้องลุยไปให้ได้ทุกทาง

ผมไม่รู้เลยว่าไม่ควรทำอย่างนั้น การเจริญสมาธิเพียงอย่างเดียวก็เพียงพอ
แล้วสำหรับการเริ่มต้น ผมเน้นความสนใจไปที่เรื่องของศีลธรรม
ยึดมั่นเสียจนคิดไปว่างานเขียนโฆษณาเป็น “การทำมาหากินแบบ
ผิดๆ” ผมลาออกจากงานที่รายได้ดีมากไปทั้งๆ ที่ไม่มีงานอื่นมารองรับ

การทำแบบนั้น รวมถึงพฤติกรรมดันทุรังบ้าบอของผม ไม่ว่าจะเป็
นการไปขลุกอยู่ที่ธรรมประทีปนานๆ หรือการนั่งหลังตรงหลับตา
ทำสมาธิเงิบๆ อยู่ในห้องทำงานกั้นด้วยกระจกที่ลึกลับๆ มองเข้ามา
เห็นด้วยความพิศวงสงสัย โดยที่ไม่เคยคุยถึงเรื่องนี้กับครอบครัวเลย
เป็นเรื่องที่ภรรยาของผมไม่สามารถเข้าใจได้ เธอบอกผมว่าเธอทน
ไม่ไหวและกำลังจะไปจากผม ว่าแล้วเธอก็ย้ายออกไปอยู่ที่บ้านว่าง
ของผม ซึ่งซ่อมแซมตกแต่งใหม่เรียบร้อยแล้วทันที พร้อมทั้งชวนแม่
ของเธอไปอยู่ด้วย น่าสงสารไต่แอนกับเด็กๆ แต่ความจริงก็คือผมก็

ไม่สามารถอธิบายแม้แต่กับตัวเองได้ว่าเกิดอะไรขึ้น ผมมาเข้าใจได้
ในภายหลัง แต่ทว่ากว่าจะถึงตอนนั้นมันก็สายเกินไปเสียแล้ว

ถึงอย่างไร ตอนนั้นผมก็ยังจำเป็นต้องหาเงินให้มากขึ้น

อีกไม่กี่วันต่อมาผมได้งานเป็นอาจารย์พิเศษสอนกราฟฟิคดีไซน์สัปดาห์
ละ ๑ วัน หลังจากนั้นอีกสองสามวันก็มีคนเสนอให้ผมไปใช้สตูดิโอ
ฟรีที่เวสต์เอนด์และมีงานเขียนสตอรี่บอร์ดให้ผู้กำกับโทรทัศน์อีก
หลายงานติดต่อเข้ามาพร้อมค่าตอบแทนที่สูงกว่างานอิสระที่ผมเคย
ทำมาก่อนหน้านี้เสียอีก อะไรก็หยุดผมไม่ได้ ผมทั้งอ่านหนังสือธรรมะ
นั่งสมาธิ แล้วยังอัดเทปธรรมะไว้เปิดฟังตอนขับรถอีกด้วย ผมรู้สึก
เหมือนกำลัง “โดนสารกระตุ้น” อะไรบางอย่าง เหมือนโดนยาลักตัว
ผมมีพลังงานล้นเหลือและยังจำทุกสิ่งที่อ่านอยู่ได้อย่างดีจนเหลือเชื่อ
ผมออกกำลังกายด้วยการยกน้ำหนักทุกวัน ผมหลับเป็นตายและ
ตื่นได้ตลอดตามเวลาที่ตั้งใจอยากจะตื่น ผมหาคำอธิบายถึงผลที่ผม
ได้รับจากการฟังบรรยายของท่านกปิลวิทโธไม่ได้ เหมือนกับว่าจู่ๆ
ผมก็มีชีวิตขึ้นมาใหม่ในอีกโลกหนึ่ง ทุกๆ วันผ่านไปอย่างรวดเร็วกับ
กิจกรรมที่หลากหลายละลานตาไปหมด แต่ในขณะเดียวกันทุกอย่าง
ก็ชัดเจนและมีเป้าหมายซึ่งอธิบายเป็นคำพูดไม่ได้ ผมเชื่อว่าการได้รู้
เรื่องของพระพุทธเจ้าทำให้ผมได้ตื่นรู้ไปกับพระผู้เป็นอัจฉริยะที่
ยิ่งใหญ่ที่สุดที่โลกเคยรู้จัก

หลายสัปดาห์ต่อมาท่านกปิลวิทโธก็เริ่มป่วย ดูเหมือนว่าอาการของ
ท่านจะหนักมาก

ผมได้พบและพูดคุยกับแจ๊คกี้ ภรรยาของท่าน ผมเพิ่งรู้ว่าแจ๊คกี้แต่งงาน
กับท่านกปิลวิทโธในปีถัดจากปีที่ท่านสิ้น นอกจากนั้นผมยังได้พบกับ

อลัน เจมส์ ชายหนุ่มวัย ๓๐ ต้น ๆ ซึ่งเคยบวชเป็นสามเณรอยู่กับท่าน แก๊ปปี ทั้งคู่เปิดคอร์สสอนการทำสมาธิ และช่วยบริหารและจัดทำ นิตยสารชื่อ สังฆะ ที่ตีพิมพ์เดือนละ ๒ ครั้ง ส่วนแจ็กก็เองก็รับหน้าที่ เป็นเลขานุการของมูลนิธิกิจการสงฆ์แห่งประเทศไทยอีกด้วย

ผมไม่ค่อยสนใจเรื่องการดำเนินงานของธรรมประทีปสักเท่าไร ผม ชอบที่จะนั่งสมาธิคนเดียวโดยมีท่านกปิลวัฑโฒเป็นผู้สอนมากกว่า แต่ไม่นานนักอาการของท่านก็แย่ลง ท่านเข้าโรงพยาบาลและเสียชีวิต ในเวลาต่อมาไม่นาน

ผมทราบข่าวการเสียชีวิตของท่านในวันที่ ๑๙ ธันวาคม ซึ่งเป็นคืนที่ ท่านเสียชีวิต เป็นเวลาแค่ ๓ เดือนที่ผมได้พบกับแรงบันดาลใจที่ลึกซึ้งที่สุดในชีวิต แต่แล้วผมก็ต้องสูญเสียอาจารย์ของผมไป ผมรู้สึกช็อกมาก ผมนั่งสมาธิทั้งคืน ทบทวนถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้จากความพยายามอย่าง ไม่ลดละที่นายกยองของท่านในการนำคณะสงฆ์มาที่ประเทศไทย เมื่อ ๑๕ ปีก่อน ในปี พ.ศ. ๒๕๔๙

นอกเหนือจากช่วงเวลาสั้น ๆ ภายหลังจากอุปสมบทพระภิกษุ ๔ รูป ซึ่งจัดตั้งเป็นคณะสงฆ์ในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ และการก่อตั้งมูลนิธิกิจการ สงฆ์แห่งประเทศไทย ซึ่งเอกสารทะเบียนมูลนิธิ ได้ระบุวัตถุประสงค์ และแนวทางการดำเนินงานไว้ตามกฎหมายแล้ว ก็ไม่มีกิจการสงฆ์ใดอีก คณะสงฆ์สลายตัวลงเมื่อหลายปีก่อน เหลือแต่เพียงพระอาจารย์ กปิลวัฑโฒกับท่านปัญญวัฑโฒ ตั้งแต่นั้นมาท่านทั้งสอง รวมถึงภิกษุ รูปอื่นๆ ทุกรูป “ที่ยังอยู่ในสมณเพศ” หรืออาจารย์ที่มีตามมาก็ได้อุทิศ ตนในการสอนศิษย์ฆราวาส และทำทุกอย่างที่ทำได้เพื่อเผยแผ่ธรรมะ พุทธสั้น ๆ ก็คือความฝันของท่านกปิลวัฑโฒในการก่อตั้งคณะสงฆ์ ในประเทศไทยนั้นล้มเหลว ในคืนนั้นผมรู้สึกว่ามันเป็นเรื่องน่าเศร้า มาก ผมปฏิญาณต่อท่านแก๊ปปีผู้ล่วงลับว่า “ผมยังหนุ่มและยังแข็งแรง

ผมจะสานต่อสิ่งที่ท่านทำไม่สำเร็จให้สำเร็จให้จงได้”

ผมว่า ผมคงจะเป็นคนมีอุดมการณ์และเพื่อฝันพอ ๆ กับที่ผมคิดว่า ท่านเป็น แต่กลับกลายเป็นว่า คำปฏิญาณนั้นมีพลังมากทีเดียว

ต่อมาอลัน เจมส์ ได้มาเป็นอาจารย์สอนสมาธิ

แน่นอนว่า ผมไม่รู้ว่ามันเกิดขึ้นได้อย่างไร ผมไม่รู้ว่าเขาสมัครผ่าน เข้ามาทำหน้าที่นั้น หรือใครเป็นคนรับเขาเข้ามา แต่เขาดูอึดอัดดี ผมเสนอตัวช่วยและเขาก็ยินดียอมรับความช่วยเหลือนั้น นั่นเป็นจุดเริ่มต้น ของการเข้าไปช่วยงานในธรรมประทีปของผม

ผมเริ่มต้นจากงานเล็ก ๆ เข้าไปช่วยงานมูลนิธิ ด้วยความซนแข็งตาม นิสัยปกติของผม ต่อมาจึงได้รับมอบหน้าที่เพิ่มขึ้นจนกระทั่งได้มา ทำงานในตำแหน่งเลขานุการของมูลนิธิ นั่นทำให้ผมได้พบกับบรรดา กรรมการบริหารของมูลนิธิ ผมจำชื่อกรรมการไม่ได้ทั้งหมดแต่ประธาน คือ มอริส วอลซ์ มอริสเป็นบุคคลที่น่าสนใจ ผมรู้ว่าเขาอยู่กับ มูลนิธิ มาตั้งแต่ต้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ซึ่งเป็นช่วงที่มูลนิธิ เริ่มก่อตั้ง จากที่ได้อ่านรายงานการประชุมเท่าที่ได้บันทึกไว้ใน ช่วง ๑๕ ปีที่ผ่านมา เขาดูเป็นคนที่มึนบวมแต่จัดการเรื่องต่าง ๆ มาโดยตลอด เขาเป็นนักวิชาการที่มีชื่อเสียง เป็นรองผู้อำนวยการ สถาบันศึกษาภาษาเยอรมันแห่งมหาวิทยาลัยลอนดอน เป็นรอง ประธานสมาคมชาวพุทธ และเป็นนักถอดรหัสลับที่เบลชลีย์ ปาร์ก (Bletchley Park) ในช่วงสงครามโลก

ตามตำแหน่งเลขานุการ ผมน่าจะได้รับการมอบหมายให้ทำความเข้าใจ กับเอกสารทะเบียนของมูลนิธิ แต่ก็ไม่เป็นเช่นนั้น หลังจากนั้น อีกพักใหญ่ผมถึงเข้าใจว่าทำไมถึงไม่มีใครพูดถึงมันเลย ผมคงจะ

ไม่เล่าถึงหน้าที่มากมายของตำแหน่งเลขานุการ ผมแค่จะบอกว่าในการทำงานกับหัวหน้างานที่กระตือรือร้นที่สุด (อลัน เจมส์) ผมต้องทั้งเตรียมการประชุมกรรมการทั้งหมด เสนอวาระการประชุม และรับผิดชอบจัดทำรายงานการประชุมให้สมบูรณ์และถูกต้อง ผมไปที่นั่นทุกเย็น ไปร่วมนั่งสมาธิ ๑ ชั่วโมงอยู่หลายช่วง และพูดคุยกับอลันอยู่บ่อยๆ เขาเป็นคนฉลาดมาก เขาอ่านงานเขียนเกี่ยวกับธรรมะชั้นเยี่ยมๆ ซึ่งตอนนั้นผมเริ่มรู้จักคุ้นเคยบ้างแล้วอย่างแตกฉาน ผมชอบเขาและคิดว่าเขาเป็นครูที่เก่ง

ในช่วงนั้นผมมักจะได้พบกับชายหนุ่มอีกสองคน ซึ่งพวกเขามีอิทธิพลยาวนานกับผมในรูปแบบที่ต่างกันออกไป พวกเขาคือพอล เฮนดริกซ์ และเจอร์รีรี โรลลาสัน

พอลอายุน้อยกว่าผม ๒๐ ปีตอนเราพบกันครั้งแรกที่แฮมป์สเต็ด ภายหลังได้อุปสมบทแล้วกลายเป็นพระอาจารย์วิมล ในขณะที่เจอร์รีรี โรลลาสัน ได้กลายเป็นกำลังสำคัญผู้คอยช่วยงานที่แฮมป์สเต็ดอยู่อย่างสม่ำเสมอในช่วงระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๓-๒๕๒๒ ผมไม่รู้เลยว่าเราจะทำอะไรถ้าไม่มีเขา

เจอร์รีรีอยู่ที่แฮมป์สเต็ดอยู่แล้วตอนที่พอลกับผมไปที่นั่นในเวลาไล่เลี่ยกัน เขากับผมเริ่มกลับไปนั่งกรรมฐานตามลำพัง ที่สวนด้านหลังของธรรมะประทีปมีห้องที่ก่อสร้างด้วยอิฐสำหรับเป็นห้องกรรมฐานอยู่ ๓ ห้อง และยังมีทางเดินที่มีหลังคาและกระท่อมไม้สำหรับเข้ากรรมฐานอยู่ด้วย ห้องกรรมฐานแต่ละห้องมีขนาดพอแค่สำหรับวางเตียงเดี่ยว ๑ เตียง เก้าอี้และโต๊ะเล็กๆ อีกอย่างละตัว ประตูห้องเป็นกระจกฝ้าห้องเหล่านี้มีไว้สำหรับผู้ที่ต้องการปลีกวิเวกมาปฏิบัติเพียงลำพัง โดยมีการจัดเตรียมอาหารไว้รับประทานวันละ ๑ มื้อ และผู้ปฏิบัติ

จะได้พบกับครูผู้สอนวันละ ๑ ครั้ง เจอร์รีรี โรลลาสันเป็นพ่อครัว และเขาก็เป็นพ่อครัวที่เก่งมากด้วย เขาเตรียมอาหารอร่อยไว้หลายอย่าง การปฏิบัตินั้นเรียบง่าย ต้องใช้ความพยายามสูง และทรมาณน่าเบื่อ เป็นที่สุด เราต้องคอยสังเกตผัสสะทุกอย่างแล้วระบุให้ได้ว่ามันคืออะไรบ้าง ทั้งรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ผมจงจอร์สปฏิบัติธรรมเอาไว้ ๓ สัปดาห์

ผมไม่เคยแม้แต่จะคิดว่าทำไปแล้วมันจะเป็นอย่างไร ผมแค่ลงมือทำไปอย่างมุ่งมั่นและไม่ลดละ ชั่วโมงแล้วชั่วโมงเล่า วันแล้ววันเล่า ทุกครั้งที่ได้เจออลันผมจะใช้เวลาคุยไม่นานเพราะผมไม่มีคำถามอะไร เป็นอย่างนั้นอยู่ ๑๘ วัน จนวันหนึ่งหลังทานอาหารกลางวันเสร็จ ผมก็กลับไปทรมนต์หลังฟังกำแพงแล้วพูดกับตัวเองว่า “ปัดไธเอีย นี่มันเสียเวลาเปล่าชัดๆ!”

แมวดำตัวหนึ่งเดินผ่านประตูกระจกไป โพล์ขึ้นมาแล้วก็หายไป! ผมชนลูกชู้ ลูกขึ้นไปเปิดประตูแล้วมองออกไปข้างนอก ฝนกำลังตกหนัก ด้านหน้าของผมมีต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่ง ผมรู้สึกเหมือนกับว่าตัวเองรู้รายละเอียดของต้นไม้ต้นนั้นได้อย่างดีตั้งแต่ปลายใบจรดปลายราก ณ ช่วงขณะนั้นทุกอย่างที่ผ่านมาก็ดูสมบูรณ์แบบไปหมด ไม่มีอะไรให้ต่อว่า ไม่มีอะไรให้ต้องการมากไปกว่านั้น มันสมบูรณ์แบบ ผมรู้สึกอย่างนั้นต่อไปอีก ๔ วัน การปฏิบัติจบลง จะให้ผมนั่งอยู่เฉยๆ ก็ได้ ให้เดินไปเดินมาก็ได้ ฝนตกก็ไม่ใช่ไร้อาหารก็เป็นเพียงแค่อาหาร บางวันอร่อย บางวันก็ไม่ถูกปาก ไม่ว่าจะอะไรจะเกิดก็ไม่สำคัญ เวลานอนหลับผมก็ตื่นขึ้นมาโดยที่ผ้าปูเตียงไม่ยับ มันไม่ใช่ความสุข มันเป็นแค่ความรู้สึกอึดอัดใจอย่างที่สุดเท่านั้น

แต่แล้วความรู้สึกนั้นก็หายไปอย่างรวดเร็วพอๆ กับตอนที่มันเกิดขึ้น

ผมร้องไห้ สะอึกสะอื้นราวกับสูญเสียคนรักไป ความคิดบ้าบอไร้สติ
ของผมกลับมาอีกครั้ง แต่อย่างน้อยผมก็คิดว่าผมได้รับรู้ถึงสิ่งที่
พระพุทธเจ้าตรัสสอนพวกเราแวบหนึ่ง

และในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญก็ก้าวเข้ามา
ในชีวิตผมในคราวของหมอนุ่มสองคน คือ ไมเคิล คลีค และ
เดวิด โจนส์ ทั้งสองคนอายุ ๓๐ ต้นๆ หน้าตาดี มีเสน่ห์ บุคลิกดี
ผมบอกได้แค่พวกเขาเป็นคนไฟแรงที่สนใจในหลักคำสอน
ของพระพุทธเจ้า และจะหาคำตอบในเรื่องนี้จนถึงที่สุด อลัน เจมส์
จะชอบพอทั้งสองคนนี้ทันที พวกเขาอยู่ในช่วงวัยและระดับการศึกษา
เดียวกัน และแน่นอนว่าพวกเขามีความฝักใฝ่ในการฝึกวิปัสสนาเหมือน
กัน พวกเขาคุยกันในเรื่องที่ทำให้ผมค่อนข้างงงและได้แต่สงสัยว่า
พวกเขามีเคล็ดลับในการไขปริศนาธรรมได้ง่ายและเร็ว หรืออาจจะ
เป็นทางลัดไปสู่การบรรลุธรรมหรือเปล่า แต่ไม่ว่าจะเป็นอะไรมันก็
กระตุ้นให้พวกเขาฝึกปฏิบัติกันอย่างแข็งขันมาก

ผมไม่อยากจะสบประมาทพวกเขา แต่การที่พวกเขาพูดถึงความ
พยายามในการบรรลุธรรมขั้นไสถาบัน^๒ สกทาคามี^๓ และอนาคามี^๔
ไม่ได้สัมพันธ์กับสิ่งที่ผมได้จากการอ่าน พระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย
(The Middle Length Sayings) หรือ คัมภีร์วิสุทธิมรรค (The Path
of Purity) เลย ผมนิยามรูปแบบการศึกษาธรรมะของพวกเขาว่า
“ทวิสิกขา” เพื่ออธิบายถึงการเบนความสนใจและการพิจารณาจาก
ไตรสิกขาอันประกอบด้วยศีล สมาธิ ปัญญา ไปอยู่แค่เพียงสมาธิและปัญญา

^๒ ไสถาบัน แปลว่า ผู้แรกถึงกระแสธรรม

^๓ สกทาคามี แปลว่า ผู้กลับมาเพียงครั้งเดียว หรือจะเกิดในกามาวจรภพ
อีกเพียงครั้งเดียวก็จะถึงพระนิพพาน

^๔ อนาคามี แปลว่า ผู้ไม่มาเกิดอีก หรือไม่กลับมาเกิดในกามาวจรภพอีก แต่จะ
เกิดในพรหมโลกอีกเพียงครั้งเดียวแล้วจะนิพพานจากพรหมโลกนั้นเลย

คัมภีร์วิสุทธิมรรค หรือหนทางแห่งจิตอันบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นคัมภีร์สำคัญ
เล่มหนึ่งในพุทธศาสนา ระบุถึงคำสอนที่แบ่งออกเป็น ๓ ส่วนด้วยกัน
ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา โดยในคัมภีร์ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า
พื้นฐานของการปฏิบัติใดๆ เพื่อให้บรรลุธรรมคือ ศีล พระพุทธเจ้า
เองยังได้ทรงชี้แนะพวกเราด้วยการบัญญัติวินัยสงฆ์ขึ้น ๒๒๗ ข้อ และ
ยังทรงมีพุทธานุญาตให้มีการสวดทบทวนวินัยเหล่านั้นในที่ประชุม
สงฆ์ทุกกึ่งเดือน (ปาฏิโมกข์) พร้อมทั้งให้ภิกษุปลงอาบัติเพื่อเปิดเผย
ว่าได้ทำผิดวินัยอะไรบ้าง สำหรับภิกษุบางรูปหรือแม้แต่หลายรูป นี้
อาจเป็นหน้าที่ที่หนักหนาทีเดียว ดังนั้น หลังจากก่อตั้งคณะสงฆ์
ในประเทศอังกฤษในปี พ.ศ. ๒๔๙๙ ได้ไม่นาน ความพยายามทั้งหลาย
ทั้งปวงในการรักษาภุระเบียบที่เคร่งครัดนั้นก็มึอันต้องสะดุดและ
สิ้นสุดลงในที่สุด สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือ เมื่อเวลาผ่านไปหลายปี มูลนิธิฯ
เริ่มมีพระใหม่มาร่วมเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้นหลายรูป ซึ่งต่อมาพบว่า
พระใหม่เหล่านั้นยังคงมีพฤติกรรมเสพเมถุนอยู่ พระรูปหนึ่งถูกจับได้
ว่า ชอบล่อลวงบรรดาเด็กหนุ่มที่มักมาร่วมกิจกรรมของธรรมประทีป
จนทำให้เกิดกรณีการฆ่าตัวตายของผู้ที่ถูกพระรูปดังกล่าวลวงละเมิด
ซึ่งเรื่องนี้มีการเขียนถึงในบทความประจำของหนังสือพิมพ์ เดอะ
การ์เดียน หลายบทความด้วยกัน

เมื่อความต้องการเป็นครูสอนธรรมะกลายเป็นเหตุผลหลักให้คนหัน
มาบวชเป็นพระ ก็ไม่แปลกนักที่วินัยสงฆ์จะถูกลืมนึกไป ไม่ต้องพูดถึง
เลยว่าเรื่องนี้จะถูกละเลยและถูกลดสถานะเป็นเพียงสิ่งที่เรียกกันว่า
ซากประเพณีที่ล้าสมัยไปเสียแล้ว แต่ในเวลานั้นผมเองก็ไม่ค่อยรู้ข้อมูล
และไม่ค่อยแน่ใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นนัก จึงไม่ได้สนใจที่จะแสดงความคิดเห็น
ในเรื่องนี้ บรรดาผู้ที่มาฝึกสมาธิเป็นประจำ รวมถึงผู้ที่มาฟัง
การบรรยายของอลันก็ไม่ชัดเจนในเรื่องนี้ด้วย

ผมเขียนถึงเรื่องนี้โดยไม่ต้องเกริ่นเกริ่นอะไรที่จะเจาะลึกรายละเอียดถึงสิ่งที่เกิดขึ้นที่ธรรมประทีป ผมไม่ได้มีเจตนาที่จะทำเช่นนั้น ผมต้องการเพียงจะอธิบายให้ถูกต้องถึงสาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของมูลนิธิกิจการสงฆ์แห่งประเทศไทย ซึ่งจะนำพามูลนิธิฯ กลับไปสู่เส้นทางเพื่อการบรรลุจุดมุ่งหมายดั้งเดิม อย่างไรก็ตาม ความคิดเห็นและการออกมาแสดงภาวะผู้นำด้วยท่าทีอันแข็งขันนี้เองที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ได้ในที่สุด

ช่วงนั้นเป็นช่วงที่ผมกำลังทำหน้าที่ในตำแหน่งผู้อำนวยการของมูลนิธิฯ ผมเป็นทั้งผู้อำนวยการและเลขานุการ ไมเคิล คล้าก และเดวิด โจนส์ยังคงมีบทบาทสำคัญ และผมก็รู้ว่าอลันไวใจพวกเขา มาก เมื่ออลันและแจ็กก็ตัดสินใจไปเที่ยวพักผ่อนที่ประเทศไทย อลันประกาศว่าช่วงที่เขาไม่อยู่นั้น ไมเคิล คล้าก จะรับหน้าที่สอนแทนเขาเอง ว่าแล้วทั้งสองก็ออกเดินทางไป ทุกอย่างเป็นปกติอยู่เพียงไม่นาน ก็เกิดการเปลี่ยนแปลงที่น่าตกใจขึ้น ทั้งไมเคิลและเดวิดตัดสินใจบวชเป็นพระสงฆ์

ทั้งคู่เป็นคนฉลาดมาก พวกเขาคงไม่ตัดสินใจไปแบบนั้นโดยไม่มีเหตุผลที่ดีมารองรับ และพวกเขาก็ไม่ได้ทำเพื่อจะหยิ่งเชิงอะไรแน่นอน เรื่องนั้นผมรู้ดี แล้วเหตุผลของพวกเขาคืออะไรกัน? ผมเองก็ไม่รู้เลยจริงๆ

ระหว่างนั้นผมได้ตัดสินใจศึกษาหนังสือตราสารมูลนิธิฯ ที่ท่านกบิลวิทโธมร่างขึ้นไว้เดิมในปี พ.ศ. ๒๔๙๙ มันทำให้ผมตาสว่างขึ้นทันที เนื้อหาของตราสารนั้นเขียนเอาไว้ค่อนข้างยาวและละเอียดมาก แต่มีอยู่วรรคหนึ่งซึ่งมีความยาวไม่กี่ย่อหน้าระบุถึงวัตถุประสงค์ของมูลนิธิฯ เอาไว้ ไม่มีการระบุถึงการสอน การเผยแผ่ธรรมะ หรือการข้องเกี่ยวกับกิจกรรมใดๆ นอกเหนือไปจากการจัดหาที่ดิน

สิ่งปลูกสร้าง และสิ่งจำเป็นอื่น ๆ เพื่อให้คณะสงฆ์ได้ทำหน้าที่ตามวิถีทางที่พระพุทธเจ้าท่านได้ทรงวางไว้ตั้งแต่ต้น มันชัดเจนแค่นั้น ไม่มีการระบุถึงวัตถุประสงค์อื่นอีกเลย

ผมเริ่มนึกกวาดภาพไปว่าไมเคิลกับเดวิดอาจจะตระหนักได้ว่า การจะเข้าใจถ่องแท้ถึงสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงสร้างขึ้น และเหตุผลว่าทำไมพระองค์จึงทรงทำเช่นนั้น จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการตั้งคณะสงฆ์ขึ้นในประเทศใหม่และดำเนินกิจการของสงฆ์ตามพระวินัยที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาเท่านั้น แต่แล้วผมก็ต้องผิดหวังอย่างแรง

เมื่อไปถึงประเทศไทยเดวิดกลับตัดสินใจไม่บวช ในขณะที่ไมเคิลยังคงแน่วแน่วและบวชได้สำเร็จ พระไมเคิลหนุ่มจิวรใหม่เดินทางกลับมาที่ธรรมประทีปในทันที และได้บรรยายเพื่อให้พวกเราทุกคนเข้าใจชัดเจนว่าทำไมการจัดตั้งคณะสงฆ์ในประเทศไทยถึงเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ พุทธเสร็จแล้วเขาก็เดินลงไปชั้นล่าง ถอดจีวรออก แล้วหลังจากนั้นก็ไม่มีใครได้พบกับเขาอีกเลย ผมรู้สึกสงสารเขา แต่อย่างน้อยเขาก็ฉลาดพอที่จะรู้ว่าเขาคิดผิดไปอย่างไร เมื่อคิดได้อย่างนั้น เขาก็รีบพาตัวเองออกไปจากสถานการณ์ยุ่งยากอย่างปัจจุบันทันด่วนพอกๆ กับตอนที่เขาเข้ามา

สิ่งที่ไมเคิล คล้าก ให้ไว้กับผมโดยไม่ตั้งใจท่ามกลางเรื่องราวอันวุ่นวายทั้งหมดนี้ คือการขึ้นาคำสนทนาใจของผมไปที่วัตถุประสงค์ของมูลนิธิฯ ตามที่ระบุไว้ในวรรคหนึ่งในเอกสาร ผมตัดสินใจว่านี่แหละคือสิ่งที่เราควรทำ ถ้าเราไม่ทำตามนั้นก็สูญล้มเลิกทุกอย่างไปทั้งหมดเสียเลยดีกว่า ผมเจ็บปวดมาก ผมโกรธ ผมอยากจะคว่ำหลังคอกแล้วกดหน้าโง่ ๆ ของคนพวกนั้นขยี้ลงกับพื้นนรก

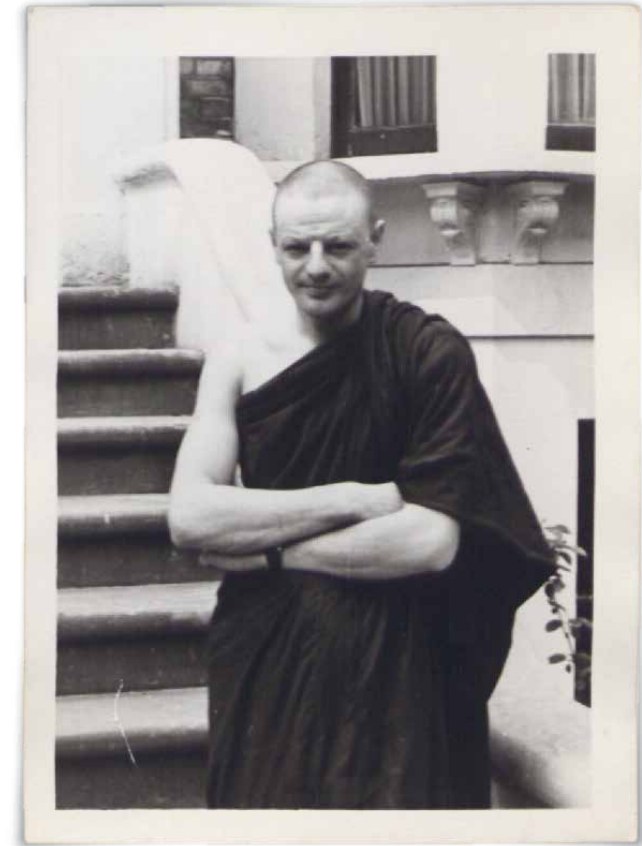

ผมเรียกประชุมกรรมการบริหาร วาระในการประชุมมีเพียงหัวข้อเดียว คือ การที่ผมนั่งอ่านตราสารมูลนิธิฯ ในวรรคที่ระบุถึงวัตถุประสงค์ของมูลนิธิฯ ให้กับกรรมการ ผู้ที่คิดว่าตนเองกำลังทำงานตามวัตถุประสงค์เหล่านั้นอยู่ได้ฟัง

วัตถุประสงค์ที่ร่างขึ้นแต่เดิมตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๙ ระบุไว้ว่า : “วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งมูลนิธิฯ คือเพื่อส่งเสริมและเผยแผ่หลักคำสอนของพระพุทธเจ้า (พระพุทธศาสนา) ในสหราชอาณาจักร ด้วยการจัดหำบำรุงรักษา และสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์พำนักแก่พระภิกษุสงฆ์ ในนิคมเกรวาท และบุคคลอื่น ๆ ตามที่คณะสงฆ์กำหนด โดยบุคคลนั้นต้องเป็นผู้ปฏิบัติตามสิกขาบท รวมถึงเพื่อให้เป็นที่พัก ดูแล และให้ความช่วยเหลือแก่พุทธศาสนิกชนที่สู้งวยและขาดแคลน”

หลังจากแจ้งให้ทุกคนเข้าใจชัดแล้ว ผมจึงพูดขึ้นว่า “ผู้ใดไม่สามารถร่วมดำเนินการตามวัตถุประสงค์เหล่านี้ได้ก็สมควรลาออกนะครับ” ทุกคนในที่ประชุมลาออกยกเว้นมอริช วอลซ์ ต่อมาไม่นานอลัน เจมส์ กับภรรยาของเขาก็ไป บ้านสองหลังบนแฮเวิร์สตัด็อค ฮิลล์ว่างลงเหลือแต่เพียงคนเฝ้าบ้านอยู่ ๑ คน ธรรมประทีปปิดตัวลง ไม่มีอะไรเหลือ ผมไม่รู้จะทำอย่างไรนอกจากพยายามหาคนช่วย

ผมจำไม่ได้แล้วว่าใครเป็นคนแนะนำให้ผมเขียนจดหมายไปขอความช่วยเหลือจากอาจารย์ปัญญาวัฑโฒ (บางทีอาจจะเป็นฟรีดา วินท์) แต่นี่คือจุดเริ่มต้นของทุกสิ่งทุกอย่างที่กำลังจะเกิดขึ้นตามมา เมื่อผมบอกท่านปัญญาว่าผมทำอะไรไป ว่าผมได้ปิดธรรมประทีปไปแล้ว ท่านก็แสดงอาการยินดี ท่านชี้แนะว่าผมน่าจะยกเลิกการจัดพิมพ์นิตยสารสังฆะเสียดด้วย ซึ่งผมก็ได้ทำตามทันที

ท่านมัจฉาวฑโฒ ผู้ได้รับตำแหน่งพระอุปัชฌาย์ของมูลนิธิฯ
สังฆะเสียดฉบับที่ ๓๗ อธิบายบทสนทนาสั้นๆ จากที่ที่เขากล่าวไว้ (ในหนังสือ)
ปี พ.ศ. ๒๕๐๐

หลังจากนั้นท่านปัญญาก็เริ่มเขียนจดหมายถึงผมทุกสัปดาห์ แต่ละฉบับยืดยาว อธิบายอย่างละเอียดถึงวิถีชีวิตของพระสงฆ์และการทำงานของวัดป่า ว่าทำไมถึงต้องเป็นไปในลักษณะนั้น พระอาจารย์

มหาบัว ครูของท่าน มักเรียกท่านว่าอาจารย์ปัญญาหรือปัญญา
ไม่นานนักผมก็ได้เข้าใจว่า ทำไมปณิธานทั้งหมดของท่านกบิลวัชโณ
ถึงไม่เป็นผล นั่นก็คือ เขากับผู้ที่มีศรัทธาติดตามเขาในลอนดอนไม่ได้
รับการชี้แนะในการฝึกปฏิบัติอย่างเหมาะสมจากผู้ที่มีความเข้าใจสูงสุด
อันเกิดจากการได้ใช้ชีวิตสงฆ์ตามที่พระพุทธองค์ได้ทรงวางรากฐาน
ไว้ ซึ่งเป็นชีวิตที่ต้องปฏิบัติตามพระวินัย รักษากฎระเบียบในการฝึก
ปฏิบัติ ลงอุโบสถร่วมกับสงฆ์ผู้เสมอกันด้วยศีลทุก ๑๕ วันเพื่อทบทวน
ข้อบัญญัติตามพระวินัยเหล่านั้น รวมถึงยังชีพด้วยอาหารที่ได้รับจาก
การเดินบิณฑบาตทุกวัน แต่ทว่าสิ่งเดียวที่พวกเขายึดถือปฏิบัติกลับ
เป็นการสอน สอนอะไรอย่างนั้นหรือ? พวกเขารู้อะไรมากไปกว่า
สิ่งที่ผู้อื่นจะสามารถหาอ่านได้จากหนังสือกัน? จดหมายจาก
ท่านปัญญาอธิบายทุกอย่างเอาไว้อย่างชัดเจน ท่านเองเคยใช้แนวทาง
ที่ผิวเผินและเปล่าประโยชน์นั้นมาแล้วเช่นกันเป็นเวลา ๕ ปีในลอนดอน
ก่อนจะตัดสินใจตามหาครูที่เหมาะสม จนโชคดีได้มาพบกับ
พระอาจารย์มหาบัวผู้รู้ซึ่งในสิ่งที่ท่านเองเป็นผู้สอน

ผมแปลกใจว่า ทำไมแต่ไหนแต่ไรมาจึงไม่เคยมีใครคิดที่จะทำอะไรที่เป็น
เรื่องพื้นฐานอย่างการอ่านวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้ในตราสารของมูลนิธิฯ
และขอคำแนะนำจากหัวหน้าคณะสงฆ์ที่จัดตั้งขึ้นไว้แล้วและมีชื่อเสียง
เป็นที่น่าเชื่อถือ ว่า ควรดำเนินการตามวัตถุประสงค์นี้อย่างไรจึงจะ
เป็นการดีที่สุด ผมมีความรู้สึก ว่า สิ่งที่บดบังการทำงานของธรรมประทีป
ตั้งแต่ต้น คือความต้องการที่จะเผยแพร่ธรรมะ และทุกคนก็มัวแต่มุงมุ่น
ตามความต้องการนั้น ทั้งๆ ที่วัตถุประสงค์ของมูลนิธิฯ ไม่เคยระบุ
ถึงเรื่องนี้เลย ทุกคนเหมือนจะกลายเป็นพยานพระยะโฮวา^๔

^๔ พยานแห่งพระยะโฮวา คือ กลุ่มคนผู้นับถือศาสนาคริสต์แต่ไม่เชื่อใน
ตรีเอกานุภาพ และไม่เข้าร่วมกับคริสตศาสนจักร โดยมีกิจกรรมหลักคือ
การประกาศราชอาณาจักรของพระเจ้า ด้วยการออกไปตามบ้านคนเพื่อ
เผยแพร่ความจริงต่างๆ ตามที่ระบุไว้ในคัมภีร์ไบเบิล

ในแบบฉบับของพุทธและเมื่อรับรู้ถึงหนทางหลุดพ้นได้เพียงชั่วขณะ
หนึ่ง ก็ลืมไปว่าที่จริงแล้วพวกเขาควรทำอะไรเพื่อบอกทุกคนให้รู้ถึง
หนทางหลุดพ้นนั้น

ถึงตอนนี้ท่านอาจารย์ปัญญา ก็รู้แล้วว่าท่านมีโอกาสชั้นนำ รวมไปถึง
ควบคุมสถานการณ์ได้ในระดับหนึ่ง เพราะผมพร้อมที่จะทำตาม
คำแนะนำของท่านโดยไม่มีข้อกังขาอยู่แล้ว ที่ผมต้องทำก็เพียงแค่อย
ดูแลบ้าน ๒ หลังที่แฮเวอ์สตัด็อค ฮิลล์ให้คงสภาพไว้ ซึ่งที่จริงแล้วเป็น
เรื่องค่อนข้างง่ายเพราะเรามีคนดูแลบ้านที่ทำงานได้ดีมากคนหนึ่ง
พักอยู่ที่ห้องชั้นใต้ดินของบ้านเลขที่ ๑๒๙ แฮเวอ์สตัด็อค ฮิลล์ และ
ยังมีเจอร์รี่ โรลลาสัน ผู้คอยเอาใจใส่ช่วยเหลือและเป็นพ่อครัว
ชั้นเยี่ยม พักอยู่ที่ห้องชั้นสามของธรรมประทีป ผมไปเยี่ยมพวกเขา
ทุกวัน ไปตรวจดูให้แน่ใจว่าพวกเขามีของใช้จำเป็น และได้รับเงินตาม
ที่เราได้ตกลงกันไว้

ผมมารู้ว่าอาจารย์ปัญญา พระอาจารย์มหาบัว และภิกษุเซอร์กำลัง
จะมาที่ลอนดอนก็ตอนที่ฟรีดา วินท์ (ซึ่งตอนนั้นผมแทบจะไม่รู้จัก
เธอเลย) โทรศัพท์มาถามว่า ผมจะยินดีให้พวกเขาทั้งหมดมาพัก
ที่ธรรมประทีปได้หรือไม่ แน่นอนผมตอบเธอว่าได้ แต่ก็ถือว่าเป็น
การบอกล่วงหน้าที่กระชั้นมาก อย่างแรกที่ผมทำคือ โทรศัพท์หา
เจอร์รี่ โรลลาสัน บอกเขาว่าเกิดอะไรขึ้น และขอให้เขาย้ายไปอยู่ที่
นั้นและทำอาหารให้แขกของเรา เขาตอบตกลงทันทีโดยไม่ลังเล
จากนั้นผมก็ไปหาคนรู้จักที่เป็นคนทำอุปกรณ์ประกอบฉากในภาพยนตร์
ผมวาดรูปเก้าอี้สูง เก้าอี้สูงปานกลาง และม้านั่งที่มีลักษณะเหมาะ
สำหรับให้คนหนึ่งทำขดสมาธิให้พวกเขาดู พวกเขามีเวลา ๒ วันใน
การทำงานให้เสร็จ เราส่งคนเข้าไปทำความสะอาด และส่งเงินให้
เจอร์รี่สำหรับจ่ายซื้อของที่เขายืมต้องใช้เวลา ๒ วันต่อมาเก้าอี้

สำหรับนั่งขัดสมาธิก็มาตั้งอยู่บนยกพื้นในห้องประชุม เก้าอี้ตัวสูง สีแดง ส่วนตัวอื่น ๆ เป็นสีเขียว ตามแบบสีที่คนไทยนิยม ผมไม่จำเป็นต้องประชาสัมพันธ์เรื่องที่พระท่านจะมาที่นี่ หรือเตรียมการเรื่องรับส่งและดูแลให้ญาติโยมได้มากกราบท่าน ฟรีดาเป็นคนทำทุกอย่าง

พวกท่านเดินทางมาถึงโดยไม่สวมรองเท้า และเดินเท้าเปล่าอยู่อย่างนั้นตลอดเวลาที่พำนักอยู่ที่นี่ ไม่มีการสวมใส่อะไรเพิ่มเติมไปจากที่สวมอยู่ที่ประเทศไทย แม้ว่าอากาศที่นี่จะเย็นกว่าอากาศในช่วงเช้ามีดของฤดูหนาวในประเทศไทยเสียอีก

ผมต้องไปทำงานทุกวันจึงสามารถใช้เวลาอยู่กับพวกท่านได้แค่ในช่วงเย็น ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่บ้านแอ๊ด เต็มไปด้วยผู้ที่มาฟังพระอาจารย์มหาบัวเทศน์

และเมื่อครั้งหนึ่งผมได้เข้าไปฟังท่านเทศน์ ก็ทำให้ผมเข้าใจว่าทำไมเขาถึงว่ากันว่า มีผู้คนเกรงกลัวและไม่ชอบพระอาจารย์มหาบัว ในช่วงที่มีการถามตอบ มีสุภาพสตรีท่านหนึ่ง ซึ่งเป็นนักวิชาการด้านพุทธศาสนาที่เป็นที่รู้จักได้ถามปัญหาธรรมะที่ซับซ้อนขึ้นมาข้อหนึ่งซึ่งผมจำได้ว่ามาจากหลักธรรมขั้นสูงที่เรียกว่า พระอภิธรรม พระอาจารย์มหาบัวตอบกลับสุภาพสตรีท่านนั้นโดยกล่าวว่า “โยมเหมือนคนเลี้ยงไก่ที่กินซี่ไก่แทนที่จะกินไซ่ไก่”

เหตุผลหลักที่พวกท่านมาลอนดอนคือ เพื่อมาพบแม่ของภิกษุเซอร์รี่ ในวันคล้ายวันเกิดของท่าน นั่นก็อาจจะจริง แต่บางทีก็อาจเป็นเพราะ(เท่าที่ผมรู้ในภายหลัง) พระอาจารย์มหาบัวกำลังเรียนภาษาอังกฤษและต้องการเดินทางมาศึกษาโลกตะวันตก หรืออีกเหตุผลหนึ่งอาจารย์ปัญญญาอาจจะอยากมาตรวจสอบผมดูก็ได้ หรือบางทีก็

ท่านปัญญญาทัตและพระอาจารย์มหาบัว เมื่อครั้งท่านเดินทางมาลอนดอน ปีพ.ศ. ๒๕๑๗

อาจจะเป็นไปได้ทั้ง ๓ เหตุผล ผมก็ไม่ทราบได้

ผมไม่มีโอกาสสนทนากับพวกท่านมากนัก ค่ำวันหนึ่งผมถามพระอาจารย์มหาบัวว่า “ท่านคิดว่าตอนนี้ผมควรทำอย่างไรครับ” ท่านตอบว่า “รอให้พระภิกษุที่เหมาะสมมาถึง”

เพียงเท่านั้น แล้วไม่นานพวกท่านก็จากไป

ผมจำรายละเอียดได้ไม่ชัดเจนในหลายเรื่อง แต่ผมคิดว่าหลังจากนั้นเจอร็รี่ยังคงพักอยู่ที่ห้องด้านบนของห้องประชุม แต่ที่แน่ๆ คือเขายังอยู่ตอนที่ผมได้รับสายโทรศัพท์ ซึ่งกำลังจะเปลี่ยนแปลงทุกสิ่ง

ทุกอย่างไปอย่างสิ้นเชิง ปลายสายนั้นคือ อาจารย์สุเมธ ท่านบอกว่า อาจารย์ปัญญาให้หมายเลขโทรศัพท์ของผมแก่ท่านและบอกว่าผมจะให้ความช่วยเหลือท่านได้ตอนที่ท่านอยู่ในลอนดอน ท่านบอกว่าท่านอยู่ที่วัดไทยในวิมเบิลดัน ซึ่งค่อนข้างแออัดและขาดแคลนห้องพัก และท่านต้องรออีก ๓ วันถึงจะได้ขึ้นเครื่องบินของสายการบินไทยกลับกรุงเทพฯ ผมส่งรถไปรับท่านมาที่วิหารแฮมพ์สเต็ด

หลายปีต่อมาท่านถึงได้เล่าให้ผมฟังถึงนิมิตที่ท่านเคยเห็นขณะเข้ากรรมฐานในถ้ำทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ในนิมิตนั้นท่านเปิดประตูเข้าไปในทางเดินแคบ ๆ ที่สุดทางเดินมีผู้ชายใบหน้าแหลมปรากฏตัวขึ้น และท่านก็รู้สึกกลัวมาก จากนั้นจึงมีเสียงหนึ่งพูดกับท่านว่า “จงไว้อใจชายผู้นี้” นั่นคือภาพตอนที่เราได้พบกันอย่างไม่ผิดเพี้ยนที่โถงทางเข้าของธรรมประทีป ซึ่งมีลักษณะเป็นโถงทางเดินแคบและยาว โดยท่านเดินเข้ามาจากถนน ขณะที่ผมปรากฏตัวต้อนรับท่านจากฝั่งห้องทำงาน แต่สำหรับผมในตอนนั้นแล้ว ท่านเป็นเพียงพระสงฆ์แปลกหน้าอีกรูปหนึ่งที่ผมรับมาดูแล

เจอร์รีรี โรลลัน อยู่ที่บ้านหลังนั้นเพื่อเตรียมภัตตาหารให้ท่านสุเมธ สถานที่โดยรวมได้รับการดูแลเรียบร้อยอยู่แล้ว จึงไม่มีอะไรให้ผมต้องเป็นห่วง ผมแวะไปที่นั่นทุกเย็นหลังเลิกงานเพื่อพูดคุยสนทนากับพระชาวอเมริกันรูปนี้ เราเข้ากันได้โดยง่าย พูดคุยกันได้ยืดยาว ซึ่งนั่นทำให้รู้ว่าท่านสุเมธกับผมมีความสนใจและความคิดที่เหมือนกันหลายอย่าง ท่านเล่าให้ผมฟังถึงเรื่องที่ท่านเพิ่งเดินทางไปสหรัฐอเมริกาพร้อมกับความคิดที่อยากกลับไปอยู่ที่ประเทศฝั่งตะวันตก ความคิดนี้ของท่านได้รับอิทธิพลมาจากการที่ลัทธิคอมมิวนิสต์ลุกลามเข้ามาในประเทศไทยจากประเทศเพื่อนบ้าน คือ ลาว ซึ่งมีระบอบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์อยู่ รวมถึงเรื่องราวของพระสงฆ์ที่

แยกตัวไปอยู่โดดเดี่ยวถูกทำร้ายอย่างน่ากลัว ท่านบอกว่า ท่านคิดถึงขั้นว่าจะย้ายคณะสงฆ์มาอยู่ประเทศตะวันตกเพื่อช่วยให้พระอาจารย์ชาพลอดภัย ญาติโยมที่มีศรัทธาต้อนรับท่านในอเมริกามีทุนสนับสนุนที่ดีและได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติธรรม โดยมีครูฆราวาสที่เป็นที่เคารพเลื่อมใสอย่างกว้างขวางเป็นผู้นำฝึกสอนปฏิบัติธรรม ซึ่งครูฆราวาสเหล่านี้ไม่มีใครมีที่ทำสนใจที่จะสนับสนุนคณะสงฆ์เลย สิ่งที่เราต้องการคือ พระสงฆ์แบบอาจารย์สุเมธที่เป็นชาวตะวันตก และมีหนังสือรับรองว่ามีประวัติเยี่ยม ส่วนผมเองก็ได้เล่าสรุปถึงประวัติความล้มเหลวของมูลนิธิกิจการสงฆ์แห่งประเทศไทยที่ไม่สามารถดำเนินงานให้บรรลุในสิ่งที่ได้ตั้งเป้าเอาไว้อย่างแท้จริง และว่าทำไมผมถึงได้ปิดมูลนิธิลง ด้วยความหวังว่า จะได้เริ่มต้นใหม่ได้ตามที่ถูกต้องไม่วิธีใดก็วิธีหนึ่ง

ก่อนแยกจากกันเพื่อไปขึ้นเครื่องบินกลับ อาจารย์สุเมธเชิญผมไปประเทศไทยเพื่อไปพบและเล่าให้พระอาจารย์ชา ครูของท่าน ฟังว่าผมกำลังต้องการจะทำอะไร ผมไม่เคยได้ยินชื่อของพระอาจารย์ชามาก่อน แต่หลังจากที่ได้พบกับพระอาจารย์มหาบัวแล้ว ผมเดาได้ว่าพระอาจารย์ชาน่าจะเป็นพระป่าที่มีสติปัญญาใกล้เคียงกัน แต่ผมก็ไม่แน่ใจนัก ผมเข้าใจว่า อาจารย์สุเมธเป็นพระที่เอาจริงเอาจังกับชีวิตในป่า และมีความรู้จริงในเรื่องที่ท่านพูด และยังไปกว่านั้น อาจารย์ปัญญายังชื่นชมท่านด้วย ผมน่าจะลองไปดูดีไหมนะ อิม ไปดูก็น่าจะดี ประเด็นหลักที่ผมนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจก็คือ ลักษณะนิสัยของพระที่ผมจะต้องติดต่อกับ เรื่องราวที่คนอื่นเล่าลือและสถานะของพระเหล่านั้น รวมไปถึงลักษณะของวัดที่พวกท่านได้ก่อตั้งขึ้น นอกเหนือไปจากนี้แล้ว ผมเองก็เหมือนกำลังยืนอยู่หน้าโต๊ะพนัน โดยมีลูกเต๋ายู่ในมือ

ได้โปรดเข้าใจด้วยเถิดว่า ณ ตอนนั้นผมยังไม่รู้เลยสักนิดว่าตัวเองจะ
ได้พบกับอะไรต่อไป

การต้อนรับพระอาจารย์มหาบัวในครั้งก่อนทำให้ผมได้พบกับ
ฟรีดา วินท์ ผมไปพบเธอที่บ้านในปาร์กทาวน์ที่เมืองอ็อกซ์ฟอร์ด
และรู้สึกประทับใจกับสติปัญญาที่เฉียบไวและอารมณ์ขันที่แฝงด้วย
ความขี้เล่นอยู่เสมอของเธอ เธอต่างจากผมตรงที่เธอรู้จักกับ
พระอาจารย์มหาบัวและอาจารย์ปัญญาโดยตรง และเคยไปปฏิบัติ
ธรรมในป่าในพื้นที่ห่างไกลของประเทศไทยมาแล้วหลายครั้ง โดยมี
ท่านทั้งสองเป็นผู้ชี้แนะต่างๆ ที่ในยุคสมัยนั้น การที่สุภาพสตรีอังกฤษ
ซึ่งเป็นผู้ดีมีการศึกษาทำอย่างนี้เป็นอะไรที่น่าทึ่งมาก ผมเชิญเธอมา
เป็นผู้อำนวยการของมูลนิธิฯ และเธอก็ตอบตกลง ผมติดต่อกับ
อีกคนหนึ่งที่มีความสำคัญมากเป็นอันดับรองลงมา คือเจฟฟรีย์
เบียร์ดสลีย์ ผมจำไม่ค่อยได้ว่ามาเจอเขาได้อย่างไร บางทีอาจารย์
ปัญญาอาจเป็นคนแนะนำให้ผมได้รู้จักกับเขาหรือเปล่า ผมก็ไม่แน่ใจ
เจฟฟรีย์กลายเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญที่สุดในการแก้ไขปัญหา
ของมูลนิธิฯ เพราะอะไรนะหรือ ก็เพราะว่าเขาเป็นทนายความและ
เป็นพุทธศาสนิกชนที่ตั้งใจจริง และต่อมาในภายหลังเขาก็ได้พิสูจน์
ให้เห็นว่าความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายของเขาสามารถช่วยเหลือ
มูลนิธิฯ ได้ครั้งแล้วครั้งเล่า

ดูเหมือนว่าช่วงเวลาที่ดีที่สุดสำหรับการเดินทางไปประเทศไทยของ
ผมคือ เดือนธันวาคม ซึ่งอากาศจะเย็นกว่าช่วงอื่น สิ่งเดียวที่ผมต้อง
ศึกษาก็คือ ที่อยู่ของวัดของพระอาจารย์ชา หรือวัดป่าพง ซึ่งตั้งอยู่ใกล้
กับตัวเมืองจังหวัดอุบลราชธานี ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ
ไทย มีที่ที่เดียวที่ผมจะสามารถไปหาข้อมูลได้ นั่นคือร้านขายแผนที่

สแตนฟอร์ดในโคเวนท์ การ์เด้น ที่ซึ่งมีแผนที่ทุกแห่งในโลกไว้ให้ค้นหา
นำแปลกที่ที่มีแผนที่ประเทศไทยวางขายอยู่น้อยมาก ดีที่สุดในร้าน
คือ แผนที่ของสำนักพิมพ์อเมริกันที่แสดงรายละเอียดทุกอย่างที่ผม
ต้องการ อย่างไรก็ดี หลังจากที่ซื้อมาแล้วก็ปรากฏว่าผมไม่มีความ
จำเป็นต้องใช้มันเลย

ฟรีดา วินท์จองห้องพักที่วอยเอจเฮ็ลในกรุงเทพฯ ให้ผม แต่เธอไม่ได้
ทำแค่นั้น เช้าวันแรกตอนลงไปทานอาหารเช้าผมก็ได้รับข้อความที่
เขียนไว้ว่าเป็น “กำหนดการเดินทาง” ของผมจากสุภาพสตรีที่มีชื่อว่า
คุณหญิงเสริมศรี (หม่อมราชวงศ์หญิง เสริมศรี เกษมศรี) คุณหญิง
เสริมศรีเป็นผู้หญิงร่างเล็กมาก เธอแต่งกายด้วยชุดสีดำล้วน เต็มเปี่ยม
ไปด้วยพลังและความเด็ดเดี่ยวที่ทุกคนสัมผัสได้ เธอเป็นเหมือนกับ
นายพลเหล่าทัพ ทุกอย่างรวมถึงการจราจรในกรุงเทพฯ ดูจะเป็นเรื่อง
ง่ายสำหรับเธอ เธอขับรถตระเวนในกรุงเทพฯ ราวกับสตีฟ แม็คควีน
ในวันแฉ่ๆ เธอยังพูดภาษาอังกฤษได้อย่างสมบูรณ์แบบและช่วยเป็น
ล่ามให้ตอนที่ผมได้พบกับพระสงฆ์ที่มีนามว่าสมเด็จพระญาณสังวร
ผมไม่ทราบเลยว่าท่านเป็นใครและทำไมผมถึงต้องมาอธิบายให้ท่าน
ฟังว่า ต้องการจะทำอะไร แต่ผมก็ทำ ท่านเป็นคนใจดี ทุกอย่างจึง
ผ่านไปได้ด้วยดี ผมไม่รู้เลยว่าท่านเป็นพระผู้ดูแลเรื่องการต่างประเทศ
และกำลังจะได้รับแต่งตั้งเป็นสมเด็จพระสังฆราชของประเทศไทย

ผมขึ้นเครื่องบินที่คุณหญิงเสริมศรีจองตัวให้โดยไม่รู้ว่าจะกำลังไปที่ไหน
และแล้วเย็นวันนั้นในขณะที่แสงอาทิตย์กำลังลับขอบฟ้าไปอย่างรวดเร็ว
ผมก็มาหยุดอยู่ตรงทางเข้าป่าแห่งหนึ่ง คุณหญิงเสริมศรีบอกว่า
เธอเป็นผู้หญิงจึงไม่สามารถเดินต่อไปได้และผมต้องเข้าไปเองคนเดียว
ผมเดินย่ำเท้าไปตามรอยเส้นทางในป่าท่ามกลางความมืดที่ค่อยๆ

โอบล้อมเข้ามา จนกระทั่งได้เห็นแสงเทียนส่องประกายอยู่ท่ามกลาง ความมืดในอาคารหลังหนึ่ง ผมเดินเข้าไปในอาคารนั้น ด้านขวาของ ผมมีรูปปั้นในท่านั่งวางเรียงต่อกันเป็นแถว มีเงาที่แทบมองไม่เห็นของ พระสงฆ์หลายรูปวางเสือนอยู่ในความมืดสลัว ทันใดนั้นก็มึนงงๆ ในสำเนียงอเมริกันดังทะลึ่งขึ้นมาในความมืดว่า “สวัสดี” เสียงของ อาจารย์สุเมโธนั่นเอง

เรานั่งคุยกันในความมืดสลัวอยู่พักหนึ่งก่อนจะมีคนพาผมไปที่กุฏิ ผมตื่นเต้นมากจนนอนไม่ค่อยหลับ มาง่วงเจียตื่นขึ้นอีกทีก็ก่อนรุ่งสาง และได้เห็นว่าพระสงฆ์ทั้งหลายกำลังเตรียมตัวไปบิณฑบาตในหมู่บ้าน ผมเองก็จำไม่ได้ว่าทำไมถึงได้ตัดสินใจเดินเท้าเปล่าตามพระท่านไป แต่มันไม่ใช่ความคิดที่ดีเลย สำหรับผมการเดินทางตามหลังพระไปแบบ นั้นนับเป็นการทรมานทำอันบอบบางของผม แต่สิ่งที่ผมได้เห็น หลังจากนั้นก็งดงามราวกับมนต์สะกด ภาพของพระอาทิตย์ที่เพิ่งโผล่ พ้นขอบฟ้าและหมอกยามเช้าที่ลอยละเลียดอยู่เหนือท้องนาที่ ทอดยาวพันทางเดินออกไป ต่อให้ผู้กำกับหนังที่พร้อมไปด้วยทุนสร้าง ทั้งหมดของฮอลลีวู้ดก็ไม่สามารถเก็บความรู้สึกต้องมนต์ อิมเอม และจับใจได้ดีไปกว่าการที่ผมได้ย่างเท้าก้าวไปยังหมู่บ้านยากจนเล็กๆ ที่ชื่อบ้านบุงหวายได้ ทั้งหมดทั้งหมดเต็มตื่นในความรู้สึกจนกระทั่ง ผมได้เห็นหญิงชาวบ้านพาลูกๆ มาตั้งแถวนั่งคุกเข่าอยู่ข้างทางแล้ว ส่งอาหารถวายให้แก่พระสงฆ์ มันเป็นภาพที่งดงามมากเสียจนทำให้ ผมน้ำตาคลอ

พอกลับมาที่วัด ผมก็เห็นวิธีการจัดการกับอาหารที่มีการคิดลำดับ ขึ้นมาแล้วอย่างรอบคอบของเหล่าพระภิกษุ บาดรวางไว้ด้านหน้าของ พระโดยมีฝาปิดเอาไว้ พระเริ่มสวดมนต์ ซึ่งผมเข้าใจว่าน่าจะเป็น การสวดให้พรสำหรับอาหารที่ได้รับบิณฑบาตมา จากนั้นพระจึงเปิด

ฝาบาตรพิจารณาสิ่งที่อยู่ภายในอยู่ครู่หนึ่งก่อนจะเริ่มฉันอาหารเมื่อ เดียวของวัน การจดจำรายละเอียดแต่ละอย่างในการดำเนินชีวิตของ สงฆ์เป็นเรื่องสำคัญกับผมมาก ผมอยากเห็นด้วยตัวเองว่า การสนับสนุน คณะสงฆ์ที่จัดตั้งขึ้นอย่างถูกต้องเหมาะสมนั้นแตกต่างอย่างสิ้นเชิง กับสิ่งที่เกิดขึ้นที่มูลนิธิกิจการสงฆ์แห่งประเทศไทยตลอด ๒๐ ปี ที่ผ่านมาน้อย่างไร ผมเข้าใจทุกอย่างได้ชัดเจนในปลายวันนั้นเอง ภิกษุและสามเณรทุกรูปต่างทำงานหนักหลายอย่างตามที่ได้รับ มอบหมาย พุดคุยตกลง และแบ่งหน้าที่ร่วมกัน ตัวอย่างเช่น ชุดบ่อน้ำ มุงหลังคาครัวหรือกุฏิ ย้อมผ้า ดูแลพืชผักหรือสวน งานที่มีนั้นมากมาย พระท่านจะใช้เวลาช่วงหนึ่งของทุกวันทำงานเหล่านี้ไม่เคยขาด ก่อนจะเตรียมตัวประชุมสงฆ์เพื่อสวดมนต์ทำวัตร นั่งสมาธิ ก่อนฟัง ธรรมะซึ่งปกติจะเทศน์โดยเจ้าอาวาส แล้วจึงจำวัด และตื่นขึ้นตอนตี สี่ ประชุมสงฆ์เพื่อนั่งสมาธิ แล้วจึงเตรียมออกไปบิณฑบาต สรุปว่า ชีวิตประจำวันของพวกเขาต้องการค่าเพียงค่าเดียว นั่นคือวินัย เป็นวินัยที่ประกอบด้วยความอดทน ความสำรวม และความเพียร

พระปภาโกร พระชาวอเมริกันซึ่งเป็นไกด์ให้ผมเป็นคนเล่าให้ฟังทั้งหมด ท่านรูปร่างใหญ่ เก่ง อธิษาศัยดี และมีความคิดความอ่านที่เป็น รูปธรรม อดีตท่านเคยเป็นนักบินเฮลิคอปเตอร์ในเวียดนาม ท่านเป็น พระหนุ่มอายุปลายสี่สิบที่เข้าใจชีวิตอย่างแท้จริง ดูท่านจะสนุกสนาน กับมันเสียด้วยซ้ำ ท่านปภาโกรสอนผมให้เข้าใจถึงการใช้ชีวิตในวัดป่า ในช่วงบ่ายวันหนึ่งได้มากกว่าที่ผมเคยคาดหวังไว้เสียอีก

ในช่วงชีวิตต่อมาอีกพักใหญ่ ผมได้เห็นตัวหนังสือจารึกบนแผ่นศิลา ที่ชิทเธิร์สท์ในประเทศอังกฤษเขียนเป็นวลีไว้ว่า “วินัย คือ หัวใจของ พระศาสนา”

ในตอนนั้นสิ่งที่ผมรับรู้ได้ก็คือ “บุคคลเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องได้รับการดูแล พวกเขาดูแลตัวเองได้” รู้ได้อย่างนั้นแล้วผมก็ค่อยคลายความกังวลที่หนักใจที่สุดลงได้ ความกังวลที่ว่า “เราจะต้องรับผิดชอบอะไรบ้าง ถ้าเราสร้างวัดขึ้นในอังกฤษจริง ๆ” ผมรู้สึกโล่งใจขึ้นอย่างชัดเจน ผมเข้าใจอะไรได้แจ่มแจ้งมากขึ้นภายในวันนั้นวันเดียว ณ วัดใหม่ที่ตั้งขึ้นในอำเภอยากจนที่เต็มไปด้วยท้องนาของประเทศไทย วัดซึ่งเป็นที่รู้จักกันต่อมาในนามวัดปานานาชาติ ความกังวลทั้งหมดที่เคยมีหายไป แทนที่ด้วยความพอใจแปลก ๆ และความสนใจใคร่รู้อย่างแรงกล้าว่า ผมจะได้พบเจอกับอะไรต่อไป ผมไม่รู้สึกลัวหรือลังเลอะไรอีกต่อไปแล้ว ผมมั่นใจว่า การเดินทางมาที่นี้ในครั้งนี่ของผมจะบังเกิดผล

แต่ทว่าความมั่นใจของผมมันไม่สำคัญเลย เพราะผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของผม แต่เป็นการตัดสินใจของผู้ที่ผมยังไม่ได้พบต่างหาก นั่นก็คือ พระอาจารย์ชา บุคคลที่น่าเกรงขาม น่าจดจำ มหัศจรรย์ งดงาม บุคลิกมีเสน่ห์ น่าประทับใจ และโผงผาง ตรงไปตรงมาที่สุดเท่าที่ผมเคยพบมาในชีวิต ผมจินตนาการไปว่า ถ้าผมโชคดีได้พบกับพระพุทธเจ้าสักองค์ ท่านก็คงเหมือนกับอาจารย์ชา หรือถ้าจะเปรียบอีกแบบ การที่ผมได้พบกับท่าน ก็คงเหมือนกับที่การ์โลส กาสตานาดา^๖ เผชิญหน้ากับดอนฮวน

เช้าวันที่สองของผม อาจารย์สุเมโธพาผมเดินเท้าไปพบกับครูของท่าน ระยะทาง ๘ กิโลเมตรนั้นผ่านที่ราบและทุ่งนาที่ไม่มีผู้คนให้พบเห็น แม้สักคนเดียว เมื่อเดินไปได้ครึ่งทางพวกเราก็นั่งลงพัก แล้วจู่ ๆ ก็มีชายคนหนึ่งปรากฏตัวขึ้น ในมือถือถาดเครื่องดื่มมาให้เรา เขาโผล่มา

^๖ กาลอส กาสตานาดา (๑๙๒๕-๑๙๙๘) นักเขียนชาวอเมริกัน เขียนหนังสือเรื่อง The Teaching of Don Juan เป็นชุด ๑๒ เล่ม เกี่ยวกับผู้ที่สามารถถอดจิตท่องไปในโลกของวิญญาณได้

จากไหนกัน? เหมือนกับว่าใครสักคนกำลังแสดงมายากลอยู่! หลังจากนั้นเราก็เดินเข้าไปในป่าโปร่งที่มีกุฏิหลังคามุงจากหลังหนึ่งตั้งอยู่ โดยมีพื้นคอนกรีตลาดเอียงไว้ด้านหน้า และที่นั่นเองปรากฏพระร่างเล็กค่อนข้างท้วมยีนอยู่ อาจารย์สุเมโธพูดขึ้นว่า “นี่คืออาจารย์ชา อาจารย์ของเรา”

พระอาจารย์ชาพูดอะไรบางอย่างกับผม ซึ่งอาจารย์สุเมโธได้แปลให้ฟังว่า “ท่านบอกว่าคุณมีความสุข” จากนั้น พระอาจารย์ชาก็ยื่นเซเว่นอัพให้ผมกระป๋องหนึ่งแล้วท่านก็ไม่พูดอะไรอีก

ผมกลายเป็นแขกที่นั่งรอให้มีคนมาพาไปยังที่ที่เขาจัดให้พัก เหมือนจะยังไม่มีใครรู้ว่าผมจะได้พักที่ไหน ดูแล้วคงจะไม่ได้มีการเตรียมการล่วงหน้าในเรื่องนี้เอาไว้ หลังจากนั้นสักพักก็มีพระรูปหนึ่งพาผมไปที่อาคาร ซึ่งเห็นได้ชัดว่ากว้างและมีฝุ่นจับค่อนข้างเซอร์อะ ท่านจัดพูกนอนบาง ๆ ไว้ให้ พระอีกรูปแะเอาเทียนมาให้ ผมได้รับของใช้จำเป็นที่ละอย่างสองอย่างจนกระทั่งถึงของชิ้นสุดท้ายที่สำคัญที่สุด นั่นก็คือมุ้ง รวมแล้วก็เป็นเวลาสักพักใหญ่ ๆ กว่าที่ที่พักของผมจะเรียบร้อย

ผมหลับนานกว่าปกติ หลังตื่นนอน ผมเดินไปที่อาคารหลังใหญ่สุดของวัด ที่ซึ่งผมคาดว่าน่าจะเป็นสถานที่ที่พระมาชุมนุมกัน มีพระรูปหนึ่งออกมาพบผมแล้วพาผมเดินไปที่แปลงดินว่างเปล่า มีเสื่อขาดรุ่งริ่งปูเอาไว้ที่หนึ่งอยู่หนึ่งผืน ใกล้เคียง ๆ กันนั้นมีสุนัขจรจัดตัวผมมั่งหนึ่ง หอมอบช่อม้อยอยู่สองตัว พระหนุ่มอีกรูปหนึ่งเอาซามเคลือบบิน ๆ ใส่เศษอาหารมาให้ ช้างในมีกล้วยลูกเล็ก ๆ ลูกหนึ่ง ผักสองสามใบ ข้าวเหนียวหนึ่งก้อน ส้มลูกเล็กมากอีกลูกหนึ่ง ทั้งหมดราดด้วยสิ่งที่ผมรู้จักแล้วว่าเป็นน้ำปลา จริง ๆ พระท่านไม่ต้องยุ่งยากถือมาให้ก็ได้ เพราะผมก็คงไม่กินอยู่ดี ผมคิดว่าผมจะเอาไปให้พวกสุนัขที่อยู่

แถวนั้น ผมไม่ทันได้นึกเลยว่า การต้อนรับอันน้อยนิดที่ผมกำลังได้รับ อยู่นี้ไม่ใช่เรื่องผิดปกตอะไรเลย ผมพูดกับตัวเองว่าการใช้ชีวิตใน วัดป่าแบบนี้มันคงยากลำบากอย่างที่เห็น มันก็เป็นแบบนี้เอง เมื่อ คิดได้อย่างนั้น ผมก็ไม่รู้จะไปทำไม

เช้าวันที่สอง พระอาจารย์ชาพาผมไปร่วมพิธีทำบุญเลี้ยงพระก่อนงาน แต่งงาน ในพิธีท่านคล้ายม้วนด้ายแล้วส่งเส้นด้ายให้พระทุกรูปจับ ต่อๆ กันก่อนจะเริ่มสวดมนต์ ช่วงท้ายของพิธีท่านถือกิ่งไม้ที่มีใบ เอาไว้ในมือแล้วสลัดน้ำใส่ทุกคนพร้อมกับท่องสวดอะไรบางอย่างไป ด้วย หลังจากนั้นตอนที่ท่านเดินผ่านผม ท่านก็พูดขึ้นมาว่า “ที่เห็น ทั้งหมดนี้ไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธหรอก แต่ว่าคนชอบ” จนถึง ทุกวันนี้การประกอบพิธีกรรมก็ยังคงเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรม ในวัดทุกแห่งของท่าน เพราะว่าคนชอบ พวกท่านถึงทำ

ผมได้คุยกับท่านประมาณ ๑ ชั่วโมงทุกวัน ท่านไม่ได้พูดอะไรมาก แต่เห็นได้ชัดว่าท่านตั้งใจฟังเรื่องที่ผมเล่าเกี่ยวกับที่ดินและอาคาร ที่เรามีที่แฮมป์สเต็ด รวมถึงลักษณะของที่พักที่เราจะจัดให้ในช่วงแรก หากท่านตัดสินใจไปศึกษาดูความเป็นไปได้ในการก่อสร้างคณะสงฆ์ ที่นั่น ผมเรียนท่านชัดเจนว่า ผมตั้งใจจะจัดหาพื้นที่ป่านอกกรุงลอนดอน ที่จะสามารถสร้างวัดที่ดีได้ในลักษณะที่ไม่ต่างจากบรรดาวัดที่ผมได้ เห็นมา การเดินทางไปลอนดอนของพระอาจารย์มหาบัวได้พิสูจน์ ให้เห็นแล้วว่า มีคนให้ความสนใจและสนับสนุนอยู่แล้วอย่างคึกคัก อาจารย์ปัญญาเองท่านก็เห็นด้วยเต็มทีกับความเปลี่ยนแปลงที่ ผมอยากจะให้เกิดและท่านยังให้ความช่วยเหลือผมเป็นอย่างดีอีกด้วย

ผมใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับอาจารย์สุเมธ ทำความรู้จักท่าน พูดคุย ไขข้อข้องใจในเรื่องต่างๆ ผมย้ำกับท่านว่าความตั้งใจเดิมของมูลนิธิ

กิจการสงฆ์แห่งประเทศไทยไม่ได้อยู่ที่การสอน คณะสงฆ์จะดำเนินการอย่างไร แค่นั้น ก็แล้วแต่พวกท่าน เมื่อเราจัดตั้งคณะกรรมการ ขึ้นมาใหม่ จะไม่มีกรรมการคนไหนทำงานเพื่อหวังการยกย่องหรือ รางวัล แม้แต่ค่าใช้จ่ายที่เราต้องเสียไปในการทำงาน เราก็คงจะไม่หวัง ให้ใครมาจ่ายคืน การได้ทำหน้าที่สนับสนุนสิ่งที่คณะสงฆ์ต้องการและ มีส่วนช่วยให้คณะสงฆ์เติบโตอย่างมั่นคงนั้นก็นับว่าเป็นเกียรติแล้ว

ในตอนนั้นกำลังมีการวางฐานรากโบสถ์ใหม่ที่วัดป่าพง ทุกบ่าย พระภิกษุกลุ่มหนึ่งกับชาวบ้านที่มาช่วยจะส่งถึงดินต่อกันเพื่อนำไป ก่อเป็นพื้นฐานสูงขึ้นเรื่อยๆ ตรงบริเวณที่จะสร้างเป็นอาคารโบสถ์ พอผมเดินเข้าไปใกล้ พระอาจารย์ชาก็ส่งสัญญาณให้ผมเข้าไปช่วยใน แถวส่งต่อถึงนั้น ผมถอดเสื้อเชิ้ตออกแล้วทำตาม ผมไม่ได้นึกเลยว่า การต้อนรับอย่างอึดอัดที่ผมได้รับจะเป็นวิธีที่พระอาจารย์ชาใช้ทดสอบ ความหยิ่งยะโสของผม ที่จริงแล้ว ผมก็แค่ดีใจที่ทุกคนเห็นผมเป็นพวกเดียวกับพวกเขา

สำหรับพระอาจารย์ชานั้น ผมพยายามทำในสิ่งที่ผมมักจะทำกับ ทุกคนที่ได้พบ ก็คือ ตัดสินท่าน ตั้งความเห็น สรุปรูปแบบและลักษณะ เด่นของบุคลิกภาพท่าน หรือพูดอีกอย่างก็คือ พยายามทำความเข้าใจกับ ท่านนั่นเอง แต่ในกรณีของอาจารย์ชาแล้ว ที่ผมพยายามทั้งหมดนั้น ไม่มีประโยชน์เลย หลายปีต่อมาผมอ่านเจอเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัส ไว้เกี่ยวกับผู้ที่ทลายพันธนาการทั้งปวง ผู้ที่เป็นอิสระ “เขาผู้นั้นไร้ ซึ่งร่องรอย ราวกับนกบนท้องฟ้า” ซึ่งท่านเป็นแบบนั้น หลังจากที่ผม กลับไปอังกฤษ เวลาที่มีใครถามว่า พระอาจารย์ชาเป็นอย่างไร เท่าที่ ผมคิดจะตอบได้ก็คือ “ท่านคือแสงแดดที่เดินได้ ท่านไม่ใช่สหายแต่ ท่านรักผม” ผมไม่เคยสรุปความเป็นตัวท่านได้ใกล้เคียงกว่านั้นเลย

ขณะที่พระอาจารย์ชาไม่เคยพยายามจะสอนอะไรผม ผมกลับสนใจที่จะได้รู้วิธีการของท่านมาก มีคนบอกผมว่า มันคือการท่องคำว่า “พุทโธ” ไปพร้อม ๆ กับการกำหนดสมาธิไปที่การหายใจ ผมถามท่านเกี่ยวกับเรื่องนี้ “วัตถุประสงค์ของพุทโธคืออะไรครับ มันหมายความว่าอย่างไร” คำตอบของท่านนั้นสั้นและน่าฟัง “มโนวิญญานธาตุ” ซึ่งหมายถึง “จิตที่รับรู้อารมณ์จากธาตุ”

หลังจากนั้นไม่นาน เมื่ออาจารย์สุเมโธเริ่มใช้ เสียงสังัด มาเป็นส่วนหนึ่งในการสอนสมาธิเป็นครั้งแรก ผมจึงค่อย ๆ คิดได้ว่า การกำหนดสมาธิไปยังเสียงสังัดนั้นเหมือนกับการกำหนดสมาธิไปยังจิตที่รับรู้อารมณ์จากธาตุ ทั้งสองอย่างนั้นคือ “พุทโธ” ซึ่งหมายถึง ผู้รู้แจ้งจิตที่ยังรู้

หลังจากนั้นอีกหลายปี ผมเริ่มฝึกกำหนดสมาธิไปที่ธาตุนี้ ซึ่งได้กลายเป็นบ้านสำหรับสมาธิของผม เป็นที่ซึ่งสมาธิของผมจะเดินทางกลับมาได้ด้วยตัวเอง โดยไม่ต้องใช้การเพ่ง หรือแม้แต่อีกหลายปีต่อมาที่ผมมีโอกาสได้ใช้เวลา ๑ วันอยู่กับพระอาจารย์ปรีชา พระผู้ติดตามและอุปัชฌาย์จากพระอาจารย์ชามาตั้งแต่อายุ ๘ ขวบ ท่านเล่าถึงเรื่องราวต่าง ๆ ของผู้ยิ่งใหญ่ท่านนี้ให้ผมฟังหลายเรื่อง ก่อนที่จะแยกจากกัน ผมได้ถามท่านคำถามหนึ่งว่า “มโนวิญญานธาตุ คือบ้านสำหรับสมาธิของผม ซึ่งมักจะวนเวียนกลับมาด้วยตัวเองเสมอ แล้วผมควรทำอย่างไรต่อครับ” ท่านตอบผมว่า “คุณถึงบ้านแล้ว ทำไมถึงอยากจะไปที่ยื่นอีกล่ะ”

หลังจากอยู่ที่วัดป่าพงได้สองสามวัน ก็ได้เวลาที่ผมจะต้องไปพบพระอาจารย์มหาบัวและพระอาจารย์ปัญญา วัดของท่านทั้งสองอยู่เลยขึ้นไปทางเหนือประมาณ ๔๐๐ กิโลเมตรและเดินทางไปถึง

ได้ง่ายด้วยการขึ้นเครื่องบินแค่ต่อเดียว แต่ด้วยเหตุผลอะไรสักอย่างผมก็จำไม่ได้ ทำให้ผมตัดสินใจเดินทางไปที่นั่นทางรถ ผมจำไม่ได้อีกเช่นกันว่าไปถึงที่นั่นได้อย่างไร เท่าที่ผมรู้ คือ ผมเริ่มออกเดินทางจากอุบลราชธานีไปที่สกลนคร จากนั้นก็ไปนครพนม เมืองเก่าที่ดงามริมฝั่งแม่น้ำโขง และในที่สุดก็ไปถึงอุดรธานี จังหวัดที่อยู่ใกล้กับวัดของพระอาจารย์มหาบัวมากที่สุด

เหตุผลง่าย ๆ ที่ทำให้ผมไปที่นั่น และยังได้นิมนต์พระอาจารย์สุเมโธเดินทางไปด้วยกัน เป็นเพราะผมต้องการนิมนต์พระสงฆ์จากทั้งมหานิกาย (นิกายของพระอาจารย์ชา) และธรรมยุต (นิกายของพระอาจารย์มหาบัว) ไปที่อังกฤษเพื่อเป็นการสนับสนุนพุทธศาสนาจากทั้งสองนิกาย ซึ่งสำหรับผมแล้ว ไม่น่าจะมีปัญหาร้ายแรงอะไร แต่ผมเข้าใจผิด

การที่ผมได้เดินทาง ซึ่งเป็นการเดินทางโดยทางเท้าเป็นหลัก ข้ามน้ำที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงไปพร้อมกับพระสงฆ์ชาวอเมริกันสูง ๑๙๐ เซนติเมตร ซึ่งมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักไปทั่วประเทศไทยในฐานะศิษย์อาวุโสของพระอาจารย์ชา ทำให้ผมได้รับรู้ถึงอิทธิพลอันทรงพลังที่ท่านมีต่อชาวบ้านในชนบทตามเส้นทางเดินทางของเรา ผมก็ไม่รู้ว่า พวกเขาทำได้อย่างไรที่เราจะมา แต่พอเราไปถึงป่าละเมาะในตอนเช้า ก็ได้เห็นว่ามีโต๊ะตั้งภัตตาหารเรียงรายมาวางไว้อยู่ก่อนแล้ว

ผมรู้จากการที่ได้คุยกัน ว่าท่านกลัวการเทศน์มากแค่ไหน แต่ก็คงไม่มีทางที่ท่านจะเสียงไม่เทศน์ได้ เมื่อมีชาวบ้านมากมายเดินทางกันเป็นกิโล ๆ จากพื้นที่รอบ ๆ มาชุมนุมกันด้วยความตื่นเต้นที่ได้จะฟังท่านสอนธรรมะเป็นภาษาไทยสำเนียงอเมริกัน

วันหนึ่งขณะที่เดินอยู่ด้วยกัน ท่านถามผมว่า “คุณทำสมาธิอย่างไร ผึกด้วยวิธีไหน” ผมบอกท่านว่า ผมฝึกอสุภกรรมฐาน ซึ่งเป็นการใช้สมาธิพิจารณาความเน่าเปื่อยของร่างกาย นับเป็นกรรมฐานที่ออกแบบมาเพื่อลดการยึดติดกับร่างกายและลดตัณหา โดยให้เรากำหนดสมาธิไปที่ภาพของร่างกายในระดับของการเน่าเปื่อยหลาย ๆ ระดับ จากนั้นจึงเชื่อมโยงภาพนั้นกับร่างกายของเราเอง อาจารย์สุเมโธพูดอย่างจริงจังมากกว่า “คุณไม่ควรทำแบบนี้ นะจอร์จ คุณควรฝึกเจริญเมตตา (ความรักและปรารถนาดีต่อผู้อื่น)” เมื่อผมถามว่าทำไมท่านถึงคิดเช่นนั้น ท่านตอบผมว่า “เพราะคุณไม่ชอบอยู่แล้ว คุณถึงพิจารณาภาพประเภทนั้นได้อย่างเป็นธรรมชาติ การทำแบบนี้จะยิ่งทำให้คุณขยะแหยงและไม่ยอมรับมันมากกว่าเดิม” นำแปลกที่ผมเชื่อท่านอย่างไม่ต้องสงสัย ในช่วงสองสามวันหลังจากนั้น ผมคิดหาวิธีปฏิบัติ โดยการสร้างรูปภาพขึ้นในสมาธิ เริ่มจากจุดตรงกลางหัวใจ ค่อย ๆ ขยายออกไปภายนอกซ้า ๆ จากร่างกายไปสู่ห้อง บ้าน ถนน เมือง ประเทศ โลก และไกลออกไป เหมือนกับการชมภาพออกไปซ้า ๆ ชมออกไปเรื่อย ๆ จนถึงขอบจักรวาล จากนั้นจึงค่อย ๆ ย้อนกลับมาที่จุดเริ่มต้นอีกครั้ง โดยในระหว่างทางก็ปฏิบัติต่อสิ่งมีชีวิตทุกชีวิตด้วยความรักที่ถ่ายทอดความอบอุ่นไปยังทุกอณูในร่างกายของพวกเขา ผมทำอย่างนี้ทุกวัน ๆ ละ ๒ ครั้งต่อมาอีกเป็นเวลา ๔ ปี และผมก็ต้องยอมรับ ว่าผมรู้สึกมีความสุขขึ้นมาก ผมเองยังไม่เคยบอกเรื่องนี้กับอาจารย์สุเมโธเลย

เรื่องหนึ่งที่ผมจำรายละเอียดได้ชัดเจน คือตอนที่อยู่ในเมืองเก่าของนครพนม ผมจองโรงแรมให้เราพักที่นั่น เช้าวันแรก ผมตื่นก่อนฟ้าสว่างแล้วเดินออกไปที่แม่น้ำสายสำคัญ ซึ่งก็คือ แม่น้ำโขง

ท่ามกลางความมืด ผมเดินไปเจอที่ให้หนึ่งรอดูพระอาทิตย์ขึ้น สายน้ำที่เคลื่อนไหวไปซ้า ๆ มีสีเทาและลึก แม่น้ำโขงตรงจุดนั้นมีความกว้างมากกว่า ๒๐๐ เมตร ไม่มีเรือลากลำผ่านมาให้เห็นในความมืดสลัวทุกอย่างหนึ่งสนิท ทันใดนั้นก็มียุงคนตรีลอยมาจากอีกฝั่งหนึ่งของแม่น้ำ มันเป็นเพลงมาร์ช เพลงแห่งสงคราม เพลงแห่งวีรบุรุษ และชัยชนะ ลัทธิคอมมิวนิสต์กำลังตื่นตัวขึ้นในเมืองหนึ่งของประเทศลาวที่ฝั่งตรงข้ามแม่น้ำนั้น พลเมืองที่กำลังหลับไหลถูกปลุกให้ลุกขึ้นมาทำงานเพื่อการปฏิวัติที่ยิ่งใหญ่ด้วยวงดนตรีของกองทัพที่คลาริเน็ตเสียงนำของวงควรต้องไปเปลี่ยนลินี่ปีใหม่แล้วจริง ๆ

ดวงอาทิตย์ลอยขึ้นเหนือท้องน้ำแม่น้ำโขง ลำแสงจ้าจนเกือบจะทำให้ผมตาบอดไปชั่วขณะ ก่อนจะส่องสว่างให้เห็นทุกรายละเอียดของแม่น้ำสายใหญ่ เรือในแม่น้ำไม่กล้าซยับลากลำด้วยเกรงว่าจะถูกยิง

นั่นคือความกลัวลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย ณ เวลานั้น

ขณะที่เราเดินทางขึ้นเหนือไปยังจังหวัดอุดรธานี สิ่งที่ผมเริ่มเข้าใจมากขึ้นอีกหน่อยก็คือ การคุกคามทางการเมืองและทางทหารที่แผ่เข้ามาในประเทศ ถนนสายหลักเต็มไปด้วยร้านค้า บาร์ และสโมสร ที่ทหารกองทัพอากาศสหรัฐเคยแวะเวียนมาจากฐานทัพอากาศใหญ่ที่ตั้งอยู่ใกล้ ๆ อยู่บ่อย ๆ ตอนนั้นฐานทัพนั้นปิดตายลงและจะไม่มีวันเปิดใหม่อีกแล้ว กองกำลังสหรัฐถูกผลักดันออกจากประเทศไทย เหลือไว้ให้เห็นแต่ภาพถ่ายของทหารจีไอกับเจ้าสาวชาวไทยของพวกเขาที่ตั้งตากแดดจนสีซีดอยู่หน้าร้านสตูดิโอถ่ายภาพ

ในที่สุดเราก็มาถึงวัดบ้านตาดและได้พบกับพระอาจารย์มหาบัว ผู้ซึ่งทุกคนยำเกรงและเชื่อฟังอีกครั้ง ผมเองก็ไม่มั่นใจว่า ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น แต่ก็เป็นที่ไปแล้ว ท่านเป็นแบบนี้จริง ๆ

ดูเหมือนท่านก็คิดเหมือนกันว่า บุคลิกท่านเป็นแบบนี้ คือแข็งกร้าว น่าเกรงขาม และเชื่อมั่นในตนเอง จนอาจจะเรียกได้ว่าหยาบคาย แต่แล้วผมก็ได้รู้ถึงสิ่งที่อยู่เบื้องหลังบุคลิกที่ท่านแสดงออกมา หลังจากที่ผมตัดสินใจตำหนิว่า ท่านหยาบคายกับผมมาก ผมบอกกับท่านว่า กิริยาของท่านไม่เหมาะจะเป็นพระเลย ท่านยิ้มกว้างทันทีราวกับยินดีรับคำติเตียนของผม พร้อมอ้าแขนกว้างแล้วพูดว่า “เราเป็นคนแบบนี้เอง! มันเป็นนิสัยของเรา เรานิสัยแบบนี้แหละ!” ผมฟังแล้วก็หัวเราะ สิ่งที่ท่านพูดนั้นช่างเป็นอะไรที่ชื่อและทำให้ผมหายโกรธได้จนน่าขำ เห็นชัดว่า ท่านก็คงคิดขำอยู่เหมือนกัน

ในวันเดียวกันนั้น ก่อนที่วันแรกของผมในวัดของท่านจะหมดไป ผมยังพบว่า พระอาจารย์มหาบัวมีบุคลิกน่าสงสัยอีกอย่างหนึ่ง เย็นวันนั้น ในช่วงเกือบจะเป็นเวลาที่ชาวอังกฤษเราเรียกว่า ช่วงโพล์เพล้ ซึ่งในอังกฤษช่วงนี้จะกินเวลาค่อนข้างนานกว่าแสงอาทิตย์จะค่อย ๆ ดับมีดลง แต่ผมไม่ทันคิดว่า ในประเทศไทย ช่วงเวลาเดียวกันนี้เป็นช่วงที่สั้นมาก ผมตัดสินใจเดินเล่นเข้าไปในป่าโดยไม่ได้ถือไฟฉายไปด้วย ภายในเวลาไม่กี่นาที ทางเดินแคบ ๆ ซึ่งตัดผ่านที่ที่ผมคิดว่าน่าจะเป็นป่าก็หายไปในความมืด ผมมองไม่เห็นอะไรเลยนอกจากความมืด เสียงของป่าดังขึ้นรอบตัวผม ทั้งเสียงกริรร้อง ตามมาด้วยเสียงโครมคราม และเสียงอื่นอีกสารพัดที่ดังขึ้นรบกวนจิตใจ เสียงซึ่งน่าจะเป็นเสียงของสัตว์ป่าที่กำลังออกล่าและกินเหยื่อ ผมได้แต่ยืนอยู่หนึ่ง ๆ จินตนาการไปเร็วกว่าความจริง ความกลัวจึงค่อย ๆ เพิ่มมากขึ้น หลังจากยืนจนปัญญาอยู่นาน จู่ ๆ ก็มีแสงไฟฉายในมือ

ใครสักคนสาดไปมาเข้ามาใกล้ผมเรื่อย ๆ เสียงคุยกันเป็นภาษาไทย ดังขึ้นสลับกับเสียงหัวเราะในขณะที่พวกเขาเดินมา ผมไม่รู้ว่าจะอธิบายเป็นอย่างอื่นไปได้อย่างไร พระอาจารย์มหาบัว (ท่านคือคนที่เดินมานั่นเอง) เดินออกมาตามผมด้วยตัวท่านเอง เพราะท่านรู้ได้ว่าผมหลงทางอยู่ในป่าโดยไม่มีไฟฉาย! ผมไม่รู้เลยว่าท่านรู้ได้อย่างไรว่าผมกำลังตกที่นั่งลำบากอยู่ แต่ท่านรู้แน่ ๆ โอ้โฮ! ผมคิดว่ามันเป็นเรื่องแปลก ขณะที่เราพากันเดินกลับไปทักท้วงของผม ผมเข้าใจว่าท่านดูผมเป็นภาษาไทยที่โง่เดินทะเล่อทะล่าเข้าไปในป่าตอนพระอาทิตย์ตกโดยไม่มีถือไฟฉายไปด้วย

พระอาจารย์มหาบัว คือ พระอรหันต์ในความคิดของบรรดาศิษยานุศิษย์ของท่าน (อรหันต์ คือ ผู้รู้แจ้งแทงตลอดในความจริงทั้งปวง) ท่านเป็นศิษย์ของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต พระอาจารย์สายกรรมฐานพระป่าที่เป็นที่เคารพนับถืออย่างมาก และท่านเองก็เป็นที่ยอมรับนับถือว่าเป็นพระอาจารย์ในสายพระป่าด้วยเช่นกัน โดยภายหลังการมรณภาพของพระอาจารย์เทสก์ เทสรังสี ในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ พระอาจารย์มหาบัวก็ได้รับการกล่าวขานว่าเป็นพระอาจารย์ใหญ่แห่งสายกรรมฐานพระป่าจวบจนกระทั่งมรณภาพในปี พ.ศ. ๒๕๕๔

ผมเข้าใจว่า การอาศัยในวัดที่อยู่ในความดูแลของพระอาจารย์มหาบัว จะต้องเป็นไปอย่างเข้มงวด แต่เพราะผมอยู่ที่นั่นแค่ไม่กี่วัน ผมก็เลยขอให้เบน วินท์ ลูกชายของฟรีดา เล่าให้ฟังเพิ่มเติมว่า ชีวิตในความดูแลของพระมหาบัวเป็นอย่างไรบ้าง เบนตอบกลับเป็นจดหมายที่พระเซอร์รีเชียนถึงแม่ของเขา บอกเล่าถึงกิจกรรมแต่ละวันในวัดป่าบ้านตาด

๑ ธันวาคม ๒๕๐๘

ถึง ฟรีดา

‘อากาศ’ เป็นหัวข้อเรื่องที่เราเขียนเล่ากันได้หลายหน้า สามฤดูของที่นี่ไม่เหมือนกันเลย และฤดูที่เราเผชิญอยู่ตอนนี้ก็ดูไม่น่าจะเกิดขึ้นได้ในประเทศร้อนชื้นแบบนี้

บางครั้งอากาศช่วงหน้าหนาว (ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนไปจนถึงเดือนมีนาคม) ก็หนาวมากจนทนไม่ไหว ความเย็นเยือกแผ่ไปทั่วทุกฤดู ในกระต๊อบไม้บาง ๆ ของเรา ซึมเข้าไปถึงไขกระดูกทุกส่วน พระयरู้สึกลำบากกับอากาศหนาว ส่วนพวกเราที่มาจากประเทศตะวันตกที่มีระบบทำความร้อนอยู่ทุกที่ ก็รู้สึกว่าหลายครั้งความหนาวของที่นี่ก็รับมือได้ยากอยู่เหมือนกัน อย่างช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ อุณหภูมิอาจลดลงไปแถว ๐ องศาได้เลย

กลับกัน พอหน้าร้อน (เดือนมีนาคมจนถึงเดือนกรกฎาคม) อุณหภูมิก็พุ่งปรี่ด หน้านี้เราจะออกบิณฑบาตกันตอนตีห้าอีลีบนาที่ พอเดินกลับมาถึงศาลาก็เหงื่อโชกกันเป็นแถว เพราะนอกจากแดดระอุกับอั้งสะที่พุ่งอยู่ข้างในแล้ว เรายังต้องนุ่งจีวรทบสองชั้น ปิดยาวตั้งแต่คอลงไปจนถึงเหนือข้อเท้า แถมยังต้องประคองบาตรที่มีข้าวสวยร้อน ๆ เดินกลับจากหมู่บ้านอีกเป็นกิโล ๆ ก็คงต้องมีร้อนกันบ้างล่ะ! ฉันทิ้งไป เหยื่อก็หืดดิ่งไป ไอร้อนระอุไปทั้งวันจนถึงประมาณหกโมงเย็น ท่านปัญญาบอกว่าหน้าร้อนเป็นช่วงที่ผ่านไปอย่างยากเย็นที่สุด

หน้าฝน (เดือนกรกฎาคมจนถึงเดือนพฤศจิกายน) อากาศจะสบายหน่อย แต่ยุ่งที่นี้ก็โหดมาก ถึงอย่างนั้น พอยุ่งเริ่มมา (ซึ่งยุ่งจะมาช่วงค่ำเท่านั้น) เราทั้งหมดก็จะเข้าไปในมุ้ง นึกกระหึ่มยืมยืมย่องว่าแค่นี้ยุ่ง

ก็ทำอะไรเราไม่ได้แล้ว

โยมน่าจะอยากรู้ว่า วัน ๆ หนึ่งเราทำอะไรกันบ้าง ส่วนใหญ่เราจะเริ่มต้นวันด้วยการเดินไปศาลาเพื่อทำความสะอาดและเตรียมตัวไปบิณฑบาต เวลาเริ่มต้นวันจะแตกต่างกันไปตามฤดูกาลและแสงอาทิตย์ จากนั้นเราจะนุ่งจีวรให้เรียบร้อยแล้วลงจากศาลาตอนประมาณหกโมงเช้า (ยกเว้นท่านปัญญาที่จะต้องวิ่งฝุ่นตลบมาตามทางเดิน พร้อมรอยยิ้มและเครื่องห่มที่นุ่งมาอย่างบางที่สุด) เราใช้เวลาหนึ่งชั่วโมงช่วงก่อนเดินไปหมู่บ้านกวาดและขัดพื้นศาลาด้วยกะลามะพร้าว ท่านอาจารย์ให้ความสำคัญว่า วัดของท่านจะต้องสะอาดเรียบร้อย ท่านบอกว่า ถ้าภายนอกสะอาดเรียบร้อย ก็จะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการฝึกทำจิตให้สะอาดต่อไป

เราใช้เวลาหนึ่งชั่วโมงเดินแถวเรียงหนึ่งบิณฑบาตกันเงียบ ๆ ช่วงนี้เราจะเดินกลับศาลากันตอนประมาณแปดโมงเช้า ภาพพระสงฆ์ห่มจีวรสีเหลืองมีสตาร์ดเข็มเดินต่อกันเป็นแถวยาวไปตามถนนลูกรัง สีจีวรตัดกับสีท้องฟ้ายามเช้าเห็นเป็นแสงและเงาคูระคุดตา บวกกับแสงอาทิตย์ที่ส่องข้ามต้นไม้ใบเขียว ลำแสงสาดไปรอบ ๆ เป็นภาพที่คนตะวันตกอย่างเราเห็นแล้วรู้สึกว่างดงามมาก พอกลับถึงวัด เราก็จัดแบ่งอาหาร ฉันทิ้ง ล้างบาตร เช็ดบาตรให้แห้ง แล้วเดินออกจากศาลา กลับกุฏิกันไม่เกินเก้าโมงครึ่ง

จริงอย่างที่โยมเคยพูดไว้สักพักมาแล้ว พวกชาวบ้านใจดีและมีน้ำใจช่วยเหลือทางวัดมาก กับวัดขนาดใหญ่ที่เต็มไปด้วยชายฉกรรจ์หัวโหยขนาดนี้ ลำพังเลี้ยงตัวเองพวกเขาก็ขัดสนกันอยู่แล้ว ช่วงจำพรรษาพวกเราจะฉันอาหารเฉพาะเท่าที่รับบิณฑบาตมาได้ (บาตรของอาตมาปากกว้าง ๗ นิ้วครึ่ง ก้นบาตรลึก ๑๑ นิ้ว กว้าง ๙ นิ้ว) ตลอดสี่เดือนนั้น อาหารที่ได้มีมากมายหลากหลาย ชาวบ้านจะห่ออาหารมาใน

ใบตอง บ้างก็ดูสภาพไม่ค่อยดี บ้างก็เผ็ดจนขยาด บ้างก็ฉันไม่ได้ (สำหรับพวกเรา) แต่นั่นไม่สำคัญเท่ากับที่พวกเขาเคารพนับถือท่านอาจารย์มาก และเพราะพวกเขาเข้าใจถึงกรรมและผลของกรรม เราถึงได้รับการอุปถัมภ์อย่างดีแบบนี้

พอออกพรรษา ท่านอาจารย์ก็ให้เลิกดูดวงควัตรที่ให้พระฉันอาหาร เฉพาะที่ได้รับบิณฑบาตมา หลัก ๆ แล้วน่าจะเพราะการถวายอาหาร ด้วยวิธีนี้ทำให้ชาวบ้าน ‘ลำบาก’ ตอนนั้นบาตรจะใช้รับแต่ข้าวเท่านั้น กับข้าวและผลไม้ส่วนใหญ่จะเตรียมมาจากอีกฝั่งของวัดที่โยมอยู่กัน เวลาเรากลับมาที่ศาลา จะเห็นถาดอาหาร หม้ออาหาร วางไว้ที่ยกพื้น ตรงกลางศาลา เราก็มักจะไปตักอาหารจากตรงนั้นใส่ในบาตร อีกอย่าง ที่โยมต้องเข้าใจ คือ ชาวบ้านมีรายได้หลักจากการขายข้าว ซึ่งโดยเฉลี่ยจะอยู่ที่ประมาณ ๓๐ ปอนด์ต่อปีเท่านั้น อาตมาเข้าใจว่าน่าจะ มีพวกอุตสาหกรรมในครัวเรือนด้วย (อย่างเช่นพวกสานเสื่อ สาน ตะกร้า ทอผ้า แล้วก็อาชีพอื่น ๆ) แล้วก็น่าจะพวกงานรับจ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ ในตัวเมืองอุดร แต่ผลผลิตหลักที่พวกเขาใช้บริโภคและขายหารายได้ ก็คือ ข้าว แต่ถึงอย่างนั้น เราก็มักคิดว่า พวกเขา “จน” ในความหมายของประเทศตะวันตก เพราะพวกเขาก็ยังปลูกพืชไว้กินเองได้ มีควายไว้ไถนา ไร่เทียมเกวียน แล้วก็ยังมีป่าที่อุดมสมบูรณ์ให้พวกเขาได้หาไม้มาสร้างบ้านหรือมาใช้เผาเป็นฟืนได้ บางบ้านมีวิทยุ โทรานซิสเตอร์ แต่พอไม่มีไฟฟ้าใช้ พวกเขาก็ไม่จำเป็นต้องมีหรือต้องใช้ อุปกรณ์กวนตัวอย่างโทรศัพท์หรือโทรทัศน์ (แต่ถ้าตกกลางคืน โยมจะได้ยินเสียงกลองบ้างเป็นครั้งคราว นั่นคือการส่งข้อความระหว่างกันของหมู่บ้าน) ที่สำคัญที่สุดคือ ความจริงง่าย ๆ ที่ว่าพวกเขามีความสุข พวกเขาชอบหัวเราะ ท่านอาจารย์น่าจะมีความสุขขึ้นมาก เพราะเวลาญาติโยมมาวัด ท่านจะไม่ได้แค่เทศนาธรรม หรือให้คำปรึกษาเท่านั้น ทุกครั้งคนทั้งศาลาจะหัวเราะตัวโยนเวลาได้ฟังท่านพูด ท่านเองก็หัวเราะร่วนไปพร้อมกับพวกเขาเวลาได้ฟังคำพูดตลก ๆ ที่พวก

เขาตอบท่านกลับมาด้วยเหมือนกัน

ทุกครั้งพอพวกเรากลับมาที่ศาลา ทั้งศาลาก็จะเจียบทันที พวกเราฉันอาหารเคล้าเสียงลม เสียงนกและเสียงผึ้งเท่านั้น ท่านอาจารย์ให้พวกเราฉันด้วยสติ เพื่อให้เราได้ฝึกปฏิบัติแม้ในช่วงระหว่างเติมพลังให้ท้องอืด อาตมารู้สึกว่าตัวเองฝึกสติได้ดีจนกระทั่งท่านปัญญาและอาตมาได้รับพระเคนพุดตั้งชื่อคโกลด (ที่แพทเคยส่งมาให้ ว่าแล้วก็อาตมาเขียนจดหมายให้โยมแพทแล้วด้วยเหมือนกันนะ) หรืออย่างเมื่อเข้านี้เป็นแค่คริสต์มาส พอได้ฉัน สติที่ฝึกมาทั้งหมดก็กระเจิงไปในอากาศ ที่ปฏิบัติมาก็ไม่ได้ผลอะไรเลย!

พวกเราออกจากศาลาไม่เกินเก้าโมงครึ่ง เวลาที่เหลือจนถึงบ่ายสามโมงครึ่งเป็นช่วงที่เราทำอะไรได้ตามที่เห็นสมควร บางครั้งก็ทำงาน เช่น ผ่าฟัน ซ่อมกุญแจ ไม่ก็งานจิปาณะอีกไม่รู้จัก ท่านอาจารย์บอกว่าไม่ว่าจะทำอะไร ก็ควรทำให้ดี ทำเจียบ ๆ ด้วยสติ พวกเราตั้งใจจะทำแบบนั้น แต่ก็ไม่ค่อยจะสำเร็จ อาตมาเป็นโรคหอบก็เลยได้รับยกเว้นไม่ต้องทำงานพวกนั้น วัน ๆ อาตมาก็จะไปนอนไปในวัดบ้าง อยู่ในกุฏิที่มีขนาด ๘x๑๔ ฟุตบ้าง หรืออยู่ที่ระเบียงที่มีเสา ๙ ต้นค้ำอยู่สูงเหนือพื้นดินปนทรายขึ้นไปประมาณ ๔ ฟุตบ้าง อาตมาใช้เวลาช่วงหนึ่งทุ่มถึงห้าทุ่มกับช่วงตีสองถึงตีห้าครึ่งของทุกวัน ฝึกหรือน่าจะเรียกว่าพยายามฝึกวิปัสสนา ช่วงไม่กี่ชั่วโมงหลังฉันเช้าเป็นช่วงที่อาตมาตั้งใจว่าจะต้องนั่งวิปัสสนาให้ได้อย่างน้อยหนึ่งชั่วโมง ที่เหลือก็เรียนภาษาไทย (ขอไม่ออกความเห็นในเรื่องนี้ละ!) พอบ่ายสามครึ่ง พวกเราก็จะเริ่มกวาดลานห้วยารอบวัดและทางเดินเพื่อกันไม่ให้มีฝุ่นพัดขึ้นไปบนศาลาในช่วงกลางวัน

น้ำที่เราใช้มาจากบ่อลึก ๒๐ ฟุต สูบใส่ถังอลูมิเนียมขนาดใหญ่ แขนวน้อยยกกับลำไม้ไผ่ที่จะมีพระสงฆ์ขึ้นประจำอยู่คนละข้างแล้วเลื่อนถังน้ำ

ส่งตามไม้ไผ่ไปใช้รอบวัด ท่านอาจารย์ไม่ให้ใช้เครื่องยนต์สูบน้ำ รวมถึงไม่มีแทงค์น้ำให้ต่อท่อไปตามศาลาและกุฏิด้วย ซึ่งยอดไปเลย! ยิ่งเรานุรักษ์สิ่งประดิษฐ์ยุคศตวรรษที่ ๒๐ แบบนี้ให้ได้นานเท่าไรก็ยิ่งดีเท่านั้น อุปกรณ์พวกนี้ไม่ทำให้เราต้องยึดติดกับมันหรือลงท้ายด้วยการทำให้เรายุ่งยากต้องคอยซ่อมบำรุงบ่อย ๆ พอส่งน้ำไปจนทั่ววัด พวกเราก็จะไปอาบน้ำกันที่บ่อ เราใช้กะลามะพร้าวตักน้ำ ๒ แกลลอนจากในถังสังกะสีที่ตั้งเรียงกันขึ้นมาอาบ ทั้งหมดนี้ตั้งแต่เริ่มกวาดวัดจนอาบน้ำเสร็จ เราใช้เวลากันราว ๆ หนึ่งชั่วโมงครึ่ง ช่วงหลังห้าโมงเย็นไปแล้ว ถ้าท่านอาจารย์ไม่เรียกเราไปหาบนศาลา (ท่านจะเรียกแค่นาน ๆ ครั้งเท่านั้น) เราก็จะมีเวลาเป็นส่วนตัวอีกครั้ง

ประมาณหนึ่งชั่วโมงระหว่างห้าถึงหกโมงเย็น อาตมาจะไปหาและฉันน้ำชากับท่านปัญญาที่กุฏิของท่าน ท่านเป็นเพื่อนที่ดีมากในหลาย ๆ ด้าน อาตมาเคยพยายามพูดขอบคุณท่านสำหรับทุกอย่างที่ท่านได้ทำ แต่ก็ทำได้ไม่ใกล้เคียงกับความรู้สึกจริง ๆ เลย เราช่างโชคดีและคงทำกรรมดีไว้มากถึงได้มารู้จักกับท่าน บ่อยครั้งที่พอฟ้าเริ่มมืด เราก็จะไปรวมกันที่กระต๊อบของพระอีกรูปหนึ่ง พูดคุยกันเงียบ ๆ พร้อมฉันโกโก้ร้อนหรือไมก็กาแฟรสชาติแย้ไปด้วย (อาตมาค่อนข้างมั่นใจว่า ‘กาแฟดี ๆ’ มีแต่ที่อเมริกาเท่านั้น อาตมาเคยอยู่ที่ประเทศของโยมอยู่หลายปี อาตมาตกใจจริง ๆ ว่าคนอังกฤษทำอะไรกับเมล็ดกาแฟกัน!)

ช่วงหัวค่ำเป็นช่วงที่เราแยกย้ายกันเดินผ่านซุ้มหลังคามุงจากหรือมุงใบตองกลับกระต๊อบที่เงียบและสงบของตัวเอง อิม เอาเข้าจริงก็ไม่เงียบและสงบเท่าไร! เว้นแต่ว่าใครจะเตรียมพร้อมรับมือกับบรรดานก หนู จิ้งจก แมงมุม บางครั้งก็งู รวมถึงยุงกระหายเลือดที่คอยบินโฉบตัวเราไปมาอยู่ตลอดเวลา

โอย ข้อเช่าอาตมาอย่างกับคนอายุเป็นพันปี! อาตมาคงต้องจบจดหมายฉบับนี้ จะได้พยายามลุกขึ้นยืนดู พอคิดว่าอาตมานั่งเขียนอยู่บนพื้นกุฏิ อาตมาเสียดายที่จะต้องรีบเขียนให้จบเพราะยังอยาก ‘โม่’ อยู่เลย เขียนต่ออีกเป็นชั่วโมง ๆ ยังได้ แต่อย่างน้อยอีกสักแป๊บหนึ่งอาตมาก็ต้องวางปากกาลงแล้วก็ไปพักผ่อน หวังว่าที่เขียนมาทั้งหมดจะอ่านไม่ยากจนเกินไป อาตมารู้ตัวว่าการสะกดคำของอาตมาเร็วล้ำมาก (นี่คือตัวอย่าง!) มีคนเคยบอกว่าอาตมาใช้เครื่องหมายรุ่นนี้เยอะผิดปกติ ถึงยังงี้ก็หวังว่าโยมจะอ่านไปจนจบได้ไม่ยากนัก

อาตมาว่ามันน่าทึ่งมากที่กลุ่มคนอย่างคนที่เป็นลูกวัดที่นี้ตอนนี่ ซึ่งคือผู้ชาย ๑๔ คนกับเด็กชายอีกหนึ่งคน จะเข้ากันได้ดีแบบพวกเรา ยกนะที่จะคิดว่าจะมีคนจำนวนเท่านี้ที่ไม่ได้มีครูบาอาจารย์อย่างท่านอาจารย์หรือไม่ได้อยู่ในบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมอย่างที่นี่แล้วจะมีความสามัคคีกลมเกลียวกันได้ ยิ่งคิดว่าชีวิตที่นี้ทำให้เราเหมือนจะแสดงกิเลสทุกข้อของเราออกมาได้ชัด ยิ่งรู้สึกว่าเป็นเรื่องมหัศจรรย์เข้าไปใหญ่

พระไทยที่นี้มาจากชนบทเล็ก ๆ กันทุกรูป พวกเขาแทบจะอ่านเขียนไม่ได้ คงยากที่จะหากกลุ่มคนที่ดีและโอปอ้อมอารีอย่างพวกเขา จริง ๆ แล้วจำนวนพระลูกวัดจะเปลี่ยนไปมาอยู่ตลอด ช่วงประมาณหกเดือนแรกที่อาตมามาถึง เรามีกันแค่เจ็ดหรือแปดคนเท่านั้น แต่พอใกล้เข้าพรรษา จำนวนคนก็เพิ่มขึ้นจนเท่ากับตอนนี่ นี่ก็คิดว่าไม่นานน่าจะจะมีพระสักสองสามรูปออกธุดงค์ไปกรรมฐานในถ้ำลึกเพื่อปลีกวิเวกหรือไปศึกษาวิปัสสนาที่อื่นอีก

ท่านอาจารย์ไม่ว่าอะไรที่มีพระเช่าออกวัดตลอดทั้งปีตราบใดที่เราปฏิบัติตามพระวินัย ท่านให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาก พระรูปไหน

ประพาศิลาารวมอย่างเหมาะสม ปฏิบัติตามพระวินัยและวัตรปฏิบัติ ก็เข้ามาอยู่ที่วัดได้ การปฏิบัติตนตามเกณฑ์ของพระวินัยปิฎกไม่ใช่เรื่องง่าย นอกจากศีล ๒๒๗ ข้อที่มีอยู่ในบทสวดพระปาฏิโมกข์แล้ว ก็ยังมีบทบัญญัติย่อยอื่น ๆ อีกราว ๒,๐๐๐ ข้อที่ต้องปฏิบัติตาม ท่านอาจารย์หวังให้พวกเราและจดจำศีลและข้อปฏิบัติทั้งหมดให้ได้ ถึงจะทำผิดครั้งแล้วครั้งเล่า แต่ถ้าอย่างน้อยเราตั้งใจประพฤติดนตามข้อบัญญัติและสาระสำคัญของศีลเหล่านั้นแล้ว ท่านก็ไม่ว่าอะไร

อาตมายืนยันได้จากความซุ่มซ่ามงุ่มง่ามและความผิดพลาดของตัวเองได้ว่า ท่านอาจารย์มีแต่ความอดทนและเข้าใจเสมอในความพยายามของพวกเราที่จะปรับปรุงตัวให้สามารถรักษาศีลได้เคร่งครัดขึ้น หนังสือแปลชุดพระวินัยปิฎก ๕ เล่มของคุณไอ บี ฮอร์เนอร์ เป็นหนังสือที่อ่านสนุก ผู้อ่านสามารถปฏิบัติตามข้อบัญญัติพื้นฐานของสงฆ์ได้เรียงตั้งแต่ครั้งแรกที่มีการละเมิดพระวินัยของสมณเพศผู้ถือพรหมจรรย์ขึ้นไปจนถึงการถึงซึ่งพระปริณิพพานของพระพุทธเจ้า

เราอาจจะไม่ได้เจอท่านอาจารย์เลยนอกจากในศาลาช่วงเช้าเท่านั้น ท่านแทบจะไม่เคยเดินมาที่กระต๊อบของพวกเราเลยไม่ว่าจะเป็นกลางวันหรือกลางคืน จะมีก็แต่กุฏิท่านปัญญาเท่านั้นที่ท่านอาจารย์จะเดินไปบ่อย ๆ ช่วงบ่ายเพื่อไปเรียนภาษาอังกฤษสักประมาณครึ่งชั่วโมง ท่านจะปล่อยให้พวกเราอยู่กันเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้อาตมารู้สึกโล่งที่ไม่มีความคอย ‘ตรวจตรา’ ถึงอย่างนั้นอาตมาก็ไม่เคยคิดว่าที่ท่านไม่มาหาจะแปลว่าท่านไม่เห็นความสำคัญของเรา หรือไม่สนใจความเป็นอยู่ของเรา ท่านบอกเราเสมอว่า ท่านคิดว่าลูกศิษย์ คือลูกที่ท่านจะคอยช่วยเหลือทุกอย่าง และอาตมาก็คิดว่าเป็นอย่างนั้นจริง ไม่นานมานี้มีอยู่วันหนึ่ง อาตมาท้องไส้ปั่นป่วนจนต้องเดินกลับวัดก่อนคนอื่นตั้งแต่ก่อนหมู่บ้านทั้งที่บาตรยังว่าง พอกลับถึงวัด ก่อนฉัน ท่าน

ก็มาที่กุฏิของอาตมาด้วยสีหน้าเป็นห่วง ถามคำถามหลายคำถามถึงอาการอาตมาว่าเป็นอย่างไร รู้สึกไม่ดีตั้งแต่ตอนไหน ต้องการอะไรหรือเปล่า “พักให้สบาย” แล้วก็ถามว่าอยู่คนเดียวได้ไหม ตอนบ่ายก็มาอีก อาตมารู้ว่าท่านตั้งใจมาหาทั้งสองครั้ง ไม่ใช่ว่าแค่แวะมาเพราะบังเอิญเดินผ่านมาเฉย ๆ เรื่องที่ดูเหมือนจะเล็กน้อยอย่างนี้ (สำหรับคนอื่น) รวมถึงการปกป้องคุ้มครองที่ท่านมีให้ตลอดอย่างเปิดเผย ทำให้เราไว้วางใจท่านได้เต็มที่ ทั้งยังเคารพและนับถือท่านเกินกว่าจะเขียนอธิบายเป็นตัวหนังสือได้ ท่านตั้งใจดีและอดทนไม่มีจำกัด ความเมตตาที่ได้รับมักจะทำให้เรามองข้ามความโง่โง่งตรงไปตรงมาของท่านได้

อาตมาว่า ต่อให้มีคนแบบท่านอาจารย์อยู่ในสังคมคริสเตียน คนคนนั้นก็ต้องตะลึงกับบุคลิกของท่านอยู่ดี ไม่นิ ไม่ว่างจะที่ไหนก็ไม่มีคนแบบท่านอาจารย์อีกแล้ว ท่านเป็นคนสบาย ๆ และเป็นธรรมชาติอยู่ตลอดเวลา เราไม่มีทางเห็นท่านสะดุ้งสะเทือนอย่างที่เรามักจะเป็นไม่ว่ากับสถานการณ์อะไร อย่างเช่นมีเหตุการณ์หนึ่งที่ทำให้ท่านปัญญา กับอาตมาต้องแอบเข้าไป ปกติพอถึงวันพระ ชาวบ้านจะมาถวายเพลที่ศาลาหลังจากที่เรากลับจากบิณฑบาต พอฉันเสร็จแล้ว เราก็จะไปนั่งเซ็ดบาตรและพับผ้าอยู่ที่ฝั่งหนึ่งของศาลา ชาวบ้านจะสวดมนต์รวมถึงอาราธนาศีลห้าและศีลแปดกันเป็นภาษาบาลีสักประมาณ ๑๐ นาที มีวันพระวันหนึ่ง พอชาวบ้านเริ่มสวดมนต์ตามปกติ ท่านอาจารย์ซึ่งนั่งอยู่ที่ที่ประจำของท่านกลางยกพื้นบนศาลา ด้านหลังมีรูปเทียนที่จุดและตั้งบูชาพระพุทธรูปอยู่ ก็คงจะนึกขึ้นได้ว่าท่านอยากให้คนมาตัดต้นไม้ที่อยู่ข้างศาลา พลันเห็นคนในวัดเดินผ่านมา ท่านก็คงคิดว่าประจวบเหมาะพอดีที่ท่านจะสั่งงานได้ ท่านเลยลุกขึ้นเดินไปข้างศาลาในขณะที่มีเสียง “นะโม ตัสสะ...” ดังอยู่ข้างหู ท่านก็เริ่มตะโกนไปว่า

“ตัดต้นไม้ต้นนั้นหน่อย...ไม่ใช่ต้นนั้น อีกต้นตรงนั้น ระวังให้ดี! นั่นละ แล้วก็อีกสองต้นตรงนั้นนะ นิตย ระวังหน่อย เออ เสร็จแล้วก็เอาไปทิ้งในป่า อย่าลืมเอามือไปเก็บในครีด้วย” พุดจบ พลังเคี้ยวหมากเต็มปาก ท่านก็เดินกลับมา นั่งที่เดิมแล้วให้ศีล

อาตมาร่ายยาวได้อีกหลายหน้า แต่นี่ป่าเข้าไปจะหน้าที่ ๖ ละ คงจบแค่นี้จะดีกว่า หวังว่าที่เขียนเล่ามาจะพอถ่ายทอดภาพของพระสงฆ์ในวัดเล็ก ๆ แห่งนี้ให้เห็นได้

กรรไกรเป็นของที่ขาด ซ่อนที่มีก็ขึ้นสนิม เข็มกลัดก็จำเป็น สบู่ของท่านปัญญากับของอาตมาใกล้หมดแล้ว พลาสเตอร์ยาหมดไปนานแล้ว หนูกยาก็ต้องใช้กันอยู่ตลอด ของทั้งหมดเอาใส่ลงตะกร้าหวายมากก็ได้ เป็นอีกครั้งที่ต้องขอขอบคุณโยมมากสำหรับความเอื้อเฟื้อและมีน้ำใจนี้

หัวค่ำวันนี้ พอยุงเริ่มบิน เราจะยกถ้วยโกโก้ร้อนดื่มอวยพรให้โยมมีสุขภาพแข็งแรงและเดินทางกลับบ้านปลอดภัย

ท่านเซอร์รี!

การได้พบกับพระอาจารย์ชา ทำให้ผมเข้าใจดีว่า ท่านเป็นบุคคลที่ผมไม่สามารถประเมินหรือเข้าใจได้ พระอาจารย์มหาบัวก็มีลักษณะเดียวกัน ทั้ง ๆ ที่พวกท่านไม่มีอะไรคล้ายกันเลย ท่านทั้งสองแตกต่างจากผู้อื่นมาก ไม่ได้เป็นอย่างที่ใคร ๆ จะสามารถคาดคิดว่าพวกท่านควรมีหรือแม้แต่อาจจะมีบุคลิกลักษณะอย่างไร เวลาอยู่กับพวกท่าน ผมจะไม่เคยเข้าใจได้เลยว่าตัวเองกำลังเกี่ยวข้องกับผู้ใด

ผมมีความรู้สึก ว่า พวกท่านปฏิบัติตนด้วยความเข้าใจความเป็นไปของโลกซึ่งแตกต่างจากผมมาก แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า ผมจะทำงานร่วมกับพวกท่านไม่ได้ เปล่าเลย พวกท่านเป็นคนมีเหตุผลเช่นเดียวกับผม แต่ที่ผมถามตัวเองก็คือ “ท่านทั้งสองเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างไร ท่านรู้อะไรที่ผมไม่รู้หรือ” ที่แน่ ๆ ท่านทั้งสองอยู่ในระดับที่สูงกว่าผมมาก และความห่างชั้นระหว่างผมกับพวกท่านก็ไม่มีวันที่จะมาบรรจบกันได้

ดูเหมือนอาจารย์สุเมโธจะหายตัวไปเลย ท่านไม่ได้มาฉันที่ศาลา และผมก็ไม่รู้ว่ากุฏิท่านอยู่ที่ไหน หลังอาหารผมไปหาอาจารย์ปัญญาที่กุฏิเพื่อพูดคุยกับท่านก่อนจะไปพบพระอาจารย์มหาบัว ผมไปที่นั่นด้วยเหตุผลสองข้อ ข้อแรกคือ เพื่อรื้อฟื้นและสร้างเสริมมิตรภาพกับอาจารย์ปัญญา ข้อที่สอง คือ เพื่อไขข้อข้องใจถึงความแตกต่าง ถึงขั้นแบ่งแยกกัน ระหว่างพระป่าทั้งสองนิกายนี้ ทั้งพระอาจารย์ชาและพระอาจารย์มหาบัวต่างได้รับแนวทางการปฏิบัติจากพระอาจารย์มั่น พระอาจารย์ใหญ่สายธุดงค์ ซึ่งอาศัยอยู่ลำพังในป่า และยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนแต่เดิมของพระพุทธเจ้า ท่านเป็นครูของทั้งพระอาจารย์ชาและพระอาจารย์มหาบัว แต่ถึงอย่างนั้นท่านทั้งสองก็ยังคงแยกกันปฏิบัติตามแนวทางของตนเอง พวกท่านอยู่ในกลุ่มหรือนิกายที่ต่างกัน นิกายเป็นคำภาษาบาลี แปลว่า “พวก” หรือ “กลุ่ม” พระอาจารย์ชาอยู่ในกลุ่มพระสงฆ์ที่เป็นส่วนใหญ่ เรียกว่า มหานิกาย ส่วนพระอาจารย์มหาบัวอยู่ในธรรมยุติกนิกาย (ธรรมะ = คำสอนของพระพุทธเจ้า, ยุติ = โดยสอดคล้องกับ) แต่ผมก็รู้ว่า อะไรเป็นสิ่งที่รวมทั้งสองนิกายนี้ไว้ด้วยกัน สิ่งนั้นคือการยึดถือในพระวินัยอย่างเคร่งครัด

ผมพบอาจารย์ปัญญาในกุฏิที่ปลูกอยู่บนเสาค้ำเหมือนกันทุกหลัง

ข้างในกุฏิมีที่นอนบาง ๆ วางอยู่บนพื้นและมุ้ง รอบ ๆ มีข้าวของวางระเกะระกะ ทั้งภาพเขียนและอุปกรณ์ที่ดูเหมือนจะเป็นของนักออกแบบหรือวิศวกร

ผมไม่ได้คาดไว้เลย ท่านอยู่กับความอึ่แหละซะแหละที่ผมไม่มีวันทนได้ ทั้ง ๆ ที่ท่านก็ใช้ชีวิตอยู่ในพระวินัย อยู่ในระเบียบ และสติอย่างเคร่งครัด ไปพร้อม ๆ กันด้วย ท่านเป็นคนพูดจาเบา ๆ อ่อนโยนใจดี และถ่อมตนมาก เราคุยกันอยู่นาน ทบทวนเรื่องทั้งหมดที่เกิดขึ้นตั้งแต่ที่ผมปิดวิหารแฮมป์สเต็ด แล้วเราก็ไปพบพระอาจารย์มหาบัวด้วยกัน

เมื่อผมได้พบท่านและพูดในเรื่องประเด็นปัญหาที่ท่าน ที่แน่ ๆ คือพระอาจารย์มหาบัวท่านฟังผมอย่างตั้งใจ อาจารย์บัญญัติแปลทุกอย่างที่ผมพูด ผมเป็นคนค่อนข้างคิดเป็นระเบียบ เวลาจะพูดอะไรก็ชัดเจนไม่คลุมเครือ ดังนั้น ผมจึงพูดกับท่านไปตรง ๆ ว่า ในการนิมนต์พระสงฆ์ ซึ่งเป็นศิษย์ของท่านไปร่วมในการก่อตั้งคณะสงฆ์สายวัดป่าในประเทศไทยอังกฤษนั้น มูลนิธิกิจการสงฆ์แห่งประเทศไทยคาดหวังให้พระสงฆ์ทุกรูปอยู่ร่วมกันเป็นคณะเดียว

คำตอบของพระอาจารย์มหาบัวหนักแน่นมาก ท่านไม่พร้อมจะให้พระสงฆ์ในสังกัดของท่านเข้าร่วมตามแนวทางใหม่ ๆ เช่นนั้น ท่านพูดว่า ถ้าผู้ใดอยากจะทำตามแนวทางนั้นก็เชิญดำเนินการด้วยตนเองเถิด ผมรู้สึกผิดหวังแต่ก็เคารพและชื่นชมท่านมากเกินกว่าจะคิดว่าการตัดสินใจของท่านเป็นเรื่องผิด สองนิกายนี้มีระเบียบแบบแผนอันมั่นคงที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิง ท่านนั้นเป็นอันจบ

ต่อมาเมื่อผมถามพระอาจารย์ชาว่า ท่านกับพระอาจารย์มหาบัว

แตกต่างกันตรงไหน ท่านตอบว่า “เราเหมือนกันในเรื่องวินัย” ซึ่งสำหรับผมแล้ว คำพูดเรียบง่ายเช่นนั้นของท่าน ได้สรุปทุกอย่างที่สำคัญไว้อย่างสมบูรณ์ที่สุดแล้ว

ผมเข้าใจได้ว่าทำไมพระอาจารย์มหาบัวถึงไม่อนุญาตให้พระลูกศิษย์ของท่านร่วมเดินทางไปกับพระอาจารย์ชาเพื่อทดลองจัดตั้งคณะสงฆ์ขึ้นในประเทศไทยสำหรับท่านแล้ว มันเป็นเรื่องของการรักษาชื่อเสียงจากความเคารพนับถือที่ได้มาอย่างยากลำบากและมีคุณค่ายิ่ง พระอาจารย์ชาสอนศิษย์ของท่านถึงความสำคัญในการยึดถือพระวินัยอย่างเคร่งครัดในรูปแบบที่อาจจะแตกต่างออกไปบ้าง ในขณะที่ท่านกระตุ้นให้พวกเขา “ปล่อยวาง” จากการยึดมั่นถือมั่นกับสิ่งทั้งหลายทั้งปวง แต่ในทางกลับกัน พวกเขาสมควรจะ “ยึดติด” กับการรักษาระเบียบวินัยในการปฏิบัติ เพราะหากปราศจากการรักษาศีลอย่างเคร่งครัดเสียแล้ว ก็จะไม่มีความเข้าใจพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าได้อย่างถ่องแท้ พระอาจารย์ชาบอกผมว่า ถ้าหากเป็นเรื่องการยึดมั่นในพระวินัยแล้ว ท่านกับพระอาจารย์มหาบัวเหมือนกัน

แต่ตอนนี้ทุกอย่างได้สิ้นสุดลงแล้ว ณ วัดป่าซึ่งเป็นสถานที่ที่อาจารย์บัญญัติ ที่ปรึกษาของผมพำนักอยู่ ผมได้พูดในสิ่งที่ผมควรพูดและผมก็ได้รับคำตอบจากพระอาจารย์มหาบัวแล้วว่า จะไม่เข้าร่วมในปฏิบัติการของผมอย่างแน่นอน ผมบินกลับไปที่อยู่เพื่อกราบลาพระอาจารย์ชา ผมกลับบ้านด้วยความรู้สึกแน่ใจว่า ถึงแม้จะเกิดอะไรขึ้นมากมาย แต่ผมแทบจะทำอะไรไม่สำเร็จเลย ผมไม่หวังด้วยซ้ำว่าพระอาจารย์ชาจะตอบรับคำเชิญของผม

ผมค่อนข้างแปลกใจเมื่อได้รับข้อความในอีก ๓ เดือนต่อมาแจ้งว่าพระอาจารย์ชากำลังจะเดินทางมาถึงพร้อมกับพระสงฆ์ชาวตะวันตก

สองรูป คือ อาจารย์สุเมโธและอาจารย์เข็มธัมโม ผมรู้ว่าผมสามารถเตรียมการรับรองพระภิกษุทั้งสามรูปนี้ได้ไม่ยาก เช่นเดียวกับตอนที่อาจารย์อานันโท และอาจารย์วีระธัมโมเดินทางมาถึงในเดือนกรกฎาคม ผมแค่ต่อสายโทรศัพท์ไปจัดการเรื่องการเตรียมการไม่กี่ครั้ง ส่วนที่เหลือว่าจะต้องเตรียมอะไรที่แฮเวอ์สต็อค ฮิลล์บ้าง นั่นก็ ... คงเป็นเรื่องที่พระท่านจะตัดสินใจต่อไป

กิจวัตรทุกวันของพวกท่านเริ่มต้นด้วยการออกเดินไปพร้อมกับบาตรซึ่งปิดคลุมด้วยจีวร เรียกว่าการบิณฑบาต หรือการรับอาหารที่มีคนถวายลงในบาตร แต่เนื่องจากไม่มีใครในแฮมป์สตันเดิร์จเจอร์มเนียมปฏิบัติเช่นนี้ จึงไม่มีใครนำอาหารมาถวายพวกท่าน ผมตัดสินใจเขียนจดหมายไปถึงอธิบดีกรมตำรวจของลอนดอน เพื่ออธิบายว่าจริงๆ แล้วพระสงฆ์กลุ่มนี้ทำอะไรทุกเช้าและทำไปเพื่ออะไร ผมได้รับคำตอบจากฝ่ายกฎหมายว่า สิ่งที่พระสงฆ์กำลังทำอยู่นั้นเป็นการละเมิดกฎหมาย เขาบอกว่าพวกท่านกำลังฝ่าฝืนพระราชบัญญัติว่าด้วยความจรจัด ปี พ.ศ. ๒๓๖๗ เมื่อได้รับแจ้งว่า การกระทำที่เป็นไปในลักษณะของการขอรับอาหารเช่นนี้เข้าข่ายผิดกฎหมาย ผมจึงไปพบทนายความคนหนึ่งที่โรงแรมลินคอล์นส์ ซึ่งเชี่ยวชาญกฎหมายประเภทนี้ ผมนำหนังสือหลายเล่มไปด้วย โดยทำเครื่องหมายไว้ตรงเนื้อหาที่พระพุทธเจ้าทรงชี้แนะวิธีปฏิบัติตนของพระภิกษุขณะออกไปบิณฑบาต เวลาผ่านไปประมาณสี่ปดาห์กว่า ทนายความอ่านทุกอย่างที่ผมมอบให้เขาอย่างละเอียดแล้วบอกผม พลังยิ้มกว้างว่า พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติเรื่องนี้แบบที่เรียกว่าผ่ากลางพระราชบัญญัติว่าด้วยความจรจัด ปี พ.ศ. ๒๓๖๗ แต่กลับสามารถรอดพ้นจากความผิดใดๆ ทางกฎหมายได้ เขาดูดีใจมากจนแทบจะปรบมือออกมา ผมยังจำได้ดีว่า ค่าธรรมเนียมของเขารวมแล้วสูงถึง ๔๐๐ ปอนด์ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ เงิน ๔๐๐ ปอนด์ มีค่าเท่ากับ เงิน ๒,๓๔๑ ปอนด์

แถวบิณฑบาตในแฮมป์สตันเดิร์จเจอร์มเนียม ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ จากภาพ: พระอาจารย์ชว
อาสารบสุเมโธ อาจารย์เข็มธัมโม ทล:สามเณรอินทวงไ

ในปัจจุบัน ความคิดเห็นของทนายความมีน้ำหนักมาก เอกสารชุดนี้
ซึ่งใช้ชื่อว่า “ความคิดเห็น” ถูกนำส่งไปพร้อมเอกสารรับรองการทำงาน
ของคุณทนายความคนเก่งของเราถึงผู้บังคับการตำรวจ ผมไม่เคยได้
รับจดหมายตอบกลับใดๆ อีก แสดงว่าการบิณฑบาตนั้นน่าจะถูก
กฎหมาย

ด้วยความที่ผมจำเป็นต้องสะสางปัญหาของตัวเอง ผมจึงปล่อยให้
พระท่านอยู่กันตามลำพังพักใหญ่ โดยจัดการให้แน่ใจว่า มีเงินพอใช้
นำเงินฝากธนาคารไว้ให้ และจ่ายบิลค่าใช้จ่ายทุกอย่างให้ครบถ้วน
ต่อมาหลังจากที่พระทั้ง ๔ รูปมาอยู่ที่นี้ได้ประมาณ ๙ เดือน ผมจึง
เข้าไปพบอาจารย์สุเมธและถามท่านว่า อยากไปเที่ยววันหยุดหรือไม่
ในตอนนั้นเป็นช่วงที่หัวข้อพูดคุยกันเรื่อง “เทคโนโลยีทางเลือก”
ความยั่งยืน อังกฤษไร้สารคาร์บอน ฟาร์มเลี้ยงสัตว์แบบปล่อยอิสระ
การเกษตรแบบไม่ใช้สารเคมี และอื่นๆ กำลังเข้ามามีบทบาท
ในวัฒนธรรมอังกฤษขนานใหญ่ ศูนย์เทคโนโลยีทางเลือก เป็น
หน่วยงานซึ่งเป็นศูนย์กลางในเรื่องนี้ในเครือวิทยาในเมืองเพาวิล์ทางตอน
กลางของเวลส์ ซึ่งเปิดดำเนินการมาได้ ๒ ปีเพื่อคิดค้นและทดสอบ
แนวทางใหม่ๆ ในการจัดการกับเรื่องต่างๆ ผมมีความรู้สึกที่ อาจารย์
สุเมธน่าจะสนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ ผมจึงจองห้องพักรีสองห้องแล้วเรา
จึงออกเดินทางกัน โดยวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของผม คือการหาโอกาส
ได้อยู่กับท่านตามลำพังสักสองสามวัน เพื่อที่ผมจะได้สอบถามท่าน
ว่า การได้มาใช้เวลาในแฮมป์สตันได้เปลี่ยนเจตนาของท่านที่จะ
ก่อตั้งวัดป่าตามแนวทางของพระอาจารย์ชา ครูของท่านหรือไม่

เราสำรวจศูนย์และออกไปเดินเล่นไกลๆ กันทุกวัน พูดคุยปรึกษากัน
อย่างละเอียด แล้วในที่สุดก็ตกลงกลับไปบอกทุกคนว่า เราตัดสินใจ
ขายที่นั่นแล้วไปตั้งวัดป่าที่ไหนสักที่ในชนบท

ก่อนรับพระเจดีย์พระโพธิญาณจำลอง วัดป่าจิตตวิเวก
พ.ศ. ๒๕๓๓

๒. ช่างเขี้ยวเหล็ก - จิตตวิเวก

ท่านถิตติสาริ ท่านสุจัตต ๓ ท่านสุเมโธ ท่านลักขณะ ฯลฯ ท่านอรังคณฺโฆ ๕ ท่าน
เข้าไปที่วัดเวฬุวันในกรุงกบิลพัสดุ์ ในเวลาเย็นแล้วท่านได้ไปทักทายท่าน
อรังคณฺโฆ ฯลฯ ที่เรือนชั้นใต้

-๒-

ชกเฮิร์สท์ - จิตตวิเวก

เรื่องราวของชกเฮิร์สท์เริ่มต้นขึ้นจริงๆ ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ในเช้า
สดใสน้ำหนึ่งที่แฮมป์สเต็ด ฮีธ ขณะที่อาจารย์สุเมโธกำลังเดินบิณฑบาต
ประจำวัน มีคนวิ่งออกกำลังกายอยู่ล้าพังเดินเข้ามาหาท่านแล้ว
พูดว่า “สวัสดีครับ ผมอ่านเรื่องเกี่ยวกับคุณในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
พวกเขาบอกว่าคุณเป็นพระป่า จริงหรือ” อาจารย์สุเมโธตอบว่า
“ใช่แล้ว วิถีชีวิตของเรา คืออาศัยอยู่ในป่า เรากำลังหาที่แบบนั้น
ในชนบท” นักวิ่งคนนั้นสนใจใคร่รู้มากกว่านั้น แต่พวกท่านกำลังเดิน
บิณฑบาตอยู่ จึงไม่สะดวกจะคุยด้วย อาจารย์สุเมโธจึงเชิญเขาไปที่
วิหารและมีการสนทนากันอีกหลายครั้งตามมา ในตอนนั้นเองนักวิ่ง
ที่มีชื่อว่าพอล เจมส์ก็พูดว่า “ผมมีป่าอยู่ผืนหนึ่ง กำลังอยากได้คน
ไปดูแล”

อาจารย์สุเมธเฒ่าให้ผมฟังถึงเรื่องที่ท่านได้พบกับพอลอย่างเหลือเชื่อนี้ พร้อมเสนอให้ผมลองตรวจสอบดู ท่านเอาหมายเลขโทรศัพท์ของพอลให้ผม ผมโทรหาเขา และเขาตกลงที่จะขับรถพาผมไปที่พื้นที่ป่าของเขาในซัสเซกส์ตะวันตกในวันรุ่งขึ้น

เราผ่านเข้าประตูรั้วด้านทิศเหนือของป่าพื้นที่ประมาณ ๒๘๐ ไร่ ซึ่งอยู่ใกล้กันกับหมู่บ้านซีทเธิร์สต์ พอลอธิบายว่านี่ไม่ใช่ป่าธรรมชาติ แต่เป็นพื้นที่จากโครงการพาณิชย์ที่ไม่ประสบความสำเร็จจึงถูกทิ้งไว้เปล่าประโยชน์จนรกร้าง เขาต้องการฟื้นฟูสภาพป่าผืนนี้ให้กลับมาสมบูรณ์ ซึ่งเขาไม่มีทุนที่จะทำเช่นนั้นได้ด้วยตัวเอง

เราตัดข้ามป่าที่อยู่บนเนินเขานั้นช้า ๆ ผมไม่เพียงแต่ประทับใจกับขนาดของมันเท่านั้น แต่ประทับใจในความหลากหลายของสภาพพื้นที่ด้วย ที่นี่เป็นที่รู้จักกันในชื่อ ป่าแฮมเมอร์วูด ที่กลางป่ามีลำธารไหลผ่านมาจากตาน้ำที่ห่างไปไม่กี่กิโลเมตรและอ่างเก็บน้ำฝนขนาดประมาณ ๒๕ ตารางกิโลเมตร หลายพันปีที่ผ่านมาสายน้ำได้ค่อย ๆ กัดเซาะดินเป็นลำธารไหลลึกเข้าไปในป่า จนกระทั่งแผ่นดินในบางจุดทรุดตัวกลายเป็นหุบเขาลึกชัน ถึงแม้ธรรมชาติที่นั่นจะไม่ได้รับการดูแลและมีต้นไม้ขึ้นมาปกคลุมจนรกทึบ รวมถึงยังมีพื้นที่หลายไร่ที่แทบจะเข้าไปไม่ได้ ผมก็ตกลงใจว่า ผืนป่าของพอลนั้นสวยงามและเป็นไปได้ว่าเหมาะที่สุด แต่ด้วยสภาพป่าที่เป็นอยู่ ผมทำอะไรกับมันไม่ได้เลย ผมจึงเสนอว่า ทางเดียวที่ป่าของเขาจะเป็นประโยชน์ต่อคณะสงฆ์ได้คือเขาต้องมอบพื้นที่ส่วนนี้ให้คณะสงฆ์ และถ้าเขาตกลงเช่นนั้น ผมก็จะหาซื้อบ้านหลังใหญ่ที่อยู่ติดกับพื้นที่ตรงนี้สักหลัง เมื่อนั้นมูลนิธิก็จะสามารถเข้ามาดำเนินการเพื่อฟื้นฟูสภาพและบำรุงรักษาป่าแฮมเมอร์วูดให้เหมาะสมได้ในที่สุด

ผมแปลกใจที่ไม่นานหลังจากนั้น พอลก็ได้ร่างหนังสือโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินโดยไม่มีค่าตอบแทนมาให้ ซึ่งผมได้ส่งมอบต่อให้เจฟฟรีย์ เบียร์ดสลีย์ ผู้อำนวยการมูลนิธิฯ และที่ปรึกษาทางกฎหมาย ซึ่งได้เขียนจดหมายไปถึงพอลสองครั้ง เพื่อแจ้งว่า ท่านที่หนังสือโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินโดยไม่มีค่าตอบแทนนี้ผ่านความเห็นชอบตามกฎหมายแล้ว จะไม่สามารถยกเลิกได้ ถึงแม้ว่ากรรมสิทธิ์ของพอลจะมีค่าถึง ๓๐,๐๐๐ ปอนด์ในสมัยนั้น เขาก็ไม่ลังเลที่จะลงนามตกลง สำหรับผม นั่นทำให้ปัญหาแรกเรื่องทำเลที่ตั้งวัดคลี่คลายไปได้ คำถามที่สองก็คือ “แล้วบ้านจะอยู่ตรงไหน”

อีกหนึ่งสัปดาห์ต่อมา ผมก็ได้รับคำตอบในเรื่องนี้ หลังจากไปปิกนิกในป่ากับเพื่อนคนหนึ่ง ในขณะที่เราออกมาจากประตูรั้วด้านมัวร์เฮาส์เลน สุภาพสตรีที่อาศัยอยู่ในบ้านฝั่งตรงข้ามก็ร้องถามผมว่า “คุณเป็นเจ้าของป่าคนใหม่หรือเปล่าคะ” สุภาพสตรีคนนั้นหรือนางคลีก-ฮอลล์ เชิญเราเข้าไปดื่มน้ำชาในบ้าน ผมอธิบายแผนการในการจัดการกับผืนป่า แต่แผนทั้งหมดจะยังเริ่มต้นไม่ได้จนกว่าผมจะพบบ้านหลังใหญ่ใกล้ ๆ สักหลัง เธอบอกผมว่า มีบ้านใหญ่หลังหนึ่งอยู่ติดกับป่า ยังไม่ประกาศขาย แต่กำลังจะขายแน่นอน เธอรู้จักเจ้าของชื่อ นายแฮดลีย์ เธอให้หมายเลขโทรศัพท์ของเขามาตามที่ผมขอ

เย็นวันนั้น ในอพาร์ทเมนต์ของผมที่ฟิตซ์โรเวีย ลอนดอน ผมโทรหานายแฮดลีย์แล้วบอกว่า “วันนี้ผมพบคุณคลีก-ฮอลล์ที่คฤหาสน์ เธอบอกกับผมว่า คุณต้องการขายบ้านกับที่ดิน” ซึ่งเขาตอบกลับมามีว่า “ขอบคุณครับที่โทรมาหาผมโดยตรงและไม่ไปยุ่งกับเรื่องซุบซิบของคนแถวนั้น!” เราพูดคุยกันสั้น ๆ ผมนัดจะไปพบเขาที่บ้านในวันรุ่งขึ้น เวลา ๑๑.๐๐ น. หลังเสร็จพิธีเข้าโบสถ์เช้าวันอาทิตย์

ผมพิจารณาทุกแง่มุมของการเสี่ยงในครั้งนี้ ซึ่งหมายถึงการขายบ้าน ๒ หลังของเราบนแอสเวอส์ตัดอค ฮิลล์ในแฮมป์สเต็ด ซึ่งคาดว่าจะได้เงิน ๑๒๐,๐๐๐ ปอนด์ มูลนิธิฯ ไม่มีหนี้สินอะไร ผมจึงไม่เป็นกังวล เรื่องโอกาสในการกู้เงินเพื่อมาซื้อบ้าน จากประสบการณ์ที่ผมมีเกี่ยวกับวัดป่าในเมืองไทย ผมรู้ว่าในการเปลี่ยนบ้านหลังใหญ่ในซัสเซกส์ ตะวันตกให้กลายเป็นวัดที่ประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้จะไม่เป็นปัญหา เพราะผมเคยเห็นพระสงฆ์หลายรูปที่มีความสามารถจากประสบการณ์ การดำรงชีวิตในป่า จัดการกับงานหลากหลายประเภทในระหว่าง ปฏิบัติภารกิจประจำวันในวัด และพวกท่านยังมีทักษะ ระเบียบวินัย และพลังงานมากมาย คณะสงฆ์สามารถดูแลตนเองได้ สิ่งที่สำคัญในการดำเนินงาน คือความช่วยเหลือของฝ่ายฆราวาส ทานที่เป็นเงิน ซึ่งต้องมีการจัดการและใช้จ่ายตามคำแนะนำของคณะสงฆ์ ทานที่เป็นอาหาร ผ้าสำหรับทำจีวร ชุดสำหรับใช้ทำงาน และการจัดการในด้านกฎหมายและการเงินที่มีผลต่อการบำรุงรักษาวัด

นอกจากนี้ ผมยังไม่ลังเลที่จะมองข้ามหากมีเสียงคัดค้านในการย้าย กิจการของมูลนิธิฯ ครั้งนี้ ณ ช่วงนั้นของชีวิตเป็นช่วงเวลาที่ผมมีความมั่นใจในตัวเองสูงมากจนบ่อยครั้งถูกมองว่าเป็นคนอวดดี ผมคิดภาพไปแบบนั้น แต่ในความเป็นจริง กรรมการ ๖ คนของมูลนิธิฯ ประกอบด้วย ผมซึ่งเป็นประธาน พระสุเมโธ พระวีรธัมโม และพระอาณันโตร์ร่วมด้วยเจฟฟรีย์ เบียร์ดสลีย์ ทนายความ ผู้อุทิศตนและนับถือศาสนาพุทธอีกคนหนึ่ง และฟรีดา วินท์ นักวิชาการด้านศาสนาพุทธที่เป็นที่นับถืออย่างกว้างขวาง ทุกคนคุ้นเคยกับธรรมเนียมของพระป่าไทยเป็นอย่างดีและมุ่งมั่นกับการเสี่ยงในครั้งนี้ คณะกรรมการยังลงคะแนนเสียงให้ผมมีอำนาจในการหาซื้อบ้านและที่ดินที่ผมเห็นว่าเหมาะสมได้อย่างโปร่งใส เมื่อไม่มีอะไรให้ต้องคิดวิตกกังวลอีกแล้วในคืนนั้น และยังมีเรื่องให้ทำในเช้าวันถัดไป ผมจึงหลับได้อย่างสนิท

ในสมัยนั้นผมชอบขับรถมาก และผมยังมีรถที่ขับสบายอย่างโรเวอร์ เครื่องยนต์ขนาด ๓.๕ ลิตร ๘ สูบ ผมพร้อมที่จะขับรถด้วยระยะทาง ๕๐ ไมล์เพื่อไป-กลับชิทเชิร์สท์บ่อยๆ อะไรบางอย่างทำให้ผมรู้สึกที่ผมได้พบที่พักพิงในชนบทของคณะสงฆ์แล้ว ท้องฟ้าวันนั้นเป็นสีเทา เข้ม ฝนกำลังตกหนักในขณะที่ยางรถโรเวอร์ส่งเสียงฟู่ๆ พร้อมเหยียบ น้ำพุ่งกระจายไปรอบๆ ราวกับเรือที่กำลังเหินน้ำไปตามถนนลาดยาง สาย เอ ๓

ผมดีใจที่ได้รู้ว่า บ้านชิทเชิร์สท์อยู่ห่างจากชายป่าแฮมเมอร์วูดไปด้วยระยะทางกว่า ๒๐๐ เมตรเล็กน้อย พอผมเลี้ยวรถเข้าไปในถนนเข้าบ้าน ภาพของพื้นที่ที่ถูกทิ้งร้างอย่างน่าตกใจก็ปรากฏขึ้นให้เห็นตรงหน้า ต้นไม้ขึ้นระเกะระกะจนรกไปหมด หลังคาของอาคารรอบนอก พังลงไปหลายส่วนแล้ว ตัวบ้านหลังใหญ่มีสภาพเหมือนนักบวชไม่เคยมีใครพยายามที่จะซ่อมแซมส่วนที่เห็นชัดว่าชำรุดเสียหายเลย มีรถขึ้นสนิมจอดทิ้งชอนอยู่ทั่วบริเวณแทบมองไม่เห็น ท่ามกลางต้นหมาก รากไม้ที่ไม่เคยผ่านคมมีดหรือขอตัดหญ้าเลย แต่นี่แค่เพียงเริ่มต้นเท่านั้น

รถยนต์บางคันจอดทิ้งหมด ทอดทิ้ง ที่จอดทิ้งไว้ของรถคันนี้บ้านชิทเชิร์สท์ ซึ่งทั้งหมดนี้หมดแล้วที่วัดพุทธสังฆาล์ยี่สิบแปดปีต่อมา

ประตูทางเข้าเดิมด้านข้างบ้าน เป็นทางเข้าไปห้องครัว ห้องเก็บอาหาร
บันไดลงบ้าน ห้องน้ำ และชั้นใต้ดินซึ่งพบร่องรอยของฟอสฟอรัสก่อนหน้านั้น
เมื่อมองกว้าง

หากมีผู้กำกับหนังสือของขบวนการคนคิดจะถ่ายทอดประสบการณ์ที่
ผมได้พบเจอขณะที่เข้าไปในห้องโถงของบ้านซีทเธอร์แลนด์ในเช้าวันนั้น
เขาก็คงจะรู้สึกกดดันมากทีเดียว นายแฮตลีย์ทักทายผมด้วยท่าที
ต้อนรับและมีเสน่ห์อย่างที่สุด แต่ถึงอย่างนั้น ผมก็รู้สึกว่าเขาน่าจะ
รู้สึกประหม่าอยู่ไม่มากนักน้อย มั่นยากที่จะบรรยายสภาพของห้องโถง
นั้น ลองนึกภาพว่าคุณเก็บหนังสือพิมพ์ นิตยสาร และสิ่งพิมพ์
ทุกฉบับที่คุณเคยเป็นสมาชิก ชื่อ หรือได้รับมาตลอดระยะเวลากว่า
๓๐ ปี แล้วเริ่มเรียงตั้งไว้อย่างเป็นระเบียบในโถงบ้านของคุณดูสิ
เรื่องของเรื่อง คือ ในวันที่ผมเข้าไปในบ้าน ตั้งหนังสือพวกนั้นสูงเสียด
ยิ่งกว่าตัวผมและยังมีมากมายหลายตั้งจนเกือบจะเต็มห้องไปหมด

เหลือที่เว้นเป็นทางเดินตรงกลางห้องจากประตูหน้าไปถึงห้องนั่งเล่น
ไว้กว้างแค่ ๑ เมตรกับอีกนิดหน่อยเท่านั้น ช่างเป็นผลงานของคนที
บ้าสะสมข้าวของที่เหลือเชื่อที่สุด

ผมมองจากหน้าต่างในห้องส่งจดหมาย เมื่อวันนั้นในความว่างรูดุเดือดของ
เรือนต้นไม้ก็ได้รับตราซ่อมแซมขึ้นใหม่ทั้งหมดใช้เวลาต่อมา

ผมจำได้ว่าไม่ได้ซีอกหรือแม้แต่ไม่พอใจอะไรมากนัก เท่าที่จำได้ คือ
ผมรู้สึกสนใจอย่างมาก ความรู้สึกสนใจนั้นเปลี่ยนเป็นความรู้สึกยินดี
กับความปกติของสมาชิกครอบครัว ทันทีที่ผมได้พบกับนางแฮตลีย์
บุตรสาว และสุนัขของพวกเขา ในห้องรับรองที่โอโถงและปูพรมสวยงาม
พร้อมเปลวไฟที่จุดไว้ในเตาผิง

เมื่อได้ทักทายสัพเพพระกันพอเป็นพิธีแล้วก็ถึงเวลาคุยธุระกัน และ นายแฮดลีย์เองก็ดูกระตือรือร้นจะคุยอยู่มากเสียด้วย ผมถามขึ้นว่า “ผมกำลังจะซื้ออะไรอยู่หรือครับคุณแฮดลีย์” เขาตอบด้วยความจริงใจ อย่างเหลือเชื่อ “ถ้าคุณต้องการซื้อที่นี่ คุณก็จะต้องซื้อในสภาพที่ มันทรุดโทรมแบบนี้แหละ”

“ผมขอถูรอบ ๆ บ้านได้ไหม”

“คงไม่ได้ ผมคงจะให้คุณเห็นมากไปกว่าที่เห็นมานี้ไม่ได้”

“ที่นี่มีทั้งหมดกี่ห้องครับ”

“๒๒ ห้อง”

“มีห้องที่ใช้งานได้อยู่กี่ห้อง”

“มีเป็นบางห้อง”

“รายน่าส่วนใหญ่ผู้พังหมดแล้ว เป็นเพราะเชื้อราหรือเปล่าครับ”

“ใช่ แต่ผมไม่คิดว่าจะมีเชื้อราในหลังคานะ”

“ที่ดินมีขนาดเท่าไรหรือครับ”

“ประมาณ ๔๐ ไร่ ส่วนใหญ่เป็นทุ่งหญ้าไว้เลี้ยงสัตว์”

“คุณช่วยพาผมเดินรอบตัวบ้านและบริเวณด้านนอก และ อธิบายเพิ่มเติมในส่วนอื่นได้ไหมครับ”

“ได้แน่นอนครับ”

จากนั้นเราจึงเดินไปด้วยกัน พร้อมgangsกันฝนที่ตกกระหน่ำลงมา อย่างต่อเนื่อง เราเดินไปคุยไป แต่ไม่ว่าเขาจะพูดหรืออธิบายอะไร มันก็ไม่อาจจะปฏิเสธความจริงในคำพูดเรียบ ๆ ของเขาไปได้ คำพูดที่ว่า “ถ้าคุณต้องการซื้อที่นี่ คุณก็จะต้องซื้อในสภาพที่มันทรุดโทรม แบบนี้นั่นแหละ”

ในขณะที่ยืนอยู่ข้าง ๆ เรือนต้นไม้ ก็ได้เวลาที่ผมจะถามขึ้นมาว่า “คุณต้องการเท่าไรสำหรับทั้งหมดนี้”

“๑๒๐,๐๐๐ ปอนด์”

ผมคิดคำนวณในใจอย่างรวดเร็ว “เรามีพื้นที่ป่าอยู่แล้วราว ๆ ๒๕๐ ไร่ ห่างไปแค่ ๒๐๐ เมตร ที่นี้เป็นบ้านที่มีห้องอยู่ ๒๒ ห้อง โครงสร้างทำ ด้วยหินและอยู่ในสภาพพื้นฐานที่ใช้งานได้ แล้วยังมีสวนของอาคาร ด้านนอกกว้างขวาง ซึ่งทั้งซ่อมแซมและขยายต่อเติมได้ด้วย ราคา ก็เท่ากับราคาที่น่าจะขายบ้านที่แฮมป์สเต็ดได้ รอบ ๆ มีทุ่งหญ้าอีก ๔๐ ไร่ ป่าละมေးขนาดใหญ่ และสวนผลไม้ที่เหมาะสมสำหรับสร้างกฎ กณะสงฆ์สามารถเปลี่ยนตัวเองให้เป็นแรงงานที่มีฝีมือและพร้อมที่จะ ปรับตัว และยังมีฆราวาสหนุ่มสาวอีกหลายคนที่จะอาสาช่วยอย่าง ไม่ต้องสงสัย ลักษณะการดำเนินงานโครงการที่จะเกิดขึ้นเป็นครั้งแรก ในประเทศอังกฤษนี่จะเป็นแรงบันดาลใจให้กับคนอื่นอีกหลายคนที่ยาก จะช่วยเรื่องเงินทุนสนับสนุน” แล้วความคิดของผมก็แล่นปราดต่อไป เรื่อย ๆ

และแล้วผมก็ยื่นมือออกไปอย่างไม่ลังเล จับและเขย่ามือเขา พร้อม พูดว่า “ตกลงซื้อ!”

ตอนนั้นผมทำอะไรไม่ได้มากนักเพื่อยืนยันกับกรรมการว่า ผมทำ สิ่งที่ถูกต้อง พอล เจมส์เป็นคนแรกที่ผมเล่าให้ฟังว่า ได้พบและ ซื้อบ้านหลังใหญ่พร้อมที่ดินติดกับป่าแฮมเมอร์วูดแล้ว พอลเป็นคนที่มี ความคิดลึกซึ้งและเฉลียวฉลาด ไม่ว่าจะทำงานอะไร เขาจะศึกษา รายละเอียดทุกอย่างอย่างถี่ถ้วนก่อนตัดสินใจเลือกแนวทางใน การทำงานให้สำเร็จที่ตรงไปตรงมาและเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด หลังจาก ที่สัญญาซื้อขายกันด้วยวาจาแล้ว ขั้นตอนต่อไปโดยปกติแล้ว คือให้ทนายความติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดของสภาเขต แล้วทำการ “สืบค้น” ซึ่งหมายถึง การตรวจสอบว่าจะมีปัญหาหรือ

อุปสรรคอะไรในการซื้อขายหรือไม่ มีการตรวจสอบค่าธรรมเนียมที่ดินในพื้นที่และดำเนินการให้สภาเขตลงนามรับรองในนามของบุคคล ซึ่งเป็นผู้ซื้อที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง กระบวนการค้นหาแต่ละขั้นตอนต้องอาศัยการค้นคว้าและจัดหาข้อมูลที่ได้บันทึกไว้ในสำนักทะเบียนค่าธรรมเนียมของที่ดินในพื้นที่ ซึ่งเกี่ยวข้องค่าธรรมเนียมดำเนินการต่าง ๆ การยื่นขออนุญาตแบบก่อสร้างแบบมีเงื่อนไข ประกาศว่าด้วยการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ระบุว่าด้วยการอนุรักษ์ต้นไม้ รวมถึงประกาศ ระเบียบ หรือข้อตกลงอื่น ๆ อีกมากมาย การสืบค้นยังมักจะหมายถึงการตอบคำถามมาตรฐานเกี่ยวกับสถานะของทางสัญจรและข้อเสนอต่าง ๆ ประวัติของแบบก่อสร้าง ประวัติการควบคุมอาคาร ประกาศเตือน ที่ดินที่มีการปนเปื้อน และเรื่องอื่นอีกมากมายที่ต้องคำนึงถึง

ผมส่งชื่อและที่อยู่นายความของนายแฮดลีย์ในเมืองมิดเดิลเบิร์กให้ เจฟฟรีย์ เบียร์ดสลีย์ แล้วบอกเขาถึงข้อตกลงที่ผมได้ทำไว้ ขณะที่นายความทั้งสองกำลังอยู่ในระหว่างติดต่อกัน พอลก็เสนอให้ผมขับรถไปที่สำนักงานของสภาเขตซิสเซสเตอร์พร้อมกับเขา เพื่อสืบค้นค่าธรรมเนียมที่ดินด้วยตัวเอง การทำเช่นนี้ได้ประโยชน์สองอย่าง คือเราประหยัดเงินไปได้มากและยังประหยัดเวลาไปได้มากด้วย ภายในเวลาไม่นานพอลก็หาข้อมูลที่ตั้งของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาได้ รวมถึงเตรียมรายการคำถามมาตรฐานทั้งหมด และทำการนัดหมายเพื่อเข้าพบเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ภายในเวลาแค่วันเดียว เราสามารถขีดฆ่ารายการเรื่องที่ต้องทำและการเข้าพบเจ้าหน้าที่ของเราที่ได้รับการยืนยันอีกด้วย

เราไม่พบปัญหาแม้แต่ข้อเดียว และผมก็พร้อมที่จะลงนามในสัญญาแล้ว เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปโดยสะดวก ผมจึงแต่งตั้งให้พอล

เป็นเลขานุการมูลนิธิฯ เพื่อที่ลายเซ็นของเราทั้งคู่จะได้อยู่ในสัญญา หลังจากนั้นประมาณสัปดาห์เดียว สัญญาก็จัดทำขึ้นแล้วเสร็จพร้อมที่จะลงนาม

ในวันชี้ชะตานั้น ท้องฟ้ามีลมหนาวห่อเหี่ยว ฝนเทกระหน่ำลงมาอีกครั้ง สำนักงานนายความที่มิดเดิลเบิร์กของนายแฮดลีย์หน้าตาเหมือนฉากในภาพยนตร์ยุคปลายช่วงระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๓ - ๒๔๘๒ ที่มีนักแสดงอย่างวิลเฟรด ไฮด์-ไวท์รับบทเป็นนายความ นายแฮดลีย์ดูเครียดและร้อนรนมาก สิ่งที่พอลกับผมต้องทำก็เพียงแค่ลงชื่อเมื่อเราลงชื่อแล้วนายแฮดลีย์ก็ถอนหายใจออกมาเสียงดังจนผมต้องถามว่า “มีอะไรหรือเปล่าครับคุณแฮดลีย์” เขาตอบว่า “โอ้โห คุณซาร์ป ๑๐ วันที่ผ่านมาผมทุกขใจมากเลย รู้สึกแย่มาก ๆ มีคนมาถึงหน้าประตูบ้านผมทุกวันกดดันให้ผมขายบ้านให้ มีคนมาเสนอเงินให้มากขึ้นเรื่อย ๆ มีอยู่วันหนึ่งมีผู้ชายคนหนึ่งมาหาผมพร้อมกับกระเป๋าเดินทางที่ใส่เงินมาจนเต็มกระเป๋า!”

“ที่ว่าเสนอเงินให้มากกว่า คือมากกว่าแค่ไหนครับ”

“โอ้โห คุณซาร์ป มากกว่าเยอะเลย”

“แล้วทำไมคุณถึงไม่รับไว้ล่ะ”

เขามองผมอย่างประหลาดใจแล้วพูดว่า “คุณซาร์ป...ผมจับมือสัญญากับคุณไปแล้วนะ!”

ถึงคราวผมประหลาดใจบ้างละ ขณะเดียวกันผมก็ขอสารภาพว่า ผมกำลังคิดอยู่ว่า ถ้าในที่สุดแล้วสิ่งที่ผมเพิ่งตกลงชื่อไปกลายเป็นโมฆะมูลนิธิฯ ก็คงไม่ต้องเสียเงิน ความคิดทำนองนั้นทำให้รู้สึกสบายใจอยู่ไม่น้อย หลังจากนั้นไม่นาน ผมถึงได้รู้ว่า ทำไมบ้านซิทธิเออร์ถึงเป็นที่ต้องการกันนัก ดูเหมือนว่าจะมีสุภาพบุรุษท่านหนึ่งเล่นโป๊กเกอร์และเลี้ยงม้าแข่งโป๊กเกอร์ได้บ้านหลังนี้ ซิทธิเออร์อยู่ไม่ไกลจาก

คุณหาสน์ของลอร์ดควาเดรย์และคงจะเหมาะมากสำหรับใช้เป็นสถานที่พักผ่อนของบรรดาลูกหลานของตระกูล

ผมขับรถออกจากมิดเดิลส์ทอลล์แล้วตรงไปที่ซีทเฮิร์สท์ ผมถือกล้องถ่ายรูปเดินเข้าไปในทุ่งที่อยู่ด้านล่างของตัวบ้านเพื่อถ่ายภาพไว้ใช้เป็นปกของแผ่นพับสี่สีที่ผมวางแผนจะจัดพิมพ์ แล้วผมก็ได้เจอกับเหตุการณ์ที่ทำให้ผมต้องประหลาดใจเป็นครั้งที่สองของวัน ก่อนเมฆดำทะมึนที่พัดผ่านท้องฟ้าค่อย ๆ แยกตัวออกจากกันที่เหนือตัวบ้าน แดดอ่อน ๆ สาดแสงลงมาเป็นลำ เกิดเป็นภาพรุ้งกินน้ำอยู่นานสองสามวินาที “ว้าว!” ผมพิมพ์พร้อมกับกดชัตเตอร์ไปด้วย

ต่อมาเมื่อได้คุยกับเจฟฟรีย์ ผมบอกเขากำลังให้บริษัทโฆษณาที่ผมทำงานจัดทำแผ่นพับอยู่ เขาอยากทราบว่าต้องใช้เงินเท่าไร ผมคาดเอาไว้ว่าคงจะสัก ๒,๐๐๐ หรือ ๓,๐๐๐ ปอนด์ วันต่อมาผมก็ได้รับเช็คจากเขาเป็นจำนวนเงิน ๓,๐๐๐ ปอนด์ให้เป็นค่าจัดทำทั้งหมด

ทันทีที่ผมได้รับแบบปรู๊ฟแผ่นพับจากโรงพิมพ์ ก็ถึงเวลาที่ผมต้องเดินทางไปประเทศไทยอีกครั้ง เพื่อไปอธิบายภาพที่ในไม่ช้าจะกลายเป็นความจริงสำหรับอาจารย์สุเมธ อาจารย์วีรธัมโม และอาจารย์อานันท์ โดยละเอียดอย่างไม่มีการปิดบังถึงสภาพทรุดโทรมของสถานที่ในขณะนั้น แผ่นพับที่ได้จัดพิมพ์นั้นทางออกมาเป็นภาพถ่ายทางอากาศขนาดใหญ่ของพื้นที่ทั้งหมด ได้แก่ ป่าแฮมเมอร์วูดและบ้านซีทเฮิร์สท์ โดยมีการทำสัญลักษณ์เป็นเส้นประสีขาวยืดอาดอาณาเขตโดยรอบของพื้นที่ไว้ด้วย ดูแล้วน่าประทับใจมากจริง ๆ

ฟรีดาเสนอให้ผมพักที่วายเป็นเอ็มซีเอ กรุงเทพฯ อีกครั้ง และบอกว่าจะจองห้องพักให้ เธอยังได้แจ้งอาจารย์ปัญญาและจัดแจงให้คุณหญิง

เสริมศรี เพื่อนของเธอมารับผมไปพบสมเด็จพระญาณสังวร พระผู้ดูแลเรื่องต่างประเทศ ที่พระอารามหลวงวัดบวรนิเวศวิหาร อีกด้วย เท่าที่ผมต้องทำก็คือ จัดแผ่นพับทั้งหมดใส่ซอง ขึ้นเครื่องบินเดินทางไปพบพระอาจารย์ชา แล้วบอกท่านว่าผมทำอะไรไปบ้าง ผมเข้าใจดีว่า ถ้าท่านไม่เห็นด้วย เรื่องทั้งหมดนี้ก็ต้องมีอันชะงักไป ผมรู้สึกสนุกที่จะคิดถึงการประชุมงานกับพระอาจารย์ชาว่า เป็นเหมือนการทำธุรกิจกับเจ้านายในองค์กรใหญ่ ที่ผ่านมากกระบวนการทั้งหมดในการพัฒนาโครงการโดยส่วนใหญ่จะเกิดจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างประจวบเหมาะ และจากการได้รับการแนะนำให้รู้จักกับผู้ที่เกี่ยวข้องโดยบังเอิญ ทั้งหลายทั้งปวงเกิดขึ้นและขับเคลื่อนกันเองอย่างส่งเสริมสัมพันธ์กัน โดยมีผมทำหน้าที่เป็นแคฝอยช่วยส่งให้เรื่องราวต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างรวดเร็วทันที่เท่านั้น ผมแทบจะไม่รู้สึกตัวเองเป็นผู้คุมเหตุการณ์ใด ๆ นอกไปจากเจตนาธรรมณ์และวิสัยทัศน์ที่ยังแน่วแน่เพื่อผลสำเร็จในตอนท้าย ซึ่งนั่นก็คงเพียงพอแล้วที่จะทำให้ผมเดินทางต่อไป

ผมตัดสินใจชั่วคราวที่จะพานิโคล ลูกสาวคนโต มาประเทศไทยในการเดินทางมาเป็นครั้งที่สองของผม นิโคลอายุ ๑๘ ปี เป็นเด็กสาวที่ฉลาด นิสัยอ่อนโยนมีเมตตา แก่เป็นที่รักของผม เครื่องศาสนาเป็นทุนเดิม โดยแกเป็นสมาชิกประจำของโบสถ์แห่งหนึ่ง และเป็นคริสเตียนที่มุ่งมั่น ผมคิดว่าการเดินทางมาที่นี่จะเป็นการสร้างโอกาสให้ลูกได้พบกับประสบการณ์ที่หาได้ยาก อีกครั้งด้วยความคิดชั่วคราว ผมติดต่อขอเข้าพบเอกอัครราชทูตไทยในลอนดอน โดยนำเอาแผ่นพับหลายใบไปอธิบายให้เขารับทราบถึงการดำเนินการจัดตั้งวัดป่าแห่งใหม่ที่กำลังเกิดขึ้น ท่านทูตดูสุขภาพและสนอกสนใจดี แต่ผมมาได้ยินภายหลังว่า เขาก็คิดเหมือนคนอื่น ๆ ว่าผมสติไม่ดี

นิโคลกับผมเดินทางด้วยเครื่องบิน ดีซี ๑๐ รุ่นใหม่ของสายการบินไทย ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่แสนสบายและแปลกใหม่สำหรับเราทั้งคู่ ผู้โดยสารทุกคนได้รับดอกกล้วยไม้สีม่วง และพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินผู้หญิงยังแต่งกายด้วยชุดไทยอีกด้วย ผมคิดว่านั่นเป็นการตลาดที่ค่อนข้างก้าวหน้ามากในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ นอกจากนี้ ยังมีเรื่องไม่คาดฝันให้พบเจออีกที่สนามบิน คือ พลอากาศโทศักดิ์ ธารินทร์ ศิษย์ของพระอาจารย์ชาमारับพวกเรายู่ที่สนามบินกรุงเทพฯ และพาเราขึ้นรถบัสส่วนตัวไปยังห้องรับรองวีไอพี เพื่อรอกระบวนการหนังสือเดินทางและวีซ่า ซึ่งได้รับการดำเนินการอย่างรวดเร็ว ก่อนมีการจัดรถไปส่งพวกเราที่วายเอ็มซีเอ

คุณหญิงเสริมศรีมาพบเราในเช้าวันรุ่งขึ้น และถ้าผมจำไม่ผิดเธอพาเราไปพบกับโจเซฟิน สแตนตัน ภรรยาของเอกอัครราชทูตอเมริกัน ก่อนเป็นลำดับแรก โจเซฟินเป็นสุภาพสตรีที่สดใสร่าเริง นิโคลชอบเธอในทันที นิโคลอยู่เป็นแขกของเธอในขณะที่ผมเดินทางไปพบสมเด็จพระญาณสังวร ตั้งแต่มาประเทศไทยครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๙ ผมก็ยังไม่ได้พบท่านอีกเลย ระหว่างนั้นภาษาอังกฤษของท่านดีขึ้นมาก และดูเหมือนว่าท่านจะไม่ค่อยมีปัญหาในการทำความเข้าใจแผ่นพับ ซึ่งอธิบายถึงขั้นตอนค่อนข้างซับซ้อนที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ในการสร้างวัดป่าแห่งแรกในประเทศไทย

เย็นวันนั้นนิโคลกับผมทานข้าวร่วมกับโจเซฟิน สแตนตัน ที่บ้านของเธอ ซึ่งอยู่ติดกับพื้นที่ของพระราชวัง ที่ซึ่งมีสถาปัตยกรรมแบบไทยโบราณผสมผสานกับสวนที่จัดไว้อย่างงดงาม และดอกบัวที่บ้านสระพร้าวอยู่เต็มสระน้ำพุ รวมถึงบางอย่างที่นิโคลไม่เคยเห็นมาก่อน ซึ่งก็คือจิ้งจกที่เกาะอยู่บนผนังและเพดาน บรรยากาศในตอนนั้นช่างสงบ เจริญตาเจริญใจเสียจริงๆ ผมค่อยๆ เริ่มเห็นภาพว่า แท้จริง

แล้วกำหนดการในประเทศไทยของผมเป็นการจัดการอยู่ห่างๆ ของอาจารย์ปัญญา ผ่านความเห็นชอบของพระอาจารย์มหาบัว และการขอให้คุณหญิงเสริมศรีเป็นคนประสานติดต่อกับผม รวมทั้งจัดการและจ่ายค่าเดินทางให้ผมได้มาพบกับบรรดาบุคคลสำคัญที่ผมจำเป็นต้องขอความเห็นชอบเพื่อให้ความพยายามของผมประสบผลสำเร็จ อีกอย่างที่ผมจะต้องไม่ลืม คืออาจารย์ปัญญาเป็นคนให้หมายเลขโทรศัพท์ของผมแก่อาจารย์สุเมโธจนกระทั่งทำให้ท่านได้มาพบผมที่ลอนดอนตั้งแต่ตอนแรก และอาจารย์ปัญญายังเป็นผู้ที่จัดการทุกอย่างเพื่อให้ผมยังคงดำเนินการตามแนวทางที่เห็นผลในการกลับคืนสู่เจตนารมณ์ดั้งเดิมของมูลนิธิกิจการสงฆ์แห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่ท่านยินดีจะช่วยอยู่ห่างๆ หลังจากที่เวลาได้ล่วงเลยมาหลายปีแล้ว นับตั้งแต่มูลนิธิฯ ได้ละทิ้งวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งไปอย่างสิ้นเชิง ในหลายกรณีความสำเร็จหรือความล้มเหลวก็ขึ้นอยู่กับ “กาลและเทศะ” นั่นคือ ขึ้นอยู่กับเวลาและสถานที่ที่ความเพียรพยายามของเราจะโคจรมาบรรจบกับปัจจัยแวดล้อมที่เอื้ออำนวยกันพอดี ถ้าพิจารณาจากสิ่งที่เกิดขึ้นกับผม แนวคิดนี้ก็น่าจะเป็นจริงแน่ ผมรู้สึกราวกับเป็นนักโต้คลื่นที่กำลังใช้กระดานแล่นไปบนคลื่นลูกหนึ่ง ตั้งใจให้ดี จอร์จ รักษาสมดุลไว้ เลิกคิดมากเกินไป แล้วอย่าตกลงมาจากกระดานล่ะ หรือไม่อย่างนั้นก็ปล่อยให้มันเป็นไปซะ สำหรับผมแล้ว มันไม่สำคัญว่าผมจะรู้จักหรือไม่รู้จักบรรดาบุคคลสำคัญที่ผมได้ไปพบ หรือทำไหมผมถึงต้องพบกับพวกเขา เพราะผมเริ่มเข้าใจได้บ้างแล้วว่า มีบุคคลที่เป็นผู้ทรงอิทธิพลอย่างมากกำลังนำทางผมให้ก้าวเดินไปข้างหน้า และเป็นเรื่องจริงเช่นกันที่ผมเองไม่ใช่หนึ่งใน “ผู้ทรงอิทธิพลอย่างมาก” และอาจจะไม่มีวันเป็นเลยด้วย ผมเป็นคนที่ไม่ได้สำคัญอะไร สิ่งเดียวที่คนไม่สำคัญคนนี้มี คือการได้เข้ามาดูแลมูลนิธิกิจการสงฆ์แห่งประเทศไทยอย่างใกล้ชิด และได้มีโอกาสสานต่อเจตนารมณ์ของมูลนิธิฯ เพียงเพราะคำสั่งญาติที่ได้ให้ไว้ต่อ

ท่านกปิลวัฑโฒในระหว่างเจริญสมาธิกรรมฐานในคืนที่ท่านเสียชีวิต ความตั้งใจในครั้งนั้นยังคงแจ่มชัด สิ่งที่ท่านต้องการในตอนต้นแต่ไม่อาจบรรลุผลสำเร็จได้นั้น ผมจะทำให้มันเกิดขึ้น และนั่น คือที่มาของเรื่องราวทั้งหมดที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนี้

พลอากาศโทศักดิ์จัดการเรื่องการเดินทางให้นิโคลกับผมไปถึง สนามบินอุบลราชธานี และต่อไปยังวัดป่าพง และแล้วผมก็ได้มาพบกับพระอาจารย์ชาอีกครั้ง

ชายผู้นั้นสะกดผมได้ ผมไม่เคยพบใครที่เจ๋งเท่าพระอาจารย์ชามาก่อน รวากับว่า พระภิกษุร่างเล็กท้วมผู้นั้นจะแผ่รังสีควบคุมทุกอย่างรอบตัวท่าน ท่านเป็นเจ้าของบ้านที่ใจดี มีเสน่ห์ และคิดถึงจิตใจผู้อื่นมากที่สุดคนหนึ่ง แต่นั่นเป็นเพียงลักษณะภายนอกที่ห่อหุ้มตัวตนของท่านที่ล้ำลึกกว่านั้นมาก ๆ เวลาอยู่กับท่านผมจะรู้สึกผ่อนคลายและมีความสุขเสมอ ผมมักรู้สึกเป็นอิสระที่จะพูดอย่างตรงไปตรงมาและจริงจังในแบบของผม และนั่นคือสิ่งที่ผมตั้งใจจะทำ ผมมีอะไรที่จะบอกท่านมากมาย

ท่านรับซองแผ่นพับของผมไปวางลงข้าง ๆ จากนั้นท่านจึงกล่าวทักทาย นิโคลและอธิบายว่าเราสองคนจะอยู่ที่นี้อย่างไร นิโคลต้องอยู่ในกุฏิใกล้กับแม่ชี (สตรีนุ่งขาวห่มขาว ซึ่งได้รับสถานะเป็นผู้แสวงหาหรือผู้ปฏิบัติขั้นเริ่มต้นมากกว่าจะเป็นผู้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของคณะสงฆ์ โดยสมบูรณ์ โดยในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ประเด็นในเรื่องสถานะนี้ ก่อให้เกิดความไม่พอใจอย่างยิ่งในชาติตะวันตก)

ท่ามกลางความมืด เราพานิโคลเดินไปตามทางเดิน ผ่านป่าไปสู่กระท่อมเล็ก ๆ แสงสว่างจากไฟฉายของเธอบวกกับเทียนอีกหนึ่งเล่ม

เผยให้เห็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดเตรียมไว้เพียงเล็กน้อย เรากล่าว ราตรีสวัสดิ์กัน แต่อีกเพียงนาทีต่อมาอาจารย์ปภาภโรกับผมก็ได้ยินเสียงนิโคลกรีดร้อง เราจึงรีบกลับไปดูและพบเจ้าตัวกำลังยืนจ้องแมงมุมตัวยักษ์ด้วยความหวาดผวา นิโคลยังคงเชื่อว่าแมงมุมตัวนั้นเป็นแมงมุมพิษทาร์ันทูลา อาจารย์ปภาภโรใช้ภาษาชะปากกว้างกับกระต่ายหนึ่งแผ่นจับมันไปปล่อยที่ด้านนอก จากนั้นพวกเราจึงปล่อยให้นิโคลอยู่ตามลำพังในคืนนั้น ส่วนผมได้อุ้มนกเดี่ยวในกุฏิแสนสบายภายในป่าละม้ายอันสวยงาม โดยมีกวางตัวหนึ่งเป็นเพื่อน จนกระทั่งเช้าวันรุ่งขึ้นที่ผมจะได้เริ่มพูดคุยกับพระอาจารย์ชา

อาจารย์ปภาภโร อดีตนักบินเฮลิคอปเตอร์ในสงครามเวียดนาม ผู้ได้รับเหรียญกล้าหาญซิลเวอร์สตาร์ รับหน้าที่เป็นล่ามให้ ผมนั่งอยู่เงียบ ๆ รอให้ถึงเวลาของตัวเองที่จะได้พูดคุยกับพระอาจารย์ชา ซึ่งมักจะมีผู้มาเยือนอยู่อย่างไม่ขาดสายทั้งพระสงฆ์และฆราวาส ณ จุดหนึ่งผมพูดกับท่านว่า “ผู้คนที่มาพบท่าน ทุกคนล้วนก้มลงกราบสามครั้ง แล้วตอนที่กลับพวกเขาก็กราบท่านอีก ทำไมพวกเขาถึงทำอย่างนั้นครับ” ท่านถามว่า “มีปัญหาอะไร” ผมหัวเราะที่ท่านพูดทำท่ายผมแบบนั้น พลางสายหน้าแล้วบอกท่านว่า “ไม่เลยครับ ผมแค่อยากทราบเหตุผลเฉย ๆ” พระอาจารย์ชาให้คำตอบที่น่าจดจำว่า “ถ้าค้อมตัวให้ลงไม่ได้ แล้วจะค้อมใจให้ลงได้อย่างไร” หลังจากนั้นผมเองก็มักจะกราบพระทุกครั้งเช่นกัน ในประเทศไทยแม้แต่พระมหากษัตริย์ก็ยิ่งทรงกราบพระ

ปกติแล้ว ผมมักจะได้คุยกับท่านในช่วงเย็นเป็นเวลาประมาณ ๑ ชั่วโมง ท่านแทบจะไม่เคยพูดหรือถามคำถามอะไร ในขณะที่ผมคอยเปิดแผ่นพับให้ท่านดู และอธิบายถึงรายละเอียดทุกแง่มุม ทั้งราคาบ้านและที่ดินของอังกฤษ กฎหมายกรรมสิทธิ์ เงินที่เตรียมไว้สำหรับ

การดำเนินการ ประมาณการค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมบ้าน สภาพของป่า รายละเอียดทุกอย่าง ในระหว่างนั้นผมยังได้พูดคุยกับพระรูปอื่นๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวตะวันตก เพื่อศึกษาความเห็นของพระสงฆ์หลายๆ รูปเกี่ยวกับความเป็นไปได้ที่คณะสงฆ์จะย้ายไปประจำที่ประเทศในตะวันตก รวมถึงหาข้อมูลทุกอย่างเท่าที่ทำได้เกี่ยวกับการดำเนินงานของวัดป่า

นิโคลใช้เวลาส่วนใหญ่ร่วมกับพระอาจารย์ชา เห็นได้ชัดว่าแกชอบท่านมาก การที่ท่านรับมือกับความคิดเห็นของนิโคลที่เปรียบเทียบศาสนาพุทธกับศาสนาคริสต์ได้อย่างรวดเร็วและซับซ้อนทำให้แกหัวเราะและสนุกไปกับการโต้เถียงกับท่านอย่างเห็นได้ชัด แต่นิโคลก็ยังไม่ยอมรับท่าน ครั้งหนึ่งผมผ่านมาเห็นทั้งคู่กำลังคุยกัน ซึ่งผมคิดว่านิโคลออกจะพูดจากำกั้นไปหน่อย ผมจึงขอโทษพระอาจารย์ที่แกลมปาม พระอาจารย์ชาพูดว่า “คุณไม่รู้หรือว่าในทุกๆ วันมีคนโง่มากมายแค้ไหนมาหาเราบ้าง แต่นักก็เป็นเหมือนหินให้เราได้ลับดาบมากกว่า”

จากนั้น พระอาจารย์ชาจึงได้ให้ความเห็นในเรื่องที่ท่านได้รับฟังจากผม “มันเหมือนว่า คุณซื้อรถมาแต่มีน้ำมันไม่พอ เรามีเงินแค่หลักพันแต่คุณกลับมาพูดถึงหลักหลายล้านบาท เราคงต้องไปอังกฤษสัก ๖ เดือนเพื่อหาเงินให้ได้มากขนาดนั้น” ผมหัวเราะแล้วถามท่านว่า “แล้วท่านจะหาได้อย่างไรครับ” ท่านตอบว่า “เราจะใช้แม่เหล็ก” เท่าที่ผมรู้แน่ๆ ก็คือ อาจารย์สุเมโธ ซึ่งบวชเป็นศิษย์ของท่านมาแค่ ๑๐ ปี ไม่ได้มีชื่อเสียงในต่างประเทศและแรงสนับสนุนระดับสูงจากฆราวาส ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการผลักดันให้โครงการนี้มีทางสำเร็จได้ พระอาจารย์ชามีสิ่งเหล่านี้ แต่ท่านคงจำเป็นต้องใช้แม่เหล็กพลังสูงทีเดียว

หลายวันผ่านไปพระอาจารย์ชามีเหตุให้ต้องเดินทางไปยังวัดแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นหนึ่งในวัดสาขาที่มีอยู่หลายแห่งของท่าน วัดแห่งนี้มีชื่อเรียกว่า ถ้ำแสงเพชร สร้างอยู่บนยอดเนินเขาหินขนาดใหญ่ ล้อมรอบด้วยพื้นที่กว่า ๒,๐๐๐ ไร่ เป็นลักษณะของเพิงผาที่หาได้ยากบนที่ราบลุ่มแม่น้ำโขงอันกว้างใหญ่ ท่านตัดสินใจพาเราสองคนไปด้วย ถนนที่พระภิกษุทั้งหลายสร้างขึ้นอย่างดีดเคี้ยวไปถึงยอดเขา ซึ่งสิ่งแรกที่ผู้มาเยือนจะได้เห็นเมื่อมาถึงที่นี่ คือ พระพุทธรูปปางไสยาสน์ขนาดยักษ์ในลักษณะประทับนอนตะแคงขวา พระพาหาขวาวางบนพระเขนย พระเศียรหนุนพระหัตถ์ เลยออกไปเป็นศาลา (หอนั้น) ทรงสูง มีพื้นที่กว้าง และผนังเปิดโล่ง ตั้งอยู่รวมกับสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ ซึ่งรวมถึงครุฑขนาดใหญ่ด้วย ก้อนหินขนาดยักษ์ที่ตั้งอยู่รายรอบ แตกแยกออกเป็นช่องเขาที่มีพุ่มไม้รกขึ้นหนาแน่น รวมทั้งเกิดเป็นโพรงถ้ำอยู่มากมาย ให้เป็นที่อาศัยของค้างคาวนับพันๆ ตัว มีการสร้างกุฏิตามสภาพถ้ำอยู่ทั่วบริเวณ หรือสร้างไว้ในลักษณะที่เหมาะสมสำหรับที่พระภิกษุจะพักอาศัยอยู่ได้ตรงบริเวณใต้ต้นไม้ต้นใหญ่ที่แผ่กิ่งก้านสาขาปกคลุมพื้นที่กว้างขวางด้านล่าง รวมถึงรากของต้นไม้ที่เลื้อยปีตรอยแยกลงมาตามซอกหิน ก่อตัวเป็นม่านรากไทรที่ทิ้งตัวลงมาบังปากถ้ำอีกหลายถ้ำ

ดูเหมือนอาจารย์ปภาภโรจะย้ายเข้าไปอาศัยอยู่ในหนึ่งในบรรดาถ้ำเหล่านั้น ในบริเวณนั้นไม่มีพระรูปอื่น มีเพียงฆราวาสอยู่ไม่กี่คน พื้นที่โดยรวมเหมือนจะถูกทิ้งร้างเป็นส่วนใหญ่ ผมสงสัยว่าอะไรคือสาเหตุที่ทำให้สถานที่สวยงามเช่นนี้ถูกทอดทิ้งแทบไม่ได้ใช้งานเลย ผมไม่เคยได้รู้สาเหตุ แต่เหตุผลหนึ่งอาจเป็นเพราะระยะทางเดินจากบริเวณนี้ไปบิณฑบาตที่หมู่บ้านซึ่งอยู่ใกล้ที่สุดนั้นไกลมากก็เป็นได้

รากต้นไม้ยักษ์นี้เคยลงมาเจ้เม่านะสิ ๑๐๗ ปีที่พระบาทราชโองการใช้เป็นที่วัดถ้ำหลวงเพชร

นิโคลยังคงสนุกสนานกับวันหยุดที่ไม่ธรรมดาของแกและคู่ออนคลายเป็นพิเศษ นิโคลนอนบนที่นอนซึ่งอยู่บนพื้นครัว โดยมีไม้คานขวางหนาๆ พาดไปมา พร้อมด้วยหม้อ กระทะ และอุปกรณ์ทำครัวสารพัดชนิดห้อยอยู่เหนือหัว ผมอยู่ห้องถัดไป ผมตื่นขึ้นกลางดึกจากเสียงกระทะกระทะทักกันดังโคล้งเคล้ง จึงลุกขึ้นไปเปิดประตูครัว นิโคลนอนอยู่บนที่นอน แกพูดว่า “หนูคะพ่อ พวกมันไต่ไปตามคานหาอาหาร” ผมค่อนข้างแปลกใจและประทับใจกับอาการนิ่งเฉย ไม่ตกอกตกใจของแก แสดงว่าสำหรับนิโคลแล้วหนูคงน่ากลัวน้อยกว่าแมงมุมเยาะ

สุภาพบุรุษชาวญี่ปุ่นผู้หนึ่งขับรถเบนซ์ติดแอร์พาเราทั้งหมดกลับวัดป่าพง การมาเยือนที่นี้ของเราสิ้นสุดลง ได้เวลาที่เราจะกลับบ้านกันแล้ว

ในเช้าของวันที่เราต้องขึ้นเครื่องบินกลับ เรารออยู่ข้างๆ รถบัสคันเล็กที่จะพาเราไปส่งที่สนามบินอุบลราชธานี พระอาจารย์ชามาถึงพร้อมกับคำฟ้า แม่ชีชาวอเมริกัน ผมประหลาดใจที่พระอาจารย์ชาถือดอกกุหลาบขาวช่อใหญ่มาด้วย ท่านกำลังจะไปส่งพวกเรา!

เครื่องบินของเราติดเครื่องยนต์รออยู่บนรันเวย์ดินอยู่แล้ว จากการต้อนรับภายในแสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่รู้อยู่แล้วว่าพระอาจารย์ชาจะมาที่นี้ เพราะมีการจัดบริเวณกันเชือกไว้สำหรับท่านโดยเฉพาะ ทุกคนยกเว้นนิโคลคุกเข่าลงกราบท่าน แม่ชีคำฟ้านั่งอยู่ด้านข้างพร้อมทำหน้าที่ล่าม พระอาจารย์ชาก็มัตว์มาข้างหน้า วางกุหลาบลงบนพื้นตรงหน้าท่านแล้วพูดว่า “นี่สำหรับนิกก็” แกปรบมือแล้วอุทานว่า “โอ ดีจังเลย สวยจัง! หนูขอจูบท่านได้ไหม” ท่านตอบกลับมามีว่า “เฮอะ จะกราบเรายังทำไม่ได้ ที่ตอนนี้จะอยากมาจูบเราซะละ”

นิโคล ลูกสาวผมซึ่งนับถือศาสนาคริสต์ ใช้เวลาพักอยู่บริเวณวัดพร้อมกับพระอาจารย์ทุกวัน ท่านดูจะสนิทกับพระทั้งนี้ในนิโคลนี่แหละได้

และแล้วต่อหน้าทุกคน นิโคลก็คุกเข่าลงแล้วกราบลงกับพื้นสามครั้งอย่างไม่มีที่ติ

เพราะอย่างนี้เอง พระอาจารย์ซาถึงได้ถือดอกกุหลาบช่อโตมาส่งพวกเรา ท่านอยากให้ออกาสนิโคลได้กราบท่าน

เมื่อกลับมาที่ลอนดอน อาจารย์สุเมโธยังคงไม่กตสันถามถึงผลจากการเดินทางของผมเช่นเคย แต่ท่านดูดีใจมากที่อาจารย์ของท่านจะกลับมาที่นี้ในอนาคตอันใกล้นี้และน่าจะอยู่ที่นี้อีกหลายเดือนด้วย พูดได้ว่าความไว้วางใจที่อาจารย์สุเมโธมีให้อย่างไม่เคยลดน้อยลงเป็นสิ่งที่ผมไม่เคยได้รับจากผู้อื่นมาก่อนเลย

ผมติดต่อกณะกรรมการองค์กรการกุศลทันทีเพื่อแจ้งให้พวกเขาทราบว่า มูลนิธิ ต้องการจะขายบ้านและที่ดินที่แฮมป์สเต็ด พวกเขาดูจะดีใจกับข่าวนี้ไม่น้อย เจ้าหน้าที่อาวุโสคนหนึ่งโทรหาผมเกือบจะทันทีแล้วบอกว่า “เนื่องจากมูลนิธิของคุณต้องการจำหน่ายสินทรัพย์ตั้งต้น จึงเป็นหน้าที่ของกรรมการการกุศลที่จะเป็นผู้ดำเนินการประมูลแก่สาธารณะ” เหตุการณ์เช่นนี้ดูจะเกิดขึ้นไม่บ่อยนัก พวกเขาจึงยินดีอย่างยิ่งที่เจ้าหน้าที่ของตนจะได้มีโอกาสจัดเตรียมและดูแลการประมูลซึ่งเขามีสิทธิ์ควบคุมได้อย่างเต็มที่ ส่วนตัวผมนั้นไม่ยินดีเลย เพราะผมมีคนที่สนใจซื้อเสนอราคามาให้อยู่แล้วที่ ๑๒๐,๐๐๐ ปอนด์ ผมแค่อยินเฉยๆ ดูพวกเขาทำงาน พร้อมหวังว่าการเปิดประมูลสาธารณะอาจทำให้ได้ข้อเสนอที่ดีกว่านั้น

การจัดการทั้งหมดดำเนินไปในขณะที่ผมเองก็กำลังทำงานในบริษัทโฆษณา ท่ามกลางสภาวะแบบ “ทำโฆษณาให้ได้วันละตัว กันให้ไม่ต้องกลัวถูกไล่ออก” สำหรับแวดวงโฆษณาแล้วเราอาจจะถูกไล่ออกเมื่อไหร่ก็ได้ ด้วยเหตุนี้ทุกคนจึงทำงานด้วยความตึงเครียดอยู่ตลอดเวลา นั้นยังไม่นับการทำงานด้วยความกลัวว่าจะสูญเสียหนทางทำมาหากินอีกด้วย งานโฆษณาถือเป็นงานที่กระตุ้นอะดรีนาลีนดีแท้ ไหนจะต้องเผชิญกับคำวิจารณ์อย่างไม่หยุดหย่อนถึงความพยายามของผมในการผลักดันโครงการนี้ขึ้นมา และพอถึงตอนนี้ก็ยิ่งต้องมาไม่แน่ใจว่าเราจะหาเงินตามที่เราต้องการได้หรือไม่ ด้วยเพราะเราไม่สามารถควบคุมการประมูลได้อีก พูดได้แค่ว่า เป็นอะไรที่น่าหวั่นใจทีเดียว

ผลลัพธ์ที่ออกมาไม่เลวร้ายมากนัก ผู้ดำเนินการประมูลเคาะราคาขายที่ ๑๑๕,๐๐๐ ปอนด์

สิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากนั้นก็ทำให้กระวนกระวายใจพอกัน ผมได้รับโทรศัพท์สายตรงจากกรรมการของคณะกรรมการองค์การการกุศล เขาพูดว่า “คุณชาร์ป ผมต้องแจ้งให้คุณทราบว่า เราได้รับเรื่องร้องเรียนที่ร้ายแรงเกี่ยวกับการดำเนินงานของมูลนิธิของคุณในช่วงหลังมานี้ ซึ่งเราจำเป็นต้องตรวจสอบตามกฎหมาย ผมว่าคุณควรจะมาพบผมนะ” ผมรู้สึกเหมือนโดนหัวหลังคอกแล้วเหวี่ยงไปตรงหน้าผู้พิพากษาให้อธิบายเหตุผลของตัวเองเกี่ยวกับเรื่องอะไรก็ไม่รู้ ก็คงจะมีแต่สวรรค์เท่านั้นที่รู้

ผมไปพบกรรมการผู้หนึ่งพร้อมกับอาจารย์สุเมธ เรานั่งตรงหน้าเขา ในขณะที่เขาพูดขึ้นอย่างซึ่งขงว่า “เราได้รับคำร้องเรียนว่า มูลนิธิของคุณได้จัดซื้ออสังหาริมทรัพย์ โดยไม่ได้ทำการสำรวจหรือประเมินราคาอย่างถูกต้องโดยมืออาชีพ นี่เป็นเรื่องร้ายแรงที่สุด ผมขอให้คุณอธิบายถึงการกระทำดังกล่าวนี้ด้วย” ผมเริ่มต้นด้วยการแนะนำอาจารย์สุเมธ โดยอธิบายว่าท่านเป็นหัวหน้าของคณะสงฆ์ ที่มูลนิธิ ชื่อบ้านและที่ดินนั้นก็เพื่อใช้เป็นที่พำนักของอาจารย์สุเมธและคณะสงฆ์ ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาคณะสงฆ์ในประเทศไทยต่อไป และผมก็ขอให้กรรมการถามอาจารย์สุเมธ ว่าท่านเห็นชอบกับสิ่งที่ดำเนินการมาจนถึงขณะนี้หรือไม่ เขาทำตาม อาจารย์สุเมธตอบเขาโดยบอกว่า ท่านสนับสนุนผมเต็มที่ ส่วนข้อกล่าวหาที่ว่าผมบกพร่องต่อหน้าที่ที่ไม่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในการประเมินราคาและสภาพของบ้านและที่ดินก่อนทำการซื้อนั้น ผมบอกเขาไปว่า “คุณแฮดลีย์ซึ่งเป็นผู้ชายที่บอกผมชัดเจนว่า ถ้าผมต้องการซื้อบ้านและที่ดินของเขา ผมก็ต้องยอมรับสภาพว่าที่ตรงนี้คือที่ที่ทรุดโทรม” ผมพูดเสริมว่า “ในเมื่อผมยอมรับตรงจุดนั้นได้ตั้งแต่ก่อนเสนอซื้อที่ แล้วทำไมผมจะต้องเสียเงินจ้างคนมาสำรวจที่ดินอีกล่ะ” ทุกคนเงียบไปครู่ใหญ่ จากนั้นผมจึงโพล่งออกมาลอย ๆ ว่า “เราเป็นองค์การการกุศลทางศาสนา ถ้าเราทำ

อะไรอย่างซื้อสัตย์ไม่ได้ แล้วใครจะทำได้” กรรมการยกแขนทั้งสองของเขาขึ้นเหนือศีรษะแล้วยิ้ม แล้วเขาก็ทิ้งคำร้องเรียนนั้นไป ผมรู้ว่าใครเป็นคนส่งคำร้อง แต่เขาจะเป็นใครก็คงไม่สำคัญ

ที่นี้ก็มีเรื่องอีกสองเรื่องให้ต้องจัดการ นั่นคือจัดการให้บ้านว่าง และเตรียมจัดหาที่พักให้คณะพระภิกษุในช่วงที่รอให้ซิทเฮิร์สท์เสร็จสมบูรณ์ ผมจำเรื่องราวในช่วงนี้ได้เพียงเล็กน้อย ที่จำได้ก็คือ เจ้าของศูนย์พุทธศาสนาไอคเคนโฮลท์ที่ชื่อ คุณยู มยัต ฮอว์ เสนอให้ที่พักและดูแลอุปฐากพระภิกษุในแต่ละวัน ซึ่งพวกท่านก็ตกลงตามนั้น จากนั้นอีกเรื่องหนึ่งที่ผมกังวลเป็นสำคัญก็คือเรื่องเงิน ผมรู้ว่าอาจารย์ปัญญา มีเงินฝากอยู่ในกองทุนที่เรียกว่า กองทุนอาราม เพื่อเก็บเป็นทุนสำรองไว้ใช้ในอนาคตในกรณีที่ท่านกลับมาที่ประเทศอังกฤษ และผู้ดูแลกองทุนนั้นคือเจฟฟรีย์ เบียร์ดสลีย์ เขาลงทุนในทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ ๕๕ ไร่ในเดวอน ใกล้กับที่ที่เขาอาศัยอยู่ ผมแนะนำให้เขาขออนุญาตอาจารย์ปัญญาชายที่ผืนนั้น แล้วนำเงินที่ได้มาซื้อที่ดินแถวบ้านซิทเฮิร์สท์ เจฟฟรีย์ได้รับอนุญาต เขาขายที่ได้ในราคา ๒๕,๐๐๐ ปอนด์ (จำนวนเงินนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ น่าจะมีค่าเทียบเท่ากับ ๑๔๖,๓๓๙ ปอนด์ในปัจจุบัน) และมาซื้อที่ดินที่ซิทเฮิร์สท์ด้วยเงินจำนวนเดียวกัน พร้อมกับนำเงินของกองทุนมารวมไว้ในบัญชีของมูลนิธิกิจการสงฆ์แห่งประเทศไทย นั่นทำให้ตอนนี้เรามีเงินสำหรับใช้ในการทำงานอยู่เล็กน้อย

หลังจากนั้นไม่นาน พระอาจารย์ชาพร้อมด้วยอาจารย์ปภาโรและพลอากาศโทศักดิ์ก็มาถึง ทุกคนพักที่อาคารหลังเล็กข้างประตูรั้วของไอคเคนโฮลท์ ชาวเรื่องพระอาจารย์ชามาที่นี่แพร่ออกไป ทำให้เรามีกิจกรรมที่ศูนย์พุทธศาสนาที่ฮ็อกซ์พอร์ตเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ผมไม่ได้มีส่วนร่วมมากนักเพราะผมมีงานที่จำเป็นต้องไปทำทุกวัน รวมถึงที่ผม

การยากที่จะมีคนมาทำบุญได้ทุกวัน ที่ดินกับบ้านก็เป็นเหมือน กองขยะที่ต้องใช้เงินทุนมาบูรณะซ่อมแซมมากเกินกว่าที่หน้าจะหากัน ได้ และจอร์จ ชาร์ป ก็เป็นคนปัญญาอ่อนคนหนึ่งที่ต้องหยุดยั้งไว้ จริง ๆ แล้ว ณ ตอนนั้นผมก็ไม่ได้คิดว่า คนที่ทักท้วงเขาคิดผิด ผมรู้ว่า เรื่อง ทั้งหมดที่ผมทำเหมือนการก้าวเดินไปสู่หนทางที่ไม่มีใครรู้ มันจึงไม่ใช่ ว่าไม่มีเหตุผลที่จะทำให้พวกเขาคิดว่ามันคือการผจญภัยที่ไร้สติ แต่ถึง อย่างนั้นผมก็นึกได้แย้งในใจโดยไม่ได้พูดออกมาว่า ตอนนี้มีมูลนิธิฯ เป็นเจ้าของผืนป่า ๒๘๐ ไร่ กับบ้านผู้พียงขนาด ๒๒ ห้องที่มีเรือนหลัง นอกตอยื่นออกไปอีกหลายหลัง พร้อมด้วยทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และป่า ละเมาะอีก ๔๐ ไร่ แถมยังมีเงินเหลืออยู่ในธนาคารอีก ๒๕,๐๐๐ ปอนด์ (เท่ากับค่าเงินปัจจุบัน ๑๔๖,๓๓๙ ปอนด์ หรือคิดเป็นเงินไทย ในตอนนั้นจำนวน ๑,๒๕๐,๐๐๐ บาท) ทั้งหมดนี้แลกกับบ้านสองหลัง ที่ค่อนข้างทรุดโทรมในแฮมป์สเต็ด ซึ่งก็โกโรโกโสและจำเป็นต้องใช้ เงินก้อนใหญ่ซ่อมแซมด้วยเหมือนกัน ถึงจุดหนึ่ง ผมเอ่ยกับพระอาจารย์ ชาวว่า “ท่านเริ่มตั้งวัดป่าพงด้วยการหาป่าช้าร้าง และจุดเริ่มต้นทั้งหมด ก็เกิดจากการที่ท่านนั่งลงใต้ต้นไม้ต้นหนึ่ง อืมม สิ่งที่เรามีที่ซีทเฮิร์สท์ ดีกว่านั้นนะครับ” แ่นละว่าท่านไม่ได้ตอบ ถึงแม้ตอนนั้นเรื่องทั้งหมด จะมาไกลถึงขั้นนี้แล้ว ผมก็ยังต้องการความเห็นชอบจากท่าน ท่าน ยังไม่ได้เห็นที่ดินผืนนั้นเลย

บังเอิญว่าเพื่อนสนิทของผมที่เป็นช่างภาพชื่อว่า เฮิร์บ ชมิตซ์ บอกผม ว่าเขาเพิ่งซื้อรถอาร์วี (ซึ่งแน่นอนว่าขับเคลือบสีล้อ) มา เป็นรถ ที่สามารถไต่ขึ้นที่ชันได้อย่างน่าทึ่งโดยไม่มีที่ท่าว่าจะล้มคว่ำ เขาพา ผมขึ้นรถไปลองซิ่งดูและผมก็ประทับใจมาก ผมคิดว่ามันเป็นพาหนะ ที่เหมาะจะพาพระอาจารย์ซาไปเยี่ยมชมป่าแฮมเมอร์วูดก่อนจะพา ท่านไปดูบ้าน เพราะเจ้ารถโรเวอร์ที่สงบเสงี่ยมของผมอาจจะตกที่หนึ่ง

ลำบากถ้าต้องเจอกับสภาพเนินชัน ๆ ในบางจุดของป่านั้น เฮิร์บเสนอ ให้ผมยืมรถอาร์วีของเขาได้

และแล้ววันตัดสินชะตากรรมก็มาถึง ผมขับรถพาผู้โดยสารผู้ทรงเกียรติ ไปตามถนนสาย เอ ๓ ผ่านไปได้เกือบ ๘๐ กิโลเมตร เราก็เลี้ยวรถออกจาก ทางหลวงเข้าสู่เส้นทางผ่านเมืองเล็กๆ ที่มีชื่อว่า ลิปซุก ผ่านสนาม กอล์ฟในเมืองแล้วเลยลงเนินเขา เลี้ยวซ้ายหักคอกเข้าสู่ทางแคบ ๆ ที่มีต้นไม้ขึ้นหนาแน่น ตรงสู่ประตูรั้วด้านทิศเหนือของป่าแฮมเมอร์วูด ทันทีที่ผ่านเข้าประตูไป ถนนก็เริ่มขรุขระเป็นหลุมเป็นบ่อ ภาพด้าน หน้าค่อยๆ เผยให้เห็นป่าส่วนใหญ่ของแฮมเมอร์วูด จนในที่สุดเราก็ เข้าใกล้ตัวบ้านจนสามารถขับเลี้ยวเข้าไปที่ทางเข้าบ้าน และพา พระอาจารย์เข้ามาที่ประตูด้านหน้าของบ้านซีทเฮิร์สท์ได้

ผมยืนหลบออกมา ผมไม่ได้อยากเดินเข้าไปตรวจบ้านพร้อมกับพวก ท่าน มันคือการตรวจบ้านที่ผมก็ไม่เคยทำมาก่อน ผมเลยไม่รู้ได้เลย ว่าพวกท่านจะได้เห็นอะไรบ้าง นับเป็นช่วงเวลาพักใหญ่กว่าพวกท่าน จะกลับออกมา พระอาจารย์ซาพูดแสดงความเห็นอะไรบางอย่างเป็น คำภาษาไทยสั้นๆ “ท่านพูดว่าอะไรหรือครับ” ผมถาม อาจารย์สุเมโธ ตอบว่า “ท่านบอกว่ามันดีพอ” ผมรู้สึกโล่งอกจนตัวแทบจะลอยขึ้น จากพื้น “เยี่ยมไปเลย!” ผมอยากจะทำอะไรสักอย่าง “เราพร้อมจะลุยต่อ แล้ว!” แต่ผมก็ไม่ได้ทำอย่างนั้น ผมมีความสุขอยู่กับความพอใจ แบบเงิบ ๆ

สำหรับอาจารย์สุเมโธกับพระรูปอื่น ๆ แล้ว การ “ลุยต่อ” ของผม หมายถึงการที่พวกท่านต้องกลับไปอยู่ในอาณัติของดินฟ้าอากาศ ไม่มี สิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัย เหมือนกับชีวิตที่พวกท่านเคย

เรียนรู้จากป่าที่ประเทศไทย แน่หนอนว่าไม่มีพระรูปใดแสดงอาการว่ามีปัญหากับการใช้ชีวิตในบ้านซีทเธิร์สท์ ตรงกันข้าม พวกท่านดูมีความสุขที่ได้อยู่ที่นั่น และที่ดีไปกว่านั้นคือ อากาศในช่วงนั้นอบอุ่นมาก และมีแดดออกอยู่ตลอดด้วย

ผมไปถึงหลังคณะสงฆ์ย้ายออกจากอ็อกซ์ฟอร์ดเพื่อไปจัดการกับงานใหญ่ได้ราว ๆ หนึ่งวัน คนที่มาช่วยทำงานกำลังสาละวนกับการรื้อเผา กองขยะและเก็บกวาดบริเวณหน้าคอกม้า ซึ่งมีรถจอดทิ้งอยู่ประมาณ ๓๐ คัน รอให้คนมาลากออกไป พวกเขางัดประตูของอาคารที่เคยใช้

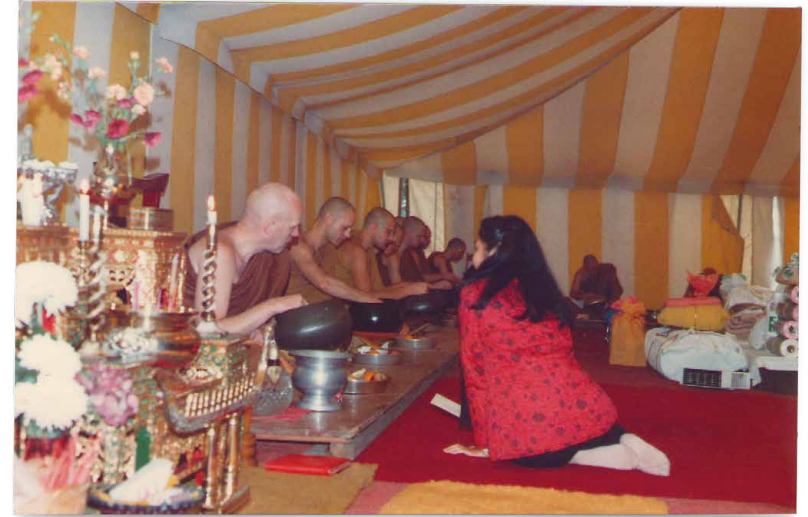
ปลูกดอกไม้ป่า
ด้านซ้ายของภาพคือ พระธัมมโกโรปรภค (ชาวอิตาลีเลียนเซ็ค (ออร์โหลโต)
ที่อยู่ด้านหลังกับภคสาละ คือ อดิเทพ. วิปัสสิ

เป็นโรงจอดรถออก ด้านในมีซากเหล็ก ซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นรถมอร์ริส ไมเนอร์รุ่นใหม่เอี่ยมในช่วงระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๐๓ - ๒๕๑๒ ที่มีกระจกหน้าแบ่งเป็นสองบานจมอยู่ใต้หลังคาที่พังลงมาอยู่ครึ่งคัน มีซากเหล็กสนิมเขรอะอีกคันหนึ่งมีต้นไม้งอกทะลุขึ้นมา ต่อมาเราถึงได้รู้ว่านายแฮตลีย์มีอาชีพเป็นครูสอนขับรถ แต่เราก็ไม่เข้าใจว่าทำไมเขาถึงไม่ยอมขายรถทิ้งแบบคนทั่วไป ของพวกนี้ไม่ใช่ขยะไปเสียทั้งหมด รถมอร์ริสไมเนอร์ไม่ได้เสียหายอะไรมากและกลายเป็นของที่ขายให้กับนักสะสมได้ราคาไม่น้อย ภายในตัวบ้านมีห้องอยู่หนึ่งห้องข้างครัวที่ข้างในมีแต่ขวดเปล่า มันคือผืนร้ายของการเก็บสะสมของซัด ๆ ผมพยายามไม่ให้ทุกคนรู้สึกว่าเป็นเจ้าของบ้านที่มาตรวจตราการทำงาน ผมจึงไม่เดินต่อเข้าไปในบ้าน ที่ผมคิดคือตอนนี้มันเป็นทรัพย์สินของคณะสงฆ์แล้ว ผมคอยหมั่นไปที่นั่นสัปดาห์ละสองครั้งเพื่อไปพบอาจารย์สุเมโธ พูดคุยปรึกษากันกับท่านเรื่องสิ่งที่คุณชนสร้างใหม่ที่ต้องการ รวมถึงช่วยเหลือทุกอย่างเท่าที่ผมทำได้

มีพระภิกษุมาสมทบมากขึ้นเรื่อย ๆ คนหนุ่มสาวมากมายมาจากไหนกันบ้าง สวรรค์เท่านั้นที่รู้ พวกเขามาปักเต็นท์กันด้วยความตั้งใจที่จะอยู่ยาวเพื่ออาสาทำงาน ศิษย์ฆราวาสลงมือซ่อมครัวที่ทรุดโทรม ผู้คนที่มาช่วยหลังไหลเข้ามาพร้อมกับทักษะความเชี่ยวชาญที่หลากหลาย จนน่าตกใจ ห้องชั้นล่างที่เลือกใช้เป็นห้องสำนักงานมีหญิงสาวชื่อเคดีคือกเบริน ซึ่งได้รับเลือกให้ทำหน้าที่เป็นเลขานุการของอาจารย์สุเมโธ นั่งทำงานร่วมอยู่กับรอดนีย์ เบรนชลีย์ นักบัญชีของเราที่รายงานโดยตรงต่อผม

ฉลองท่ารถเดินทางไปเอธิโอเปียครั้งแรก: เวลาสั้นๆ ในพิธีแห่เทียนพรรษาที่มี พ.ศ. ๒๕๒๒ นี้เป็นฆราวาสหญิงที่อยู่ด้านหน้าคือ คตตี ต้อกเปรีน (ต่อมาคือ อางบะจินทาลี)

กระโຈມທີ່ໄດ້ຮັບຊື່ (ນາໂອບຣົວຈາດ) ຈາກໂບຣົວ ໂຕຣອດ ຈາກສັມຄມທ່າທຸກຍາເນນາຮັກຮ່ອມພິດໄທ ໂບຣົວເປັນຄົດລາກຟູໂຕຣທີ່ສັ່ງຄັບມາກອງຊຸມຜູ້ນິຣ ເກນທັກໂອຣິສັກດັກພະທ່າທ່າ ໄດ້ອ່ານຈາກພັງສີ່ອັກພ

จิตตวิเวก ชื่อที่อาจารย์สุเมโธเลือกให้เป็นชื่อวัด เป็นคำที่เขียนไว้บนป้ายขนาดใหญ่แบบมืออาชีพ ซึ่งติดไว้ที่ประตูรั้ว อีกแค่วันต่อมาเราก็พบว่า มีคนมาปาขี้วัวใส่ป้ายชื่อวัดทุกเช้า แต่ทุกคืนพวกเขาก็คงจะได้เห็นป้ายกลับมาสะอาดหมดจด แล้วพวกผู้ร้ายก็ต้องกลับบ้านโดยมีขี้วัวเปื้อนมือไปครึ่งแล้วครึ่งเล่า

ช่วงเวลานั้นเองที่ผู้สนับสนุนรายใหญ่ปรากฏตัวขึ้นในร่างของสุภาพบุรุษผู้ทำธุรกิจผลิตกระโຈມ หลังได้คุยกับอาจารย์สุเมโธถึงสิ่งที่คณะสงฆ์ต้องการแล้ว เขาก็เสนอจะมอบกระโຈມขนาดใหญ่และติดตั้งให้บริเวณข้างตัวบ้าน สำหรับใช้กันแดดกันฝนสำหรับคนในวัดที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและยังใช้เป็นที่ปรุงอาหารถวายพระและ

สำหรับฆราวาสได้อีกด้วย โชคดีที่สุดในสมัยนั้นยังไม่มีหน่วยงานรัฐที่เรียกว่า “หน่วยงานควบคุมสุขภาพและความปลอดภัย” ที่คงจะส่งเจ้าหน้าที่จอมจู้้นจ้านเจ้าระเบียบมาเจ้าก็เจ้าการขัดขวางการทำงานจนทำให้เราอาจต้องเสียเงินกันอีกจำนวนมากได้

แต่ถึงอย่างนั้นก็ยังมีความหวังว่ารัฐบาลที่มีอำนาจในการทำอะไรให้ยุ่งยากได้ นั่นก็คือสภาเขตซิสเซสเตอร์ คณะกรรมการควบคุมผังเมืองของสภา ตอบกลับคำร้องขอเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่จากที่พักอาศัยทั่วไปเป็นวัดด้วยการปฏิเสธอย่างไม่ไยดี ดูท่าผมจะไปปลุกกระแสะอะไรเข้า พวกสมาชิกสภาแสดงความไม่พอใจที่ได้รับคำร้องที่ขาดความเคารพ พังแทบไม่ได้จากผู้ที่ต้องการนำศาสนาแปลก ๆ มา

รุกรานพื้นที่ที่มีประวัติเป็นเขตคริสต์อันทรงเกียรติมาอย่างยาวนานของพวกเรา! พวกนี้กล้าดียังไง ว่าแต่พวกนี้เป็นใครกัน พวกคลั่งลัทธิไซเร กษณะที่จะมาเดินย่ำเท้า เคาะฉิ่งฉาบไปทั่วหมู่บ้านอันเงียบสงบของเราทุกวัน หรือจะเป็นพวกบุปผาชนเพี้ยนๆ จากกลุ่มมหาริชีโยคี (ในศาสนาฮินดู) ที่พากันมาสำเร็จสำราญกันเป็นพันๆ คนในใจกลางพื้นที่ของพระเป็นเจ้าอย่างนั้นหรือ ทั้งหลายทั้งปวงนี้คืออารมณ์ความรู้สึกของบรรดาสมาชิกสภาซิสเซสเตอร์ที่ผมไปปลุกกระดมให้ลุกฮือขึ้นโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ความโกลาหลทั้งหมดนี้ปรากฏให้เห็นในพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นหลายฉบับ

ผมกำลังทำงานอยู่ในสตูดิโอตอนที่โทรศัพท์ดังขึ้น หนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งโทรศัพท์มาเพื่อต้องการคำอธิบายถึงเจตนาของเหล่าพระภิกษุว่าพวกเขาเป็นใครและต้องการทำอะไร ผมอธิบายถึงเจตนารมณ์ของเราอยู่หลายนาที วันรุ่งขึ้นสิ่งที่ผมพูดถูกตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นแบบละเอียดคำต่อคำ เขาบันทึกเสียงของผมไว้ด้วย! อีกหลายชั่วโมงต่อมาผมก็ได้เทปบันทึกเสียงนั้นมาอยู่ในมือ ตอนนั้นผมจำไม่ได้แม้แต่คำเดียวว่าพูดอะไรไปบ้าง แต่ก็เห็นได้ว่า ผมไม่ได้พูดอะไรผิดไป วันรุ่งขึ้นสถานีวิทยุฟอร์ตสมัธเชิญผมไปให้สัมภาษณ์ ผมขับรถไปที่นั่นแล้วเล่าเรื่องแบบเดียวกันให้พวกเขาฟังอีกครั้งโดยไม่ได้ทำอะไรพลาดให้ต้องขายหน้า แล้วมันก็เป็นแบบนี้ต่อไปเรื่อย ๆ ผมให้สัมภาษณ์อีกครั้งแล้วครั้งเล่า จากนั้นฟรีดา วินท์ จึงเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องนี้ด้วย เธอติดต่อกับหนังสือพิมพ์อิสระคนหนึ่งที่เราารู้จัก ซึ่งอาศัยอยู่ในซัสเซกส์ เธอเป็นผู้สื่อข่าวให้กับหนังสือพิมพ์เดอะการ์เดียน เธอเล่าให้เขาฟังถึงกระแสตื่นตัวนี้และเสนอว่ามันเป็นเรื่องที่ควรค่าแก่การทำข่าว วันอาทิตย์ถัดมาบทความของเขาก็ไปปรากฏเป็นเนื้อความยาวครึ่งหน้าในหนังสือพิมพ์ระดับประเทศฉบับนั้น และกลายเป็นข่าวที่ดังระเบิด

เขาไม่ได้นับถือศาสนาพุทธ และก็ไม่ได้มีอคติอะไร เขาเป็นเพียงนักหนังสือพิมพ์ที่ดีคนหนึ่งที่ทำหน้าที่ตรวจสอบสิ่งที่เกิดขึ้นในกลุ่มสมาชิกสภาควบคุมการวางผังเมืองซิสเซสเตอร์ ปะติดปะต่อสิ่งที่พวกเขาพูดกับสื่อ สอบถามความเห็นของพวกเขาด้วยตัวเอง เรียกได้ว่าทำทุกอย่างเท่าที่นักข่าวมือฉมังสักคนควรทำ ผมน่าจะเก็บบทความของเขาไว้ แต่ผมก็ไม่ได้เก็บ เขาเขียนบทความนั้นโดยไม่มีอารมณ์โกรธเกลียดหรืออคติแอบแฝง ซึ่งการทำแบบนี้ทำให้ภาพของสมาชิกสภาที่มีความลำเอียงทางศาสนาอย่างรุนแรงที่สุดกลายเป็นเรื่องขำขันระดับชาติชนิดที่พวกเขาแต่ละคนคงจะไม่มีวันลืมเลยว่า ตัวเองถูกบรรยายภาพในเดอะการ์เดียนไว้อย่างไร

ในระหว่างนั้นผมได้นัดเพื่อเข้าพบคณะกรรมการควบคุมผังเมืองอีกครั้งและไม่ลืมไปตามเวลานัดหมาย ผมพกเครื่องบันทึกเสียงขนาดเล็กไปด้วย (ซึ่งผมมารู้ภายหลังว่าเป็นการกระทำที่มีความผิดทางอาญา) ประธานคณะกรรมการ คือนายเคิร์กบี-บอดด์ ชาวอังกฤษที่มีความตรงไปตรงมาขนาดไหน อีกทั้งยังทำงานทุกอย่างด้วยความชัดเจนและยุติธรรม เขาเป็นประธานการประชุมในครั้งนั้นได้อย่างน่าประทับใจ ที่ประชุมมีการแสดงความคิดเห็นและการคัดค้านที่เต็มไปด้วยอารมณ์รุนแรง ซึ่งผมคิดว่าเขารวบรวมข้อมูลทุกอย่างนำมาสรุปใจความได้อย่างดีเยี่ยม เมื่อกลับมาบ้านผมก็เอาเทปประชุมที่บันทึกไว้มาเปิดฟังซ้ำ ๆ จนได้ข้อสรุปว่า นายเคิร์กบี-บอดด์ อาจจะเปิดใจรับฟังทางแก้สำหรับเรื่องราวยุ่งยากนี้

วันรุ่งขึ้นผมโทรศัพท์ไปที่สภาเขตแล้วกดต่อสายอัตโนมัติถึงเขาทันที ผมพูดไปตรง ๆ ว่า “ผมคิดว่าเราควรพบกัน” ซึ่งเขาก็ตอบว่า “ผมเห็นด้วยคุณซาร์ป ผมจะจัดการนัดหมายให้เราได้พบกับหัวหน้าแผนกผังเมือง”

สิ่งที่สมาธิสภาเขตรู้มาตลอด คือหัวหน้าแผนกผังเมืองและลูกน้องของเขาได้แนะนำให้มีการอนุมัติคำร้องขอเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่ ทว่าให้มีข้อจำกัด แต่คำแนะนำดังกล่าวกลับไม่ได้รับความสนใจใดๆ เลย

ผมคุยกับอาจารย์สุเมธ ปรึกษาถึงกลยุทธ์ที่จะใช้ เราได้แนวคิดที่จะเชิญสมาธิสภาฝ่ายควบคุมผังเมืองทุกคนมาดื่มชาที่บ้านซิทเฮิร์สท์ แล้วพาพวกเขาชมพื้นที่ เพื่อที่พวกเขาจะได้เข้าใจชัดขึ้นว่าพวกเขา กำลังเกี่ยวข้องกับอยู่กับคนประเภทไหนและเราเสนอที่จะทำอะไร นายเคิร์กบีบอดด์ เห็นด้วยที่จะกำหนดวันนัดหมายด้วยหวังว่าทุกคนจะตกลงมา พอถึงวันนัด มีสมาธิสภาเพียง ๑ ใน ๒๐ คนเท่านั้นที่ไม่ได้มาร่วมดื่มชาแก่ลมขมขมบิสกิต พร้อมพบปะกับทุกคนและเยี่ยมชมสถานที่ หลังจากนั้นไม่นานพวกเขาก็นัดประชุมกันอีกครั้ง และอนุมัติอย่างเป็นทางการให้ใช้บ้านซิทเฮิร์สท์เป็นวัดได้

จากนั้นเราก็ต้องทำเรื่องตกลงกับเจ้าหน้าที่ผังเมืองถึงจำนวนวันที่เราสามารถจัดเทศกาลทางศาสนาได้ในหนึ่งปี รวมถึงจัดการกับความวิตกกังวลของพวกเขาเกี่ยวกับการจราจรที่หนาแน่นขึ้นบนถนนซิทเฮิร์สท์ พวกเขาคิดแผนเผ่าสังเกตุการณ์ถนนเส้นนี้โดยเฉพาะ อาจารย์สุจิตไตรเริ่มสำรวจรถที่ใช้ถนนเส้นนี้มาที่วัด เพื่อตรวจสอบว่าจำนวนรถบนถนนซิทเฮิร์สท์นั้นเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ ทุกคนร่วมด้วยช่วยกันออกไปนั่งอยู่ที่ปากทางเข้าบ้านไม่ว่าสภาพอากาศจะเป็นอย่างไร เพื่อจดบันทึกจำนวนรถที่วิ่งมาที่วัดและออกจากวัด เพื่อจะได้พิสูจน์ให้เพื่อนบ้านซึ่งกังวลเห็นว่า ที่พวกเขากลัวเกี่ยวกับการจราจรบนถนนเส้นนี้มันเป็นเรื่องเกินกว่าเหตุ อีกประมาณ ๖ เดือนต่อมา เมื่อเราได้ผลสรุปเรื่องปริมาณรถ รวมถึงสรุปตกลง

จำนวนวันเทศกาลให้เป็น ๕ วันต่อปีได้แล้ว คำร้องขอเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินชุดสุดท้ายนั้นจึงได้รับการอนุมัติ

เรื่องราวดำเนินต่อไปอีกเมื่อผมได้รับการติดต่อจากนายเดวิด ฮอมป์สัน ผู้อำนวยการฝ่ายสารคดีของบีบีซี ที่เดินทางมาพบผมและแสดงท่าที่สนใจเรื่องที่เกิดขึ้นที่หมู่บ้านซิทเฮิร์สท์ในซัสเซกส์จนทำให้เป็นประเด็นโต้เถียงกันขนาดนั้น ก่อนหน้านั้น ๒ ปี เดวิดเคยทำสารคดีในประเทศไทย เรื่อง ทางแห่งสติ (The Mindful Way) แสดงให้เห็นถึงชีวิตของพระป่าที่วัดป่าพง วัดของพระอาจารย์ชา และยังมีบทสัมภาษณ์ศิษย์ชาวตะวันตกของท่านบางท่านด้วย เนื่องจากเขากระตือรือร้นที่จะถ่ายทำสารคดีเรื่องใหม่เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เพิ่งจะคลี่คลายของคณะสงฆ์ ในอังกฤษนี้ ผมจึงเขียนจดหมายไปถึงหัวหน้าของเขาตามที่เขาขอ ผมอธิบายสถานการณ์และเอ่ยถึงว่าเดวิดได้เคยทำสารคดีบรรยาย ภูมิหลังและวัฒนธรรมของสถานที่ที่พระของซิทเฮิร์สท์จากมาอย่างละเอียดแล้ว เดวิดได้รับคำอนุมัติพร้อมด้วยงบประมาณ เขาจึงเริ่มลงมือถ่ายทำสารคดี เรื่อง พระพุทธองค์เสด็จสู่ซัสเซกส์ (The Buddha Came to Sussex)

การปรับปรุงพื้นที่ก้าวหน้าไปมาก วัดใหม่เป็นรูปเป็นร่างขึ้นอย่างรวดเร็วจนน่าทึ่ง พวกเขาจัดการกับปัญหาใหญ่เรื่องท่อน้ำทิ้ง ทั้งที่เกี่ยวกับการกักเก็บและระบายน้ำทิ้ง การบำบัดน้ำเสียและวิธีกำจัดสิ่งปฏิกูลที่หลงเหลือจากการบำบัด นิค สก็อต กับท่านสุจิตไตรเป็นคนแรกที่ไปจัดบ่อเกรอะในบริเวณสวนที่รกร้างออก แล้วเริ่มขุดตะกอนโสโครกขึ้นมา ระบบน้ำเสียที่มีอยู่ไม่ได้รับการดูแลพอๆ กับอย่างอื่นในบ้าน และตอนนี้จำนวนคนก็เพิ่มขึ้นมามาก ตอนนี้ระบบบ่อเกรอะฝังอยู่ใต้สนามหญ้า ห้อมล้อมเกือบรอบทิศทางด้วยทางเดินที่มีหลังคาคลุม

จึงจำเป็นต้องมีการขยายขนาด เปลี่ยนจุดติดตั้ง รวมถึงต้องตัดสินใจว่าควรจะต้องจัดเส้นทางเดินของน้ำที่อุดมไปด้วยสารอาหารนี้ให้ห่างไกลไม่เป็นที่พบเห็นและได้กลิ่นได้อย่างไร ท่านจิตต์ธัมโมรับหน้าที่จัดการงานที่ทำหายนี้โดยอาศัยคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญหลากหลายสาขาด้วยกัน

คณะสงฆ์ได้แสดงให้เห็นเต็มທີ່ถึงความสามารถในการดูแลตนเองในทุก ๆ เรื่อง ตอนนี้มีพระภิกษุสามเณรที่เป็นช่างทุกแขนง ทั้งช่างไม้ที่มีกันอยู่หลายคน และผู้ที่มีฝีมือด้านอื่น ๆ ซึ่งมาช่วยกันเปลี่ยนหลังคาของอาคารทั้งหลาย โดยมีพระหนุ่มผู้มีทั้งพลังงาน น้ำใจ ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะฝีมืออย่างน่าเหลือเชื่อเป็นผู้คอยชี้แนะ คุณโต (คุณโจลก สัมพันธ์รักษ์) สุภาพบุรุษชาวไทยที่ผมรู้จัก ซึ่งอาศัยอยู่ที่แฮมป์สตันมาที่ซีทเธิร์สท์ เขาถามผมว่า “ผมขอกระเบื้องนั้นแผ่นหนึ่งได้ไหม” ผมตอบว่า “ได้สิ เลิกไปได้เลย มันร่วงลงมาตลอดเวลานั้นแหละ” เขาพินิจพิเคราะห์ดูกระเบื้องแผ่นหนึ่ง “คุณต้องการกระเบื้องทั้งหมดกี่แผ่น” ผมไม่รู้จำนวนเลยส่งข้อความไปถามพระที่เป็นหัวหน้าส่วนงานหลังคา แล้วก็ได้คำตอบกลับมา “๔๕,๐๐๐ แผ่น” คุณโตขับรถเมอร์เซเดสของเขาจากไปโดยไม่พูดอะไร อีก ๒ สัปดาห์ต่อมาก็มีรถบรรทุก ๒ คัน บรรทุกของมาเทียบประตู ทั้งสองคันบรรทุกกระเบื้องใหม่จำนวน ๔๕,๐๐๐ แผ่นที่ผลิตตามของเดิมทั้งหมดมาให้สำหรับเปลี่ยนซ่อมหลังคา “โอ ให้ตายเถอะ” ผมคิด “เขาช่างใจกว้างอย่างไม่น่าเชื่อ!”

หลังคาบ้านซีทเธิร์สท์ได้รับกระเบื้องใหม่ปีพ.ศ. ๒๕๐๕ เพื่อแก้กับน้ำซึม โดยที่แผ่นกระเบื้องลงมาตามบันไดรูปอนันต์
ในปีพ.ศ. ๒๕๒๕ มีพระเปลี่ยนกระเบื้องมุงหลังคาใหม่แทนที่ของเก่าทั้งหมด โดยใช้แผ่นกระเบื้องที่ได้รับบริจาคจากคุณโต (คุณโจลก สัมพันธ์รักษ์) เมื่อ: ดงอคริว นอกเหนือจากช่างมุงหลังคาชื่อ อ้อชัย ๓ คนแล้ว งานซ่อมหลังคาในครั้งนี้เงินอยู่ในมือของสงฆ์ทั้งหมดทั้งสิ้น

ตอนนี้กระโຈມขนาดใหญถูกกางออกโดยใช้เครื่องเป่าลมร้อนช่วย มีการจัดอาคารให้เป็นห้องสำหรับทำงานช่างได้อย่างเต็มรูปแบบ โดยอาจารย์วิรัชธัมโมเป็นผู้มุงหลังคาให้อาคารหลังนั้นใหม่ บรูซ ไมลส์

เริ่มเข้ามาช่วยงาน เขาเป็นเพื่อนเก่าจากบาร์เนส และเป็นช่างไม้
บุรุษเป็นพ่อของเชลลีย์ ลูกชายที่ได้บวชเป็นพระและต่อมาไม่นานรู้จัก
กันในนามว่า ท่านกัสสปะ บุรุษเป็นคนซ่อมพวกตุ้ล้นชักไม้ในครัวที่
ชำรุดทรุดโทรม โต๊ะตัวใหญ่ รวมถึงตู้เวลช์สำหรับเก็บและวางถ้วยชาม
แล้วยังเป็นคนไปสั่งให้ช่างเหล็กในละแวกนั้นตีห่วงเหล็กรูปสี่เหลี่ยม
เอามาห้อยไว้เหนือโต๊ะสำหรับแขวนกระทะและอุปกรณ์ทำอาหาร
จริงๆ แล้วเขาย้ายบ้านมาอยู่ใกล้ๆ เพื่อจะทำงานเหล่านี้ได้อย่างเต็มที่

และแล้วผู้ช่วยคนสำคัญก็มาถึง นายคล้าก-ฮอลล์ อดีตประธานสมาคม
สถาปนิก หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า AA และอดีตประธานวิทยาลัย
สถาปัตยกรรมศาสตร์ในลอนดอน ซึ่งเป็นวิทยาลัยเอกชนด้าน
สถาปัตยกรรมศาสตร์ที่เก่าแก่ที่สุดในสหราชอาณาจักร และเป็น
หนึ่งในวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงและมีผู้สอบแข่งขันเข้าเรียนมากที่สุด
แห่งหนึ่งของโลก เขาเป็นสามีของสุภาพสตรีคนแรกๆ ที่แนะนำให้ผม
ติดต่อกับนายแฮดลีย์ที่ขายบ้านชิทเธิร์สท์ให้กับเรา นายคล้าก-ฮอลล์
เสนอตัวออกแบบส่วนภายในบ้านให้ใหม่ ให้ตรงกับความต้องการของ
คณะสงฆ์ เขาเริ่มลงมือวาดแบบแปลนโดยละเอียดทันที โดยยึดเอา
เสาต้นที่อยู่เหนือห้องน้ำบริเวณโถงทางเดินเป็นศูนย์กลาง เสาต้นที่
ว่าสูงยาวขึ้นไปจนถึงหลังคาตรงส่วนที่มีพวกท่อน้ำที่จะลำเลียงน้ำลง
มาที่ชักโครก อ่างล้างมือ และฝักบัวในห้องน้ำทุกห้อง เขาวาด
รายละเอียดแต่ละส่วน ทั้งยังดูแลการติดตั้ง แนะนำการเลือกอุปกรณ์
มาติดตั้ง เรียกได้ว่า ทำทุกอย่างที่เดียว และเขาก็ทำทุกอย่างนั้น
โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ นอกจากนั้นเขายังออกแบบและสร้าง
สิ่งปลูกสร้างใหม่ให้หันไปทางประตูทางออกด้านสวนเพื่อเป็นที่เก็บ
พินสำหรับใช้เป็นเชื้อเพลิงของเตาเผาไม้ ซึ่งมีความสำคัญในการให้
ความร้อนและใช้ทำอาหาร โดยปัจจุบันเรือนหลังนี้ก็ยังคงอยู่

นายวอลเตอร์ สแตงล์ อดีตหัวหน้าคนสวนของสวนพฤกษชาติคิว
ผู้สูงวัยแต่ยังกระฉับกระเฉงอยู่มากมาเสนอตัวจัดการกับวัชพืชที่
ขึ้นรกจนพันกันรุงรังแล้วสร้างสวนขึ้นมาแทน

จู่ๆ ก็มีรถแทรกเตอร์คันหนึ่งมาส่ง คาดว่าน่าจะมีผู้ถวายวัด เพราะ
มูลนิธิต่างๆ ไม่ได้เป็นคนซื้อมา

ธนาคารของเราในเมืองปีเตอร์สฟิลด์ที่อยู่ใกล้ๆ กับวัดมีเงินฝากไหล
เข้ามาอย่างสม่ำเสมอ และบางครั้งก็มีเงินเข้ามาสมทบอีกก้อนใหญ่
จากงานพิธี อย่างงานทอดผ้าป่าที่เน้นถึงความสำคัญของการให้ทาน
โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ซึ่งถือเป็นการให้ที่บริสุทธิ์ ผ่านทานที่ถวาย
แต่พระสงฆ์และวัด ความสำคัญนั้นอยู่ที่การให้โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์
ส่วนตน เป็นการให้ที่ “ได้บุญ” และทำให้มีชีวิตที่ดีขึ้นในอนาคต ใน
ช่วงเวลานั้นทานเหล่านี้เป็นเหมือนเลือดที่คอยหล่อเลี้ยงคณะสงฆ์
เป็นทานที่ได้รับการชื่นชมและสนับสนุนโดยพระอาจารย์ชา ซึ่งหลังจาก
ที่กลับไปประเทศไทยแล้ว ท่านก็ได้บอกกับเหล่าศิษยานุศิษย์ที่มีกำลัง
ในด้านต่างๆ ว่า “ที่นี่มีทุกอย่างเพียงพอแล้ว ไปช่วยอาจารย์สุเมโธ
ที่ประเทศอังกฤษเถิด” พระอาจารย์ชาได้พิสูจน์แล้วว่า ท่านเป็น
แม่เหล็กที่ทรงพลังจริงๆ

ตลอดช่วงเวลาอันซุกซมนี้ อาจารย์สุเมโธวางตัวด้วยความสุขุม
สง่างามตามธรรมชาติของท่านอย่างเห็นได้ชัด ท่านจะยิ้มอยู่เสมอ
และทำงานไปพร้อมๆ กับพระลูกวัดของท่าน ในขณะเดียวกันท่านก็ยัง
คอยดูแลให้คณะสงฆ์ตั้งมั่นในวัตรปฏิบัติในการเจริญสมาธิกรรมฐาน
และสวดมนต์เป็นประจำทุกวัน รวมถึงการสวดทบทวนพระวินัยสงฆ์
ทุก ๑๕ วัน ที่เรียกกันว่า ปาฏิโมกข์ อีกด้วย ไม่น่าแปลกใจเลยที่
พระอาจารย์ชาจะเชื่อมั่นในตัวท่านสูง มาถึงตอนนี้ผมคงต้องขอ

อธิบายว่า ผมในฐานะผู้แทนหลักของมูลนิธิกิจการสงฆ์แห่งประเทศไทย อังกฤษไม่คิดว่าตัวเองทำงานรับใช้คณะสงฆ์ในภาพรวม ตรงกันข้าม ผมมองว่าตัวเองทำงานรับใช้อาจารย์สุเมโธแต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น ทุกเรื่องที่เราตัดสินใจร่วมกัน ไม่ว่าจะเห็นด้วยเต็มทีหรือไม่ ผมจะลงมือปฏิบัติตามความปรารถนาของท่าน และจะเป็นอย่างนี้ต่อไป ไม่มีวันเปลี่ยนแปลง ผมเชื่อใจท่านเต็มที และท่านก็เชื่อใจผมเต็มที และผมก็ไม่อยากให้ความเชื่อใจนั้นเปลี่ยนไป ท่านเป็นผู้บัญชาการ และตามความเห็นของผมมูลนิธิฯ จะต้องทำงานรับใช้ท่าน

เดวิด ธอมป์สัน และบีบีชีร์ร่วมมือกับสภาท้องถิ่นจัดให้มีการประชุมระหว่างพระสงฆ์และสมาชิกชุมชนหมู่บ้านขึ้นที่หอประชุมในละแวกนั้น เพื่อให้การประชุมเป็นเนื้อหาสำคัญของสารคดีของเดวิดที่ชื่อว่า พระพุทธองค์เสด็จสู่สังกัสสะ สิ่งที่เกิดขึ้นในการประชุมถูกบันทึกไว้อย่างยอดเยี่ยมในสารคดีของเขา ซึ่งได้ถ่ายทอดให้เห็นประเด็นวิกฤตกังวลและความคิดเห็นที่หลากหลายของผู้คนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องในรูปแบบที่จริงจังแต่ก็สนุกสนานตามสมควร การประชุมในครั้งนั้นมีหนึ่งในพระราชอาคันตุกะของเมืองมาเป็นประธาน คือ คริส บ็อกซ์ลีย์ และคณะบุคคล ประกอบด้วย พยานแห่งพระยะโฮวา ท่านสุจิตโต และท่านอรัญญโก ภิกษุชาวอังกฤษสองรูป พร้อมด้วยหลวงพ่อบุชา ซึ่งเข้าร่วมประชุมเพื่อตอบคำถามที่ผู้เข้าร่วมประชุมถามหลังจากได้ชมสารคดีชุดแรกที่ชื่อว่า ทางแห่งสติ แล้ว นับเป็นการประชุมที่สุขยอดทีเดียว! บรรยากาศในการประชุมเป็นไปอย่างได้ผล มีผู้คนเข้าร่วมประชุมมากมาย และพวกเขาก็ดูจะเปิดเผยถึงความกังวลทั้งหมดออกมาได้อย่างอิสระ เพื่อให้คณะบุคคลได้ไขข้อข้องใจต่างๆ อาจารย์สุเมโธฟังด้วยความตั้งใจอย่างมาก ในขณะที่พระอาจารย์ท่านนั้นนั่งฟังอยู่หนึ่ง ๆ ฉงนฉงายไปกับทุกอย่าง

แม่ชีสุนทรา แม่ชีจันทสิริ และแม่ชีโรจนา
ในช่วงเปิดเดือนแรก แม่ชีรับลอบตลับผมจนล้นมือ (เพราะอาจารย์สุเมโธคิดว่า
ผู้คนที่ไปจะตกใจหากเห็นไปข้างหน้าว่ามีผู้ดองโกนหัวจนได้)

เรื่องหนึ่งที่เริ่มกลายเป็นปัญหาจริงจัง คือ เรื่องที่พักสำหรับพระวาสน ผู้หญิงที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น เคตี ค็อกเบิร์น ที่ต่อมาไม่นานบวชเป็นแม่ชีจันทสิริ พักอยู่ที่ห้องใต้หลังคาของบ้านโดยมีฟรองซ์ เรย์โนลด์ (แม่ชีสุนทรา) และแพ็ท สโตล (แม่ชีโรจนา) พักรวมอยู่ด้วยกัน มี

การทำความสะอาดและซ่อมแซมหลังคาส่วนที่เป็นคอกม้าเก่า
ทรุดโทรมกับอาคารแฝดที่เป็นเล้าหมูเสียใหม่ ตอนนี้อาคารส่วนนั้น
กลายเป็นธรรมศาลาที่ได้สร้างขึ้นใหม่ ยิ่งฉางที่อยู่ติดกันก็มีการ
ทำความสะอาด ซ่อมแซมหลังคา และใช้เป็นกุฏิของเจ้าอาวาส
ในปัจจุบัน หญิงสาวชาวสเปน ที่ชื่อว่า อีซาเบล มินก็อตตี (ต่อมาบวช
เป็นแม่ชีโซตกา) ก็เคยพักอยู่ในเล้าหมูและเธอก็ได้จัดการซ่อมแซม
ภายในไปบ้างในระดับหนึ่ง ที่นั่นไม่มีระบบทำความร้อน เพราะฉะนั้น
ช่วงที่เธออยู่น่าจะเป็นช่วงฤดูร้อน

ผมจำได้ว่าอาจารย์สุเมโธกับผมไปพบนายพลจัตวาแซตเตอร์ตัน
ที่ปลดเกษียณแล้วพร้อมกับภรรยาที่บ้านของพวกเขาที่มิดเชิร์สท์
พวกเขาเป็นเจ้าของบ้านแฮมเมอร์ที่ตั้งอยู่ข้างสะพานข้ามลำธาร
แฮมเมอร์ ห่างจากบ้านชิทเชิร์สท์ไปประมาณ ๒๐๐ เมตร บ้านแฮมเมอร์
อยู่บนถนนสายเล็กที่ถูกล้อเกวียนของชาวนาที่สัญจรไปมานานหลาย
ศตวรรษ เขาจะจนกลายเป็นร่องลึก สองข้างทางเป็นต้นไม้ที่มีรากโผล่
ออกมาจากพื้นให้เห็นเด่นชัด กิ่งก้านสาขาของพวกมันแผ่ปกคลุม
อยู่ด้านบนกลายเป็นอุโมงค์ต้นไม้เขียวครึ้ม จนผมจินตนาการไปว่า
อาจได้เจอกับคริสโตเฟอร์ โรบิน และพองเพื่อน ทั้งฮีย์ออร์ แคนกากับ
รู แรบบิต พิกเล็ต ลุงฮุก และทิกเกอร์ ที่เดินสวนทางมา บรรยาภาค
ช่างดูเป็นชนบทอังกฤษโดยแท้

นายพลจัตวาเป็นคนมีเสน่ห์ เสียงกังวาน มีไหวพริบอันเปี่ยมด้วย
เมตตา และช่างพูดช่างคุย นางแซตเตอร์ตันมีรอยยิ้มที่งดงามและเสียง
อันไพเราะ พร้อมสำเนียงการออกเสียงที่สื่อแว่วว่าจบมาจากโรงเรียน
ชั้นเยี่ยมของอังกฤษ พวกเขาชื่นชอบและพอใจในอาจารย์สุเมโธและ
การมีพระมาอยู่ในห้องที่มาก พวกเขาปล่อยให้บ้านแฮมเมอร์พร้อมด้วย
บึงน้ำให้นายและนางโพเธอร์กิลเช่าและดูแลจัดการ ซึ่งทั้งสองได้เปิด

โรงเรียนฝึกสอนยิงเป้าบิน ทำให้เกิดเสียงดังสนั่นหวั่นไหวไปทั่วอย่าง
กับเสียงตลปิ้นที่โอเคอร์วัล (สถานที่ตลปิ้นในหนังควาบอยชื่อดัง)
ส่วนบึงแฮมเมอร์นั้นเขาปล่อยให้พวกนักตกปลาเช่าแยกกับใบอนุญาต
ระยะสั้นราคาแพงและการปล่อยพันธุ์ปลากลับเข้ามาในบึงอยู่อย่าง
สม่ำเสมอ ในบึงมีเรือท้องแบนลำกว้างสองลำพร้อมเสาถ่อเรือไว้ให้
บริการสำหรับนักตกปลา งานของผู้ดูแลพื้นที่ยังรวมถึงการดูแลไม่ให้
มีปลาไฟค์ในบึงมากเกินไป เพราะพวกมันจะกินปลาชนิดอื่นเป็น
อาหารจนเกลี้ยง ผมเคยเห็นชายยิงปลาไฟค์ตัวหนึ่งด้วยปืนลูกซองแฝด
มาแล้ว! เหตุการณ์นี้จะไม่เกิดขึ้นอีกถ้าบึงน้ำเป็นของพระสงฆ์

สัญญาเช่าของโพเธอร์กิลหมดอายุลงแล้วโดยไม่ได้มีการต่อสัญญา
ใหม่ ส่วนบ้านนั้น พอล เจมส์เป็นผู้เช่าต่อ เพื่อที่เขาจะได้อยู่กับ
พื้นที่ป่าและคอยดูแลควบคุมงานที่เขาได้คิดวางแผนไว้ ซึ่งเป็นโอกาส
เหมาะให้พอลได้ย้ายไปอยู่ที่ห้องติดกับโรงรถ แล้วเปลี่ยนบ้าน
แฮมเมอร์ให้เป็นที่พักของอนาคาริก (แม่ชีซิลแปด) และฆราวาสหญิง
ซึ่งต่อมาพวกเธอก็ได้ใช้โรงรถเป็นห้องสวดมนต์ เมื่อใกล้สิ้นสุดปลาย
ปีแรกนั้นทุกคนก็เริ่มกังวลกันจริงจังว่า สัญญาเช่ากำลังจะหมดอายุ
และบ้านก็จะถูกประกาศขาย ดูเหมือนว่าพวกแม่ชีกำลังจะเสียบ้าน
ไปและจำเป็นต้องหาที่อยู่ใหม่ ในช่วงฤดูร้อนขณะที่ทำงานอยู่ใน
ออฟฟิศ รอดนีย์ก็ตั้งคำถามขึ้นมาว่า কেดีอยากจะทำบ้านหลังนั้นให้
พวกแม่ชีหรือเปล่า ซึ่งก็น่าแปลกใจเล็กน้อยเพราะเธอไม่เคยคิดถึง
เรื่องนี้มาก่อน เขาได้เตรียมจดประเด็นมาเพื่ออธิบายว่า การดำเนินการ
ซื้อบ้านนั้นจะทำได้อย่างไร รวมถึงว่าจะต้องทำอะไรเรื่องอะไร
บ้าง เธอรู้ว่า พ่อแม่ของเธอน่าจะสนใจข้อเสนอนี้! ทั้งหมดเกิดขึ้น
รวดเร็วมาก เธอบอกผมว่า “พ่อแม่ของฉันเป็นกังวลมาก พวกเขา
เสนอจะให้ราคา ๓๗,๕๐๐ ปอนด์ (ซึ่งน้อยกว่าราคาซื้อไปอยู่ ๒,๕๐๐
ปอนด์) แล้วจอร์แดนก็ก้าวเข้ามาพร้อมเงินส่วนที่ขาดไปนั้นรวมถึง

บ้านอิลกา หรือที่ก่อนเรียกว่า "บ้านแฮมเมอร์" เดิมทีเป็นที่พักสำหรับพ่อ
และพี่สาวแห่งหนึ่งในขบวนขบวนรถไฟที่ ๑๓๖ มีจุดขึ้นรถไฟที่ปากลำน้ำ
ขบวนที่ ๑๓๖ ๑๓๗:

ส่วนเพิ่มเติมสำหรับใช้ซื้อบิงแฮมเมอร์อีกด้วย นายพลจัตวาแซตเตอร์ตัน
กับภรรยายอมรับราคาซื้อขายที่ ๔๐,๐๐๐ ปอนด์ การตกลงเป็น
อันเสร็จสิ้น พวกแม่ชีได้บ้าน บรรดาเรือนหลังนอก และที่ดินที่มี
อาณาเขตยาวไปถึงลำธาร ส่วนมูลนิธิฯ ได้ครอบครองบิงน้ำกับป่าที่
ขนานข้างทั้งสองข้าง

พอลใช้เวลาอยู่แต่ในป่า แต่เพราะงานมากมายที่ต้องทำให้ตัวบ้าน
ทำให้มีคนมาช่วยเขาได้แค่ไม่กี่คน เขาคิดแผนขึ้นต้นเอาไว้ที่จะเก็บ
รวบรวมไม้ที่หักหล่นลงมาและใช้ไม้ที่ตัดจากป่าเกล็ดหวานหลายไร่
มาป้อนเข้าเครื่องบดที่เขาซื้อมาติดตั้งใกล้กับประตูรั้วด้านทิศเหนือ
เขาตั้งใจจะทำเศษไม้บดจำนวนมหาศาลเพื่อใช้เป็นปุ๋ย ผมไม่มี
ความรู้เรื่องการดูแลป่าก็เลยช่วยอะไรเขาไม่ได้ แต่ผมก็ได้บอกเขา
ไปว่า งานหลักที่เกี่ยวกับตัวบ้านต้องมาก่อน จากนั้นเราก็อยมาคูว่า
จะแปรสภาพป่าอย่างไรกันดี พอลค่อนข้างใจร้อนและอยากจะทำงาน
ต่อ และผมก็รู้ว่าผมทำให้เขาผิดหวัง

อีกหนึ่งตัวแปรในโครงการฟื้นฟูป่ารอบวัด คือ การมาถึงของนิค สก็อต
ผู้มีดีกรีปริญญาเอกด้านพฤกษศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาของเขาแนะนำ
ให้เขาได้รู้จักและติดต่อกับนักนิเวศวิทยาและนักพฤกษศาสตร์ในพื้นที่
ซึ่งได้ให้คำแนะนำกับเขาว่าควรเริ่มต้นจัดการกับป่าอย่างไร ซึ่งเขาก็ได้
เล่ารายละเอียดทั้งหมดให้อาจารย์สุเมธเฝ้าฟัง คำแนะนำที่เติมไปด้วย
ข้อมูลและความเชี่ยวชาญของพวกเขาแตกต่างจากวิธีการของพอล
อย่างมาก

นั่นทำให้พอลเริ่มเสียกำลังใจ ผมบอกไม่ได้ว่าเป็นเพราะเมื่อถึงจุด ๆ
หนึ่งแล้วแนวความคิดเริ่มแตกต่างกัน รวมถึงการที่ความคิดของเขา
ไม่ได้รับการสนับสนุนหรือเปล่า แต่พลังและความตั้งใจของพอลเริ่ม
ค่อย ๆ ลดถอยลง จนท้ายที่สุดเขาก็หมดความสนใจกับงานทั้งหมด
ที่ได้คิดวางแผนไว้ ผมรู้ว่าเขาโทษผม ถึงขั้นที่เชื่อว่าเขาถูกหลอกให้
ยกที่ป่าให้คณะสงฆ์ ความเชื่อนั้นยังคงฝังแน่นถึงแม้ว่าในความเป็น
จริงจะเริ่มมีการตัดถางและปลูกป่าขึ้นใหม่อย่างจริงจัง จัง ๆ ทดแทน
พื้นที่ป่าเดิมที่เสื่อมโทรมหลายต่อหลายไร่ มีกลุ่มอาสาสมัคร
หลากหลายกลุ่มเข้ามาร่วมกันทำงาน คณะสงฆ์ได้แต่งตั้งไมค์ โฮล์มส์

นักบินสายการบินที่เกษียณแล้ว ซึ่งอาศัยอยู่บนถนนชิตเธิร์สท์ให้เป็น
ผู้ดูแลป่าคนแรก ไมค์หมกมุ่นอยู่กับศาสตร์แห่งการฟื้นฟูป่ามาหลาย
ปีและกระตือรือร้นที่จะเข้ามารับหน้าที่ที่ท้าทายนี้ น่าเศร้าที่พอลไป
จากที่นี่และไม่เคยติดต่อมาอีก

ในอดีตเคยมีคนได้รับอนุญาตให้ล่ากวางในป่าแถบนี้ได้ พวกเขา
พบผม บอกว่าเสียใจมากที่ตั้งแต่ต่อไปเราจะปฏิเสธใบอนุญาตของ
พวกเขา แต่แน่นอนว่าคงจะมีการลักลอบล่าสัตว์อยู่บ้าง กลุ่มผู้ฝึก
สุนัขล่าสัตว์ที่อยู่ในละแวกนี้ก็มาขออนุญาตเข้าป่าล่าสุนัขจิ้งจอก และ
แน่นอนว่าพวกเขาได้รับการปฏิเสธเช่นกัน ไม่นานคนก็รู้จักกันทั่วโดย
ที่พวกพระไม่ต้องป่าวประกาศ ว่าที่ดินของวัดได้กลายเป็นพื้นที่รักษา
พันธุ์สัตว์ป่าไปแล้ว

นายเบย์เจนท์ ชาวนาที่อยู่ใกล้วัด มาขออนุญาตฆ่ากระต่ายทั้งหมด
ของคณะสงฆ์ด้วยวิธีพ่นก๊าซพิษเข้าไปในโพรงของพวกมัน เขาเรียก
ให้ผมไปพบ แล้วผมก็ได้รู้ว่าทำไมเขาถึงโกรธ หุ่นข้าวสาลีที่ปลูกข้าม
ฤดูหนาวของเขา ซึ่งอยู่ติดกับทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ของเรากำลังถูกทำลาย
เสียหายอย่างหนัก มีกระต่ายอยู่ทั่วบริเวณเป็นร้อย ๆ ตัว เขายังโกรธ
มากขึ้นเมื่อผมบอกว่าผมอนุญาตให้ไม่ได้ เขาไม่สนใจคำอธิบายของ
ผมและจะไปร้องเรียนกับกระทรวงเกษตร อีกสองสามวันต่อมาผมก็
ถูกเรียกให้ไปพบเจ้าหน้าที่ เขาอธิบายกฎหมายให้อาจารย์อานันโท
และผมฟัง การไม่ทำตามกฎหมายถือเป็นความผิดทางอาญาและ
มีโทษปรับก้อนโต กฎหมายบอกไว้ว่าเราต้องรมก๊าซกระต่ายให้ตาย
หรือไม่อย่างนั้นก็ต้องล่อมรั้วพวกมันเอาไว้ และผมยังต้องเขียนจดหมาย
เป็นลายลักษณ์อักษรบอกเขาด้วยว่า เราจะทำตามกฎหมาย

อาจารย์อานันโทรับทำตามคำแนะนำที่บอกให้สร้างรั้วกันกระต่ายไว้

ให้ได้ ท่านลองประมาณการณ์ว่าต้องใช้ตาข่ายลวดมากแค่ไหน ต้อง
ใช้เครื่องมืออะไร ใช้เสารั้วกี่ต้น แล้วคำนวณว่าทั้งหมดต้องใช้เงินเท่าไร
มันเป็นงานที่ต้องใช้แรงงานเยอะและต้องแบ่งคนงาน (ไม่ต้องพูดถึง
เงิน) มาจากการซ่อมแซมบ้านและเรือนหลังนอก แต่ก็จำเป็นต้อง
ทำ จดหมายที่ผมเขียนถึงกระทรวงเกษตรไม่ถึงกับระบุว่าเราจะยินยอม
ทำตามเต็มที่ ในนั้นบอกว่าเราจะไม่รมก๊าซกระต่ายแต่หากกระทรวง
เป็นผู้ทำงานนั้นเอง เราก็จะไม่ขัดขวาง ในระหว่างนี้เราได้เริ่มสร้างรั้ว
กันกระต่ายที่บริเวณหลักเขตที่ดินของนายเบย์เจนท์ เพื่อให้กระต่าย
อยู่อย่างปลอดภัยในเขตที่ดินของชิตเธิร์สท์ ซึ่งการสร้างรั้วกันกระต่าย
เป็นเรื่องที่ไม่เคยมีใครได้ยื่นมาก่อน ผมคิดว่าพวกเขาคงเอาจดหมาย
ฉบับนั้นไปใส่กรอบไว้

เมื่อสร้างรั้วเสร็จแล้ว ผมก็นึกได้ว่า นี่เราได้สร้างรั้วกับข้าวขนาดใหญ่
ยักษ์ให้กับบรรดาตัวขโทท^๑ วีเซล มิงค์ สุนัขจิ้งจอก หรือแม้แต่ตัว
แบดเจอร์ที่ชอบกินลูกกระต่ายเป็นอาหารเสียแล้ว อย่างไรก็ตาม
หลังจากนั้นไม่นาน ก็เกิดไวรัสมาไซมาโตซิสระบาดในหมู่กระต่ายที่
น่าสงสาร แต่กระต่ายในพื้นที่ก็ไม่ถึงกับตายเกลี้ยงพร้อมกันเสียทีเดียว

บึงแฮมเมอร์สร้างขึ้นโดยเซอร์ปีเตอร์ เบ็ตสเวิร์ธ ราว ๆ ปี พ.ศ. ๒๑๗๕
เขาทำทำนบกั้นน้ำในลำธาร สร้างกำแพงดินสูงพร้อมทางหินน้ำล้น
ให้กำลังน้ำที่ไหลลงมาไปผลักดันกังหันให้หมุน จนเกิดเป็นพลังงานไฟฟ้า
ส่งให้กับตัวสูบลมของเตาหลอมและค้อน^๒ ที่ใช้ตีเหล็ก ดังนั้นชื่อบึง
แฮมเมอร์ และ ลำธารแฮมเมอร์จึงใช้เรียกกันมาจนถึงทุกวันนี้ในช่วง
ที่ฝนตกหนัก น้ำในลำธารจะไหลแรงมาก พัดเอาน้ำปริมาณมหาศาล

^๑ สัตว์จำพวกตัวเพียงพอน

^๒ ค้อน ในภาษาอังกฤษ คือ แฮมเมอร์ (Hammer)

บึงเขมเมอร์

มาจากทั่วทั้งตำบล จนมักทำให้มีน้ำท่วมทุ่งหญ้าใกล้ๆ นิวบริดจ์บนถนนมัวร์เฮาส์บ้างช่วงครึ่งชั่วคราว ก่อนจะไหลต่อไปสมทบกับแม่น้ำโรเธอร์ที่ซีทเฮิร์สท์ สิ่งที่ยังหลงเหลืออยู่ตอนนี้ คือทางน้ำล้นที่ทำให้เกิดเป็นน้ำตกไหลมาบรรจบกับลำธารเบื้องล่าง เห็นได้ชัดว่าไม่ซ้ำทางน้ำล้นก็จำเป็นจะต้องซ่อม เพราะในยามที่ฝนตกหนัก ระดับน้ำจะสูงขึ้น ไหลบ่าข้ามทางน้ำล้นมา เสาะชอกหินไปเรื่อยๆ ช้าง ๆ ทางน้ำล้นมีต้นไม้อายุต้นหนึ่ง ซึ่งเมื่อสำรวจก็ได้พบว่ามียาสูบซ่อนเข้าไปในทางหิน หลังจากสำรวจได้ไม่นาน หินแผ่นหนึ่งตรงกลางทางน้ำล้นก็เปิดขึ้นแล้วถูกน้ำพัดไปตกอยู่ในสระน้ำด้านล่าง เกิดเป็นรูให้น้ำเริ่มกัดเซาะราวกับสว่าน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องซ่อม

อาจารย์วีรธัมม์มารับโครงการนี้ไปจัดการในช่วงฤดูแล้งที่มีน้ำไหลน้อย พวกเขาใช้ไม้กระดานกั้นน้ำไว้ แล้วซ่อมแซมทางน้ำล้นและใช้ซีเมนต์อุดรูและรอยแตก เป็นอันเรียบร้อย พวกเขาตัดต้นไม้ที่อยู่ตรงนั้นทิ้ง หลังจากนั้นไม่นานก็มีจดหมายจากหน่วยงานที่ไม่ค่อยมีใครรู้จักส่งมาถึงเพื่อสอบถามว่าทำไมเราถึงทำงานซ่อมแซมโดยไม่ขออนุญาตพวกเขา ก่อน ผมเริ่มจะเหนื่อยใจ คิดสงสัยในใจว่า โอ้ ตายล่ะ นี่ที่ดินของเรายังมีอะไรที่เป็นสมบัติทางประวัติศาสตร์และสิ่งแวดล้อมที่ต้องได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายจากหน่วยงานราชการที่เราไม่เคยได้ยินชื่อมาก่อนอีกก็มากน้อยกันนะ

จดหมายชี้แจงที่ผมเขียนไปไม่ได้รับการตอบกลับ ผมเลยเดาว่าที่เขียนไปนั้นถูกต้องแล้ว ผมเพิ่งได้รู้ว่าพื้นที่ทั้งหมดบริเวณเนินเขาตรงกลางป่านั้นเป็นซากที่หลงเหลืออยู่ของป้อมปราการสมัยยุคเหล็ก รวมทั้งเศษซากของถนนโรมัน และการจะทำอะไรในพื้นที่ แม้แต่จะขุดรากต้นไม้ขึ้นมา ก็เป็นเรื่องที่ต้องขออนุญาตทั้งสิ้น

ในช่วงแรกของการพัฒนาจิตตวิเวก มีโยมอุปัฏฐากอาจารย์สุเมโธผู้หนึ่ง ซึ่งเป็นสุภาพสตรีไทยสูงศักดิ์ ชื่อคุณหญิงหน้อย ได้ถือโอกาสซื้อบ้านแอสเฮาส์ไว้ บ้านหลังสวยที่ถูกปล่อยปละละเลย มีบริเวณโดยรอบกว้างขวาง พร้อมสระอยู่ใกล้ตัวบ้านแบบได้สัดส่วน ซึ่งเห็นได้ชัดว่าเป็นส่วนหนึ่งในแนวคิดของสถาปนิกที่ทำการออกแบบไว้ตั้งแต่ต้น ตำแหน่งของบ้านนั้นอยู่ใกล้กับหมู่บ้านสเตตแฮม ห่างจากวัดไปแค่ประมาณหนึ่งถึงสองกิโลเมตร คุณหญิงหน้อยแค่ต้องการจะหาห้องพักให้ตัวเองอยู่ใกล้กับวัด และผมเชื่อว่าเธอคงอยากจะช่วยให้ที่พักกับคนหนุ่มสาวที่สนใจจะมาที่วัดด้วย แล้วก็เป็นอย่างนั้นจริงๆ คุณหาสน์แอสเฮาส์ได้รับการพัฒนาอย่างมากมาโดยตลอดนับตั้งแต่บัดนั้น

ในบันทึกลำดับเหตุการณ์ของซิทเธอร์แลนด์ มีสุภาพสตรีที่ชื่อ แพ็ท สโตล เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เธอได้กลายเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการให้ความช่วยเหลือหญิงสาวทุกคนที่มาอยู่รวมกันที่ซิทเธอร์แลนด์ อาจารย์จันทสิริเล่าเรื่องแพ็ท สโตล ให้ผมฟังว่า :

“ฉันพบแพ็ท สโตล ครั้งแรกที่ลอนดอน ในฤดูใบไม้ผลิปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ตอนที่เธอมาที่นี่ครั้งแรกหลังกลับจากประเทศไทย ซึ่งเป็นที่ที่เธอได้พบกับหลวงพ่อบ๊อบ เธอไปเมืองไทยเพื่อดูว่าที่นั่นแม่ชีใช้ชีวิตกันอย่างไร และเพื่อขออนุญาตท่านบวชแล้วกลับมาเป็นแม่ชีในประเทศไทยกับอาจารย์สุเมโธ

“ที่รู้จักก็คือ หลวงพ่อบ๊อบแต่ท่านยังไม่ได้ปรึกษากับอาจารย์สุเมโธ ก่อน จริง ๆ แล้วฉันคิดว่าตอนที่ฉันได้พบกับแพ็ทนั้นอาจเป็นครั้งแรกที่อาจารย์สุเมโธได้ทราบเรื่อง ฉันจำได้ว่าท่านถามแพ็ทว่าหลวงพ่อบ๊อบได้เสนอแนะให้เธอบวชเป็นแม่ชีอยู่ในประเทศไทยหรือเปล่า ซึ่งเธอก็ตอบท่านว่า ตอนนั้นหลวงพ่อบ๊อบรู้อยู่แล้วว่าเธอต้องการจะบวชในประเทศไทย (ถึงตรงนี้ รู้สึกว่าจะได้ยินเสียงหายใจพี๊ดใหญ่ดังมาจากอาจารย์สุเมโธ หรือฉันอาจจะจำผิดไปก็ได้!)

“แพ็ทได้แรงบันดาลใจอย่างแรงกล้ามาจากการที่ได้เห็นพระภิกษุในลอนดอนและคิดว่าที่นั่นจำเป็นต้องมีแม่ชีด้วย เมื่อเห็นว่าไม่มีใครสนใจจะเป็นแม่ชี เธอจึงตัดสินใจเป็นเสียเอง

“คืนนั้นเป็นคืนวันพระ ฉันถึงได้อยู่ที่นั่น แพ็ทกับฉันนั่งอยู่กับพวกพระ เธอเล่าเรื่องตอนที่เธออยู่ประเทศไทย แล้วเราก็นั่งฟังเทปบันทึกเสียงเกี่ยวกับชีวิตของแม่ชีที่แม่ชีคำฟ้าอวดไว้ให้เหล่า ลูกสาวของนายซอร์ว หลังจากฟังจบ อาจารย์สุเมโธก็มองมาที่แพ็ทกับฉันแล้วพูดอย่าง

ติดตลก ว่า “นั่นแหละการพูดเชิญชวนให้คนมาสมัครเป็นแม่ชีของพวกเรา!” ”

ผมคิดว่าด้วยผลพวงจากเหตุการณ์พลิกผันอันเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญนี้เป็นหลัก บวกกับการที่อาจารย์สุเมโธยอมรับได้ว่า ควรให้มีการบวชผู้หญิงขึ้นที่ประเทศอังกฤษ จึงทำให้ท่านตัดสินใจทำสิ่งที่ก่อนหน้านี้ท่านไม่เคยคิดจะทำมาก่อน คือการให้หญิงชาวตะวันตกเมื่อบวชแล้วสามารถมีสถานะสูงขึ้นจากแม่ชีศีลแปด เพื่อตั้งพวกเธอให้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นในข้อวัตรปฏิบัติแห่งสงฆ์ สิ่งที่ท่านทำนั้นไม่เคยมีใครทำมาก่อน ท่านสร้างกลุ่มนักบวชสตรีห่มจีวรน้ำตาที่เรียกว่า สีสตรา ซึ่งรักษาศีลสิบข้อ (แม่ชีนุ่งห่มขาวในประเทศไทยรักษาศีลแปดข้อ) การทำเช่นนี้ทำให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์จากเหล่าภิกษุในระดับเดียวกันกับท่านในประเทศไทย แต่ถึงอย่างนั้นท่านก็ยังดำเนินการต่อดังนั้นเมื่ออาจารย์สุเมโธมาหาผมแล้วพูดว่า “เราคิดว่าพวกเราคงต้องมีที่ใหม่” มันจึงไม่ใช่แค่แรงกดดันจากการที่ฆราวาสต้องการมาฝึกสมาธิแล้วจิตตวิเวกไม่มีพื้นที่ว่างให้ฝึกเท่านั้น แต่ยังเกิดจากความจำเป็นที่จะต้องหาที่พักเหมาะสมให้กับแม่ชีคณะที่เกิดขึ้นมาใหม่ด้วย

แล้วผู้ช่วยคนสำคัญก็เข้ามาอยู่ที่วัด เขาชื่อว่าคิป เกอร์ริน ก่อนมาที่ซิทเธอร์แลนด์เขาเคยเป็นคนติดตั้งใบเรือและเสากระโดงในการบูรณะเรือคัตตี ชาร์ก เรือโบราณที่อยู่ที่กรีนวิช (Greenwich) เขาเป็นคนที่สีพลั่ง ลั่นเหลือ มีเรี่ยวแรงมหาศาล และมีความปรารถนาอันแรงกล้าที่จะจัดการกับความท้าทายอย่างไม่หยุดหย่อน เขาเหมือนกับเรย์ เมียร์ส^๓ ในเวอร์ชันซิทเธอร์แลนด์ เขาศึกษาทักษะการเอาชีวิตรอดอย่างละเอียดจนเหลือเชื่อ ไม่ใช่จากการอ่านหนังสือแต่จากการออกไปเผชิญกับปัญหาต่างๆ ในป่า เขารู้ดีถึงวิธีการสร้างที่พักในสภาพแวดล้อมของ

^๓ นักแกะสลักผู้เชี่ยวชาญเทคนิคการเอาชีวิตรอดที่มีชื่อของอังกฤษ

เมื่อ ๕ วันแรก ซึ่งเป็นที่รู้จักกันใน (ลาคองมา) "สี่ครร" กลับกลับที่วัดบวร
 นริศบวรพิศ ๑๐ มท. ในเขตพุทธมณฑลของวัดบวรจตุรวิ ๑๐๐ เมื่อวันที่ ๑๕
 สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๖

ป่า และเขาก็นำสิ่งที่เขารู้มาช่วยวัด คือเป็นคนสอนวิธีทำ “กระโจมตัด” ให้กับกลุ่มผู้หญิง ซึ่งต้องอาศัยการเก็บกิ่งเฮเซล ลอกเปลือก แล้วเอามาตัดในแบบพิเศษ ก่อนเอามามัดเข้าด้วยกัน แล้วคลุมด้วยผ้าใบชุบน้ำมัน กลายเป็นเต็นท์กันน้ำ หญิงสาวสองคนที่ต่อมาเป็นแม่ชีสร้างกระโจมขึ้นตามขั้นตอนแนะนำของเขาไว้หลังหนึ่งอยู่ใกล้กับกระท่อมของแม่ชี และพระอีกรูปก็ได้สร้างไว้อีกหลังหนึ่งบนยอดเนินที่อยู่ตรงกลางของป่าแฮมเมอร์แล้วอาศัยอยู่ที่นั่นในช่วงฤดูร้อน

เขตพัทธสีมา ซึ่งหมายถึงเขตพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่กำหนดไว้เพื่อประกอบพิธีอุปสมบทและการทำสังฆกรรม ได้รับความอนุเคราะห์ที่กำหนดเขตขึ้นโดยท่านอานันทเมตไตรย์ ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๔ บนที่ดินของวัด ซึ่งในขณะนั้นคณะสงฆ์ก็ได้มีการสวดพระธรรมวินัยหรือปาติโมกข์ทุก ๑๕ วันในกระโจม มีการวางศิลาฤกษ์ลงในดินพร้อมสลักอักษรว่า วินโย สาสนาสา อายุติ (วินัยคือชีวิตของพระศาสนา)

การอุปสมบท อันเป็นพิธีที่ต้องประกอบขึ้นภายในเขตพัทธสีมาเท่านั้นเกิดขึ้นได้เพราะสมเด็จพระพุทธาจารย์^๔ (เกี่ยว อุปเสโณ) ได้แต่งตั้งให้อาจารย์สุเมธเป็นพระอุปัชฌาย์และให้การอุปสมบทได้โดยมีจดหมายแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ

สามเณรสามรูปได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุที่นั่น ทำให้มีภิกษุรวมสิบเอ็ดรูป ผมไปที่นั่นวันนั้นพอดี ผมเดินผ่านซุ้มประตูเข้าไปในสวนข้างเรือนกระจก และเห็นพิธีกำลังดำเนินอยู่ เพื่อนคนหนึ่งชี้ให้เห็นผมเดินเข้าไปมาบอกผมในตอนหลังว่า “คุณทำหน้าที่เหมือนแมวได้กินครีมเลย!”

วันหนึ่งในขณะที่ผมอยู่ในสตูดิโอ มีโทรศัพท์ดังขึ้น เป็นสายจากหัวหน้าแผนกศุลกากรของสายการบินแคนาดาที่สนามบินฮีทโธรว์ เขาแจ้งว่าทางการบินไทยมาขอใช้ห้องนรภัยของเขาเพื่อเก็บพระพุทธรูป เขาพูดว่า “พระพุทธรูปหนัก ๘๐๐ กิโลกรัม และดูเหมือนจะทำมาจากทองทั้งองค์ ไม่มีเอกสารใดๆ แนบมาด้วย เท่าที่มีคือชื่อกับหมายเลขโทรศัพท์ของคุณ คุณมีใบอนุญาตนำเข้าของหรือเปล่าครับคุณชาร์ป”

^๔ สมณศักดิ์ ณ ขณะนั้นคือ พระพรหมคุณาภรณ์

พิธีที่วัดป่าสุทธจินดา จังหวัดขอนแก่น ณ วัดป่าสุทธจินดา จังหวัดขอนแก่น ณ วัดป่าสุทธจินดา จังหวัดขอนแก่น

ผมรู้สึกขำมากแล้วบอกกับเขาไปว่า ผมไม่รู้เลยจริงๆ ว่าใครส่งมา แต่ผมจะโทรศัพท์ไปถามที่สถานทูตไทยดูว่าพวกเขาทราบเรื่องหรือเปล่า พวกเขาทราบจริงๆ เพราะอีกประมาณหนึ่งชั่วโมงต่อมาก็มีสุภาพสตรีชาวไทยผู้หนึ่งมาที่พลตของผมด้วยท่าทางตื่นเต้นมาก เธอถือเอกสารนำเข้าทั้งหมดมาด้วย ซึ่งบางฉบับผมต้องลงนาม ผมโทรศัพท์ไปแจ้งทางซีทีเออร์สถึงสิ่งของที่ต้องไปรับที่สนามบินฮีทโธรว์ พร้อมให้รายละเอียดของสุภาพสตรีชาวไทยผู้นั้นไป แล้วคณะสงฆ์ก็เริ่มจัดการงานที่กลายเป็นความยากลำบากอันแสนยาวนานในการถอดหน้าต่างมุขในห้องที่ตอนนี้ใช้เป็นห้องสวดมนต์ออก แล้วยกพระพุทธรูปหนัก

พระพุทธรูปจากปาง:เทพไทพาลีในปางกัจจกัฏฐ์ โดยพระพุทธรูปที่วัดวิชัย ทรงถวายเพื่อประสิทธิ์พรหมแทนบุญคุณของวัด องค์พระ:วัดวิชัย ทรงพระจำแลงบนที่จวกรกบรจากสหกรณ์บริษัทฮีทโธรว์ โดยมีอาจารย์สุเมธ ท่านผู้จัดไว้ พล:ท่านกิตติศักดิ์ ชื่นสืบ กิตติธรรม ๑๕๕

กรณีถอดหน้าพระพุทธรูปองค์ใหม่เข้าไปในปางสวดมนต์ พล:กำลังของสงฆ์ที่วัดป่าสุทธจินดา

บ้านคงเบ่งบานไปอย่างรวดเร็วที่สุด จนอาจเกินความสามารถของ
เราที่จะซื้อได้ มันจึงเป็นเหมือนเทวดาที่คอยรักษาบ้านเอาไว้ เพื่อ
อดทนรอคอยการมาถึงของพระพุทธเจ้านั่นเอง

พระพุทธรูปองค์ใหม่สูงประมาณ ๑ เมตร ๑๐ นิ้ว จัดเตรียมไว้สำหรับ
สร้างสถานที่ประดิษฐานไว้ที่วัดบ้านดอนใต้ ตำบลบ้านดอน อำเภอเมือง
ที่วัดบ้านดอนใต้ ตำบลบ้านดอน

๘๐๐ กิโลกรัม เข้าไปทางช่องหน้าต่างนั้นเพื่อไปวางไว้บนฐาน จากนั้น
ก็ติดหน้าต่างกลับเข้าที่ ซึ่งพวกเขาทำงานทั้งหมดนั้นโดยไม่ใช้รถยก
ช่วยเลย

วันที่น่าจดจำอีกวันหนึ่ง คือวันที่เปิดห้องใต้ดินไปเจอกับผู้อาศัย
แสนน่ารังเกียจที่แฝงตัวอยู่ในบ้านมาอย่างยาวนานแล้ว นั่นคือ
เจ้าเชื้อราสีเทาอมเหลืองมะนาวที่พองฟู ทั่วมุม ไหลซึม ลามและทะ
ต่อกันยาวเป็นเมตร ปีศาจร้ายจอมทำลายที่มีเส้นใยแผ่ยาวออกไป
ทั่วบ้าน กัดกินพวกคานไม้จนผุร่อน ผมมักจะเรียกมันว่าเชื้อราเทวดา
จอมทำลาย ทำไม่ถึงเป็นเทวดานะรี ก็เพราะว่าถ้าไม่มีมัน ราคาของ

ประตูหน้าของบ้านฮิวอี้ร์สท์ ภายนอกที่ถูกทิ้งร้างมาตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองออกมา

ประตูหน้าของบ้านฮิวอี้ร์สท์ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒

ห้อง ๒ ห้องที่ทลายพังระทวยเป็นห้องเสียหาย โดยในภาพมีบันไดต่อระหว่างชั้นครึ่งและ
 ภายใต้นี้ได้กลายเป็นห้องสวดมนต์นิกายในศาลเจ้าของวัดมิ่งจิตตวิ ๑๐๐ โดย
 สามารถมองเห็นทางเข้าเรือนต้นไม้ที่มุมซ้ายมือด้านหลังห้อง

ห้องสวดมนต์นิกายในศาลเจ้าของวัดมิ่งจิตตวิ ๑๐๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒

อาคารที่อยู่ด้านหลังมีชื่อในภาพคือ ส่องทำโดยเชกกันว่า "ซุงฉาง" ซึ่งตั้งอยู่
ติดกับโดม สร้างขึ้นจากเหล็กของตึกที่ตายใช้ไม้แฉ่จำนวนมากก่อนอาคาร "ซุงฉาง" นี้
ต่อมาใช้เป็นที่ตั้งเจ้าอาวาส คณะภคยานิกายมหายานในปัจจุบัน

"กุฏิพจนานุกรมมหาสารคาม"
เดิมทีคือกุฏิเจ้าอาวาสซึ่งได้รับทุนช่วยเหลือมาเพื่อใช้เป็นที่พจนานุกรมในปัจจุบัน

ภาพถ่ายมุมมองจากตึกบริเวณไร่แก้วก้อดส์วิลล์

ภาพถ่ายมุมมองจากตึกของบรืเวณไร่ดิวอี้ - ไร่แก้วก้อดส์วิลล์

๓. นักร้องจากชิคาโก

ชุมชนทงอ๊ตในฟากว้อตอมราวสี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ในเขตของพระสงฆ์
 ทวงกลางด้อ ทำหเจ้าตมบ็ญญณ์นหะ (สงมฉ่าพ้นดอ)
 ภาพวาดพระพุทธรูปเจ้าทนะต่งสู้รับน มนัง ด้านหลังรับหอยฉงาแวงจอรัง ชำรป

-๓- หลังจาก ชิกเอิร์สก์

แล้วก็ถึงวันที่อาจารย์สุเมโธพาผมไปคุยกันเป็นการส่วนตัวและพูดว่า
 “เราคิดว่าพวกเราจำเป็นต้องมีสถานที่อีกแห่งหนึ่งนะ ที่ที่ใหญ่กว่านี้”

ผมอึ้งไปจริง ๆ เวลาผ่านไปยังไม่ครบสี่ปีเลย จิตตวิเวกก็ยังไม่มีความ
 ว่าจะเสร็จ ถึงแม้ว่าเรื่องเงินจะไม่ใช่อุปสรรคใหญ่อีกต่อไป แต่ตอนนี้
 ท่านต้องการสถานที่ที่ใหญ่ขึ้น ให้เพียงพอเป็นที่พักของแม่ชีที่เพิ่ม
 จำนวนมากขึ้นและฆราวาสที่มานั่งกรรมฐาน ยังไม่รวมถึงที่พักของ
 พระสงฆ์ที่เพิ่มมากขึ้นด้วย คำตอบของผมก็คือ “ท่านจะทำอย่างนั้น

ไปเพื่ออะไร ท่านจะทำให้ชีวิตท่านเองเป็นทุกข์นะครับ!” แต่เราไม่ถึงขั้นถกเถียงกัน ผมดูออกชัดเจนว่าท่านตั้งใจแน่วแน่อย่างนั้นแล้ว

เรื่องแรกที่ผมนึกถึง คือมูลนิธิฯ ยังไม่เคยกู้ยืมเงินจากที่ไหนเลย สิทธิทรัพย์ถาวรตอนนี้ก็มีอยู่มาก และเงินสนับสนุนที่ได้รับก็สม่ำเสมออยู่ที่ประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ ปอนด์ต่อปี (เทียบกับค่าเงินในปัจจุบันน่าจะมีค่ามากกว่าหนึ่งล้านปอนด์) เมื่อเร็ว ๆ นี้เจฟฟรีย์ เบียร์ดสลีย์เพิ่งขอให้เราซื้อที่ดินรอบ ๆ บ้านซีทเธิร์สต์คืนจากเขาในราคา ๕๐,๐๐๐ ปอนด์ และในที่สุดเราก็ตกลงราคากันได้เป็นเงินจำนวน ๔๐,๐๐๐ ปอนด์ ซึ่งเราต้องทยอยจ่ายคืนให้กับกองทุนอารามของอาจารย์ปัญญาจนเต็มจำนวนภายในห้าปี เจฟฟรีย์ต้องการเงินเพื่อไปซื้อที่ดินและอาคารในเดวอน ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นวัดป่าฮาร์ทริด การเงินของเราอยู่ในความควบคุมอย่างใกล้ชิด และถึงแม้ว่าเราจะยังไม่ถึงขั้นมีเงินเหลือเก็บเหลือใช้ แต่สิ่งที่อาจารย์สุเมโธต้องการทำก็เป็นสิ่งที่ผู้จัดการธนาคารของเราน่าจะมองว่าเป็นการเสี่ยงที่สมเหตุสมผล

ผมคิดในใจว่า “สิ่งที่ท่านต้องการทำนั้นน่าจะเป็นไปได้... ละมั้ง”

ปีเตอร์ แจ็คสัน เป็นคนโทรหาอาจารย์สุเมโธเพื่อบอกท่านว่า ตอนที่บาร์บารา ภรรยาของเขาโทรศัพท์ไปที่คณะกรรมการการศึกษาเมืองเบตฟอร์ดเชียร์นั้น เธอคาดหวังไว้น้อยกว่าทางคณะกรรมการฯ อาจมีโรงเรียนบางแห่งที่ต้องการจะขาย ซึ่งอาจเหมาะที่จะพัฒนาเป็นชุมชนของนักบวชในพุทธศาสนา รวมถึงใช้เป็นศูนย์ฝึกกรรมฐานด้วย เจ้าหน้าที่ทางปลายสายตอบเธอกลับมาว่า “คุณนายแจ๊คสัน เรากำลังรอโทรศัพท์จากคุณอยู่พอดี!” สถานที่ที่บาร์บาราถามถึงเป็นโรงเรียนประจำบนถนนสายแคบ ๆ ใกล้กับหมู่บ้านเล็ก ๆ ชื่อเกรท กัดเดสเดน ในซิลเทิร์นฮิลล์ ทางทิศเหนือของเฮเมล แฮมพ์สเต็ด สิ่งที่ปีเตอร์บอก

กับท่านสุเมโธเป็นแรงผลักดันให้เรื่องทั้งหมดเดินต่อไปข้างหน้าอย่างรวดเร็วจนแทบนึกไม่ถึง

วันที่เราได้พบกับปีเตอร์ที่โรงเรียนเซนต์มาร์กาเร็ตนั้นถือเป็นวันที่อากาศหนาวห่อหุ้มวันหนึ่งของอังกฤษ ปีเตอร์คุยกับอาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนเลยได้รู้ว่าสภาเทศมณฑลเบตฟอร์ดเชียร์ ซึ่งเป็นเจ้าของที่ต้องการจะขายที่ดินและอาคารของโรงเรียน เห็นได้จากการที่โรงเรียนไม่มีใครอยู่เลย พนักงานในโรงเรียนก็กำลังเตรียมจะย้ายออก ตอนเราไปถึงที่นั่นพื้นที่ทั้งหมดว่างเปล่า ดูรวม ๆ แล้วที่นั่นเหมือนกับค่ายทหาร มีกลุ่มอาคารไม้ลักษณะเรียบง่ายตั้งรวมกันอยู่บนยอดเนินเรียงรายอยู่รอบสนามเด็กเล่น มีสนามโล่ง ๆ ขนาดใหญ่อยู่ข้าง ๆ บรรดาอาคารที่พักชั้นเดียว

อาคารกับของที่วัดอ้อมตอใต้ ตำบลอ้อมโพธิ์ พ.ศ. ๒๕๕๕ จากภาพ: สำนักพิมพ์อ้อมโพธิ์
ที่วัดอ้อมโพธิ์ ตำบลอ้อมโพธิ์ พ.ศ. ๒๕๕๕ จากภาพ: สำนักพิมพ์อ้อมโพธิ์

ตรงข้ามกับถนนเซนต์มาร์กาเรตเป็นป่ารกทึบ ซึ่งปีเตอร์พบว่าเป็นที่ตั้งของระบบบำบัดน้ำเสียของโรงเรียน อาจารย์สุเมโธกับผมเดินไปรอบ ๆ ในขณะที่ปีเตอร์ ซึ่งมีอาชีพเป็นช่างสำรวจและประเมินราคาอธิบายผลการประเมินที่ดินบริเวณนั้น อีกประมาณหนึ่งชั่วโมงให้หลังผมพูดขึ้นว่า “นี่คือสิ่งที่ท่านต้องการใช้ไหมครับ” อาจารย์สุเมโธตอบว่า “ใช่” ผมขอให้ปีเตอร์ช่วยประเมินราคาที่ดินให้ เรื่องใหญ่ที่เราต้องพิจารณา ซึ่งจะมีผลกระทบต่อมูลค่าซื้อขาย คงเป็นเรื่องที่ว่าสภาพทัศนียภาพ จะอนุญาตให้เปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในลักษณะไหน ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าจะเป็นการอนุญาตให้อย่างจำกัด ผมเสนอให้เรายื่นขออนุญาตใช้ที่ดินเป็น “วิทยาลัยสงฆ์” ขณะที่ปีเตอร์แนะนำให้เราเสนอซื้อที่ดินในราคา ๒๐๐,๐๐๐ ปอนด์

โรงเรียนแห่งนี้สร้างขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ แรกเริ่มเพื่อใช้เป็นสถานที่จัดค่ายฤดูร้อนสำหรับเด็ก ๆ จากลอนดอน แต่แล้วต่อมาในระหว่างการก่อสร้างจึงถูกกันไว้เป็นสถานที่ให้เด็ก ๆ อพยพหนีการทิ้งระเบิดของเยอรมันในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง เพื่อมาเรียนในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยยิ่งขึ้น โดยมีรัฐบาลแคนาดาเป็นผู้สร้างและบริจาคให้นั้นเป็นสาเหตุที่อาคารโรงเรียนก่อสร้างด้วยไม้ซีดาร์แดงคุณภาพเยี่ยมจากแคนาดา ทำให้อาคารต่างๆ อยู่รอดมาได้ยาวนานขนาดนี้ ต่อมาจึงได้กลายมาเป็นโรงเรียนเซนต์มาร์กาเรต โรงเรียนประจำสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยมีสภาพทัศนียภาพเมืองเบตฟอร์ดและกรมอนามัยเป็นเจ้าของร่วม

ผมไม่มั่นใจเต็มที่ที่เราจะสามารถหาเงินได้เพราะที่เราต้องการคือการกู้เงินเต็มจำนวน ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ เพื่อมาซื้อที่ ผมโทรหาผู้จัดการธนาคารในปีเตอร์สฟิลด์ใกล้กับซีทเธอร์สที่มุลนิช มีบัญชีอยู่ ทางธนาคาร

แจ้งว่าเขาย้ายมาประจำสาขาที่ใหญ่กว่าในเบตฟอร์ด ห่างจากอมราวดีไม่ถึงสามสิบกิโลเมตร โชคเข้าข้างเราแท้ ๆ เพราะเขารู้เรื่องการเงินของเรามากกว่าใคร และเขายังรู้ดีด้วยว่าในระยะเวลาเกือบห้าปีตั้งแต่เปิดบัญชีซีทเธอร์สมา เราไม่เคยกู้เงินเลยสักสตางค์เดียว แถมยังมีเงินหลังไหลเข้าบัญชีอยู่ตลอด ผมรู้ว่า เขามีข้อมูลเพียงพอที่จะรู้ว่าตอนนี้มุลนิช มีทรัพย์สินที่จะสามารถนำมาใช้ค้ำประกันเงินกู้ได้เป็นอย่างดี รวมถึงมีรายรับที่น่าประทับใจอีกด้วย

เมื่อผมโทรศัพท์หาเขา เขากล่าวทักทายผมอย่างอบอุ่น ผมพูดกับเขาว่า

“คุณย้ายที่ทำงานนี้ ได้เลื่อนขั้นหรือครับ”

“ครับ” เขาตอบ เบตฟอร์ดเป็นสาขาที่ใหญ่กว่าสาขาเก่าของเขามาก เขาบอกผมต่อว่าตัวเขาเองสามารถพิจารณาอนุมัติเงินกู้ได้ถึงแปดล้านปอนด์ ผมบอกกับเขาว่าตอนนี้เรายังไม่ได้ต้องการเงินมากขนาดนั้น ผมอธิบายถึงราคาที่ดินและอาคารที่เราจะซื้อถ้าทุกอย่างเป็นไปได้

“สรุปแล้วคุณต้องการเงินเท่าไร”

“ทั้งหมดที่บอกไปครับ”

“แล้วคุณจะจ่ายคืนอย่างไร”

“เมื่อมีเงินเข้ามาครับ”

เขานิ่งเงียบไปครู่หนึ่ง แล้วจึงพูดขึ้นว่า “คุณรู้ไหม คุณซาร์ป สองสามปีที่ผ่านมาผมคอยเฝ้าดูการพัฒนาของซีทเธอร์สและผมก็ประทับใจมาก เพราะฉะนั้นผมจะยอมตามที่ขอ คุณจะได้อีกเงินสองแสนปอนด์นั้น”

ไม่ว่าการซื้อที่ดินผืนนั้นจะกลายเป็นภาระที่เลือกว่ากว่าแรง
ในอนาคตหรือไม่ อาจารย์สุเมธก็ได้ศูนย์พระพุทธศาสนาแห่งใหม่
ของท่านแล้ว ที่เหลือก็คงขึ้นอยู่กับท่าน เรื่องนั้นผมไม่อีกจกท่านแน่ ๆ
สิ่งที่ผมจะต้องทำ เมื่อเทียบกับความรับผิดชอบที่ท่านเพิ่งรับ
ไปนั้น กลายเป็นเรื่องง่ายเหมือนกับการเดินเล่นในสวนสาธารณะ
ไปเลยทีเดียวน

ปีเตอร์ แจ็คสัน รับผิดชอบเจรจากับสภาเทศบาลเบตฟอร์ดเชียร์
จนกระทั่งได้ข้อสรุปที่พวกเขาคิดว่าเป็นข้อเสนอที่ยอมรับได้ ตัวเลข
ที่ปีเตอร์คำนวณไว้ตั้งแต่ต้นนั้นแม่นยำ สิ่งที่จะต้องเกิดขึ้นต่อไปคือ
เบตฟอร์ดต้องยื่นเรื่องแจ้งความประสงค์ที่จะขายที่ดินต่อกรมอนามัย
ที่ไวท์ฮอลล์เพื่อพิจารณาอย่างละเอียด ซึ่งขั้นตอนนี้ต้องใช้เวลาหนึ่งปี

แต่แล้วก็เกิดอุปสรรคขึ้น ปีเตอร์บอกผมว่าในระหว่างหนึ่งปีนั้น
ขั้วการเมืองในสภาได้เปลี่ยนจากอนุรักษนิยมเป็นเสรีนิยม ส่งผลให้
เจ้าหน้าที่เสรีนิยมปฏิเสธที่จะขายที่ให้กับเรา โดยอ้างว่าราคาขายของ
โรงเรียนเซนต์มาร์กาเร็ตนั้นถูกเกินไป

ลองนึกดูว่ามันจะต้องใช้เวลานานแค่ไหน ถ้าเราคิดจะให้ทนายของ
เราไปเจรจากับได้เถียงกับทนายของพวกเขา

ผมตัดสินใจโทรศัพท์หาหัวหน้าฝ่ายบริหารของสภาเทศบาล
เมืองเบตฟอร์ด ซึ่งก็ได้รับการต่อสายถึงเจ้าตัวในทันที เขารู้ว่าผมเป็น
ใครและทำไมผมถึงอยากจะทำกับเขา ผมจะไม่มีวันลืมบทสนทนา
พิลึกพิลั่นของเราแน่นอน เราคุยกันประมาณว่า

“คุณชาร์ป ผมรู้ว่าทำไมคุณถึงโทรหาผม”

“โอเค ผมตกลงกับคุณทางโทรศัพท์ได้ไหมครับ เราต้องคุย

เรื่องนี้กันให้เรียบร้อย”

“ขอโทษนะครับคุณชาร์ป แต่ผมไม่ได้อยู่ในสถานะที่จะตกลง
กับคุณได้”

“ทำไมล่ะ คุณเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารนี่ครับ!”

เขาหัวเราะแล้วพูดว่า “ไม่หรอก เรื่องนี้มันเป็นเรื่องการเมือง
นะ คุณชาร์ป”

“ถ้าอย่างนั้นใครล่ะที่จะตกลงกับผมได้”

“ผมคิดว่าน่าจะเป็นประธานของคณะกรรมการที่เหมาะสม”

“ผมขอคุยกับเขาโดยตรงได้ไหมครับ”

“เอ่อ ได้ครับ เดี่ยวผมจะเอาเบอร์โทร. ของเขาให้”

บทสนทนาของผมกับประธานก็น่าจดจำไม่แพ้กัน

“หัวหน้าฝ่ายบริหารบอกว่าผมควรคุยกับคุณเรื่องโรงเรียน
เซนต์มาร์กาเร็ต ผมเลยโทรมาเพื่อสอบถามว่าคุณสามารถจะคุยตกลง
กับผมทางโทรศัพท์ได้หรือเปล่า เรื่องของเรื่องคือ ทางสภาไม่ยอมขายที่
ให้กับผมทั้งที่เราตกลงราคากันแล้ว แต่คุณทราบเกี่ยวกับเรื่องนั้นดี
ใช่ไหมครับ เราจะปล่อยให้เรื่องค้างอยู่อย่างนี้ไม่ได้ มีคนมากมายย้าย
เข้ามาอยู่ที่นั่น เราจำเป็นต้องตกลงเรื่องนี้กันให้เรียบร้อย คุณจะตกลง
กับผมตอนนี้เลยได้ไหมครับ”

“ได้ครับคุณชาร์ป ผมสามารถใช้อิทธิทธิของประธานได้”

“ถ้าอย่างนั้น ผมให้ได้อีกสิบเปอร์เซ็นต์ แค่นั้น มากกว่านั้น
อีกแค่สตางค์เดียวก็ไม่ได้”

“เท่านั้นก็คงได้ครับคุณชาร์ป ปล่อยให้มันเป็นหน้าที่ผมเถอะ”

นี่แหละการเมืองภาคปฏิบัติ ที่จริงมันไม่เกี่ยวอะไรกับเรื่องเงินเลย แต่เป็นเรื่องของการทำคะแนนเหนือพวกอนุรักษนิยม ข้อตกลงนั้นทำให้มูลนิธิ เสียเงินเพิ่มขึ้นอีก ๒๐,๐๐๐ ปอนด์ แต่นั่นก็น่าจะน้อยกว่าเงินที่เราจะต้องเอาไปจ้างทนาย และเรายังย้ายเข้าไปได้โดยไม่ต้องรอนานอีกด้วย

แม่ชีลิคซัน (สีลธภ) ที่นถาย เต็มพวงมากับจิตตอมภอต์ เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๒๗
 นิ่งเอิน ธุดงค์มาดกว่า ๒๐ ปี ๑๐๖
 ในภาพจากซ้ายไปขวา ได้แก่ แม่ชีโรจนา แม่ชีสุนทรา แม่ชีจันทสิริ และแม่ชีจิตตมณี

ผมไม่ได้อยู่ที่นั่นตอนที่พวกแม่ชีไปถึงประตูรั้วโรงเรียน เซนต์มาร์กาเร็ต หลังจากเดินเท้ามาจากชิทเฮิร์สต์เป็นระยะทาง ๑๑๒ กิโลเมตร ตอนนั้นผมคิดว่าพวกท่านเลือกที่จะเดิน (แทนที่จะย้ายมาด้วยวิธีอื่นที่ง่ายกว่า) เพื่อเป็นการประกาศเจตนารมณ์และความมุ่งมั่นบากบั่น แต่แม่ชีจันทสิริบอกผมว่าไม่ใช่แบบนั้นเลย ที่จริงแล้วพวกแม่ชีรักที่จะอยู่ที่ชิทเฮิร์สต์มากจนความคิดที่ว่า พวกท่านจะต้องย้ายไปอยู่โรงเรียนเซนต์มาร์กาเร็ต ซึ่งมีลักษณะเป็นกลุ่มอาคารที่พิทหน้าตาเย็นชาแบบค่ายทหารดึงดูดใจพวกท่านน้อยมาก พวกท่านเลยรู้สึกว่าจะจำเป็นต้องแสดงท่าทีหัวหาญและกระด้นแรงบันดาลใจเพื่อหนุนนำจิตใจและช่วยให้พวกท่านสามารถรับมือกับอนาคตที่ดูท่าจะต้องอาศัยความพยายามอย่างมากได้

ผมไม่รู้เลยว่าจะมีบริเวณไหนตามแนวเรือนพักเหล่านั้นที่กลุ่มแม่ชีหรือใครสักคนจะคิดว่า สะดวกสบายพอจะใช้เป็นที่พักได้อยู่บ้าง นั่นไม่ใช่ธุระของผม แต่เป็นเรื่องของคณะสงฆ์ที่จะจัดการกันต่อไป

ทุกอย่างเดินไปข้างหน้า และเริ่มซับซ้อนขึ้นจนผมไม่รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง ในแต่ละวันเหตุการณ์ต่างๆ เริ่มถอยห่างจากความควบคุมของผมไปอยู่ในความดูแลของคนอื่นมากขึ้นเรื่อยๆ การตัดสินใจในเรื่องต่างๆ เป็นอำนาจของกรรมการและวงประชุมนอกรอบอื่น ๆ ที่เคร่งเครียดจนน่ากลัว โครงสร้างการตัดสินใจทั้งหมดนี้กำลังจะกลายมาเป็นส่วนสำคัญในการทำงานของสถานที่ ซึ่งในท้ายที่สุดได้กลายเป็นศูนย์การเรียนการสอนที่มีการทำงานที่ซับซ้อนมากแห่งหนึ่ง

แม่ชีสุนทราเล่าถึงความหลังเมื่อครั้งมาหยุดอยู่ที่หน้าประตูรั้วของอมราวดีเอาไว้ว่า “มันตั้งอยู่บนยอดเนิน ที่ที่ท้องฟ้าเหมือนจะทอดยาวออกไปไม่มีสิ้นสุด เมื่อคุณมองขึ้นไป ภาพของพื้นที่กว้างใหญ่

ไฟศาลตรงหน้าก็จะถาโถมเข้ามาในความรู้สึก” ช่างเป็นภาพเหนือจินตนาการที่งามราวกับบทกวี ว่าแล้วเราก็รีบมารื้อฟื้นความหลังถึงความทุกข์ยากที่รอคอยเรายูติกว่า ช่วงเวลาสองปีแรกในอมราวดีเป็นฤดูหนาวที่หนาวเย็นที่สุดแห่งศตวรรษที่ ๒๐ ของประเทศอังกฤษเท่าที่ผมจำได้ที่นั่นแทบจะไม่มีระบบทำความร้อนอยู่เลย

ฤดูหนาวจะมี พ.ศ. ๒๕๒๗ - ๒๕๒๘
ในภาพคือ ศาล โรงเรียนของโรงเรียนเซนต์มากรเก็ตในออสต์ ไคยเป็นหิมะภาพที่ถ่ายจากสนามเด็กเล่น

สิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นไม่ใช่แค่การย้ายตัวคนไปอยู่ในโรงเรียนเก่าที่ว่างเปล่าและรกร้างเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเปลี่ยนแปลงแก่นและเป้าหมายของสถานที่ให้เป็นไปตามภาพในความคิดของอาจารย์สุเมธด้วย

ผมขอยกคำพูดของท่านภายหลังจากนั้นมาดังนี้

“เราอยากให้สถานที่แห่งนี้มีชื่อเรียกที่จะทำให้คนที่นี่เข้าใจถึงความ เป็นอมตะหรือความว่างเปล่า เพราะเท่าที่เรารู้ผู้คนในอังกฤษไม่เคยมีแนวคิดในเรื่องนี้มาก่อน ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๓-๒๕๒๖ เกิดภาวะหาวดระแวงขึ้นอย่างมากในยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อชาวอเมริกันทำการติดอาวุธประเภทซีปนาวุธร่อนนำวิถีให้กับชาวอังกฤษ คำที่ได้ยินกันบ่อยในเวลานั้น คือคำว่า กรีนแฮม คอมมอน^๑ การต่อต้านสงคราม และการเคลื่อนไหวเพื่อสันติภาพ ทุกคนพูดถึงความตาย การทำลายล้าง และสงคราม แต่แนวคิดเรื่อง ‘อมตะ’ นั้นยังไม่ได้อยู่ในจิตสำนึกของคนเหล่านั้น เราจึงตั้งใจตั้งชื่อที่นี่ว่า ‘อมราวดี’ ดินแดนอมตะ อีกอย่าง คำๆ นี้ก็เป็นคำที่สวยงามในตัวเองด้วย”

พ่อเจ้าตำหนักของศุภโชคศาสสมราวดี ถ่ายเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๘
พระสงฆ์ในภาพ (จากขวาไปซ้าย) ได้มีกั อภยธรรมาภิกขุ
ท่าน สุจริตโต (ซึ่งมีมณเฑียรนามว่าท่านเจ้า ท่านอชโร นล:ท่านนันทภาโล

^๑ ฐานทัพอากาศของสหรัฐในเบิร์กเชียร์ ทางตะวันตกของลอนดอน ใช้งานระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๓ - ๒๕๓๕

ผมมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทางโลกมากกว่าให้ต้องจัดการ สำหรับผม สิ่งที่สำคัญ คือการคิดว่าสำนักงานจะอยู่ตรงไหน และใครจะเป็น คนดูแลงานด้านต่าง ๆ แม่ชีโชตกาภายมาเป็นผู้จัดการสำนักงาน และท่านอาทิตย์ (ก่อนหน้านี้นี้มีชื่อว่า รอดนีย์ เบรนซ์ลีย์) เป็นพระภิกษุ พระหนุ่มรูปหนึ่งนามว่า ท่านอมโร กำลังจะกลายมาเป็นบุคคลสำคัญ ในการวางแผนการจัดการของอมราวดีในเวลาต่อมา

พวกเขาเลือกอาคารส่วนที่อยู่ด้านทิศตะวันออกของสนามเด็กเล่น ส่วนอาจารย์สุเมโธได้เลือกพื้นที่ตรงสุดปลายช่วงอาคารด้านฝั่งตะวันตกเป็นที่พักของท่าน ซึ่งเป็นบริเวณที่น่าจะเคยเป็นห้องแต่งตัว หลังเวทีที่ตั้งหันหน้าไปทางหอประชุมของโรงเรียน

นั่นเป็นเรื่องทั้งหมดที่ผมจำเป็นต้องรู้ ตั้งแต่นั้นมาพื้นที่สองส่วนนี้ ก็กลายเป็นที่ที่ผมมาทุกครั้งเวลาที่ผมมาที่วัด นอกจากสองที่นี้แล้ว ผมก็ไม่ค่อยได้รู้ว่าเกิดอะไรขึ้นอีกบ้างในส่วนอื่น ๆ ของวัด

ไม่ว่าอาจารย์สุเมโธจะรู้หรือไม่ แต่ตั้งแต่นั้นมาท่านก็ได้กลายเป็น *ผู้อำนวยการใหญ่* เป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจของที่นี่ และทุกคนก็ เห็นตรงกัน ที่นี่คือเวทีของท่าน และท่านกำลังดำเนินรายการอยู่ ซึ่งสถานการณ์เช่นนั้นเหมาะกับผมเป็นอย่างยิ่งเพราะสิ่งสุดท้ายที่ผมอยากเผชิญ ก็คือการต้องไปประชุมกับคณะกรรมการอีก หลากหลายคณะ

กลไกที่จำเป็นในการทำงานสำหรับผมคือ พบผู้มีอำนาจตัดสินใจ หรือกับเขาเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นแรงจูงใจ เห็นพ้องต้องกัน ใน แผนปฏิบัติงาน ส่งต่อให้ผู้จัดการส่วนต่าง ๆ ตัดสินใจและสั่งงาน ให้พระภิกษุจ่ายเงินเพื่อให้โครงการที่เตรียมการอยู่ดำเนินไปได้

ตรวจสอบรายรับและรายจ่าย จากนั้นก็กลับบ้าน

ผมยังคงเชื่อมั่นเสมอในความสามารถของพระภิกษุและแม่ชีหนุ่มสาว เหล่านั้นที่ต้องติดต่อกับภารกิจหนักที่จะต้องฝ่าฟันไปให้ได้ และความเต็มใจของพวกท่านที่จะต้องเผชิญกับความลำบาก รวมถึงอดทน กับสิ่งที่พวกท่านไม่ได้อยากจะมาอดทนด้วย พวกท่านทั้งหมดเป็น ศิษย์ของพระอาจารย์ชาโดยจิตวิญญาน และกำลังจะปฏิบัติตนตาม แบบอย่างที่ท่านสอนไว้ อย่างน้อยผมก็หวังไว้เช่นนั้น ผมรู้สึกทึ่งกับ สิ่งที่กำลังเกิดขึ้นจริง ๆ สิ่งที่ท่านเหล่านี้ได้ทำ สิ่งพวกท่านอดทนวัน แล้ววันแล้ว และมันก็ไม่เคยหยุด งานของพวกท่านดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ เช่นเดียวกับความเลวร้ายฝังลึกของสถานที่ที่เคยเป็นโรงเรียน เซนต์มาร์กาเร็ต ซึ่งค่อย ๆ เผยออกมาทีละชั้น ๆ ไม่น่าสงสัยเลยที่ สภาเทศบาลเมืองเบตฟอร์ดต้องการจะขายที่นี่!

ผมไม่รู้จะแงงนับปัญหาที่ซุดพบอย่างไรไหว “ซุดพบ” เป็นคำที่ถูกต้อง เลยทีเดียว เพราะปัญหาที่ร้ายแรงที่สุดที่เราพบอยู่ใต้ดิน ที่สำคัญเลย คือระบบทำความร้อน ซึ่งใช้พลังงานจากหม้อต้มขนาดใหญ่ที่ใช้ น้ำมัน เป็นเชื้อเพลิงและติดตั้งอยู่หลังครัวใกล้กับประตูด้านทิศเหนือ หม้อที่วุ่นนี้สูบลมร้อนส่งตามท่อใต้ดินไปยังอาคารทุกหลัง ช่าง สมองกลวงที่ออกแบบและติดตั้งระบบเกิดตัดสินใจว่าไม่ควรจะต้อง หุ้มฉนวนท่อทั่วทั้งบริเวณเพื่อกันน้ำแข็งเกาะในฤดูหนาว ดังนั้น สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือพื้นดินโดยรอบนั้นอุ่นสบายแต่ความร้อนที่ส่งมานั้น กลับไม่เคยมาถึงตัวอาคารทั้งหลายเลย ผมคิดถึงเด็ก ๆ ที่ขาดแคลน เหล่านั้นที่ต้องอาศัยอยู่ที่นั่นตลอดฤดูหนาวในทุกปี พวกเขาจะรู้สึก อย่างไรบ้างนะ ระบบสิ่งเก่าที่ช่วยให้ดินอุ่นนั้นทำให้เบตฟอร์ดเสียค่า ใช้จ่ายถึง ๔๐,๐๐๐ ปอนด์ในปี พ.ศ. ๒๕๒๗ นั่นเท่ากับ ๔๕๐,๐๐๐ ปอนด์ของค่าเงินในปัจจุบัน แต่ไม่มีใครในสภาเทศบาลเมือง

เบตฟอร์ดคิดที่จะถามเลยว่าทำไมมันถึงได้มีราคาแพงขนาดนั้น!

คณะสงฆ์ใช้เวลาไม่นานในการปิดระบบทั้งหมดแล้วหาทางเลือกอื่น ซึ่งหมายถึงการอยู่ด้วยเตาไฟฟ้าเล็กๆ เครื่องทำความร้อนแบบใช้น้ำมันก๊าด อะไรทำนองนั้น เพื่อเป็นการรักษาตัวให้อบอุ่นในฤดูหนาว บนยอดเนินที่ลมแรงนั้น ห่มผ้าห่มอุ่นๆ หลายผืนและเครื่องนุ่งห่มอื่น ๆ และในขณะเดียวกันก็ยิ่งหมายถึงการมีน้ำร้อนใช้อย่างจำกัดมาก และหลายคนก็ต้องอาบน้ำเย็น

การใช้ไฟฟ้าที่พุ่งสูงขึ้นอย่างกะทันหันของอมราวดีส่งผลต่อสถานะย่อยของหมู่บ้าน อมราวดีกำลังเข้าใจความเสี่ยงในการใช้ไฟฟ้ามากเกินไปกัก ในขั้นต้นคำร้องขอเพิ่มการจ่ายกระแสไฟของเราได้รับการตอบกลับจากคณะกรรมการการไฟฟ้าเป็นการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายก้อนโตสำหรับเป็นค่าเปลี่ยนอุปกรณ์ทดแทนชุดเดิมที่ใช้อยู่ ดังนั้น คณะสงฆ์จึงเริ่มใช้มาตรการประหยัด หลังจากนั้นอีกสองสามปีว่าคณะกรรมการการไฟฟ้าจะตัดสินใจเพิ่มพลังการผลิตกระแสไฟฟ้าของสถานีย่อยแห่งนั้นอย่างจริงจัง

ผมแทบไม่ได้ติดต่อกับพระและแม่ชีส่วนใหญ่เลย ผมขับรถไปอมราวดีไปพบอาจารย์สุเมโธ เราหารือเรื่องต่างๆ กัน ซึ่งส่วนมากมีรายละเอียดให้พูดคุยกันยืดยาว ท่านได้รับคำแนะนำจากคนที่อยู่ทั่วบริเวณวัดเกี่ยวกับเรื่องที่ท่านจำเป็นต้องสั่งการในลำดับต่อไป เรื่องไหนที่ท่านจำเป็นต้องใช้เงิน เรื่องนั้นก็จะถูกหยิบยกขึ้นมาพูดกับท่าน ในเวลานั้นการปรับปรุงพื้นที่เป็นไปแบบทีละนิดละหน่อย ไม่เป็นชิ้นเป็นอัน ทั่วบริเวณเหมือนเป็นพื้นที่วุ่นวายที่มีแต่การก่อสร้างปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา

และแล้วก็เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ อาจารย์สุเมโธบอกผมว่า

“ผู้ที่ให้การสนับสนุนเราเป็นประจำ รวมถึงแขกของเราทั้งหมด พวกเขาไม่มีที่ให้อยู่กันอย่างสบายได้เลย พวกเขาไม่เคยได้เห็นว่าเงินทั้งหมดที่พวกเขาให้มาไปไหน เพราะเงินทั้งหมดลงไปอยู่ในหลุมใต้พื้นดิน เราจำเป็นต้องปรับปรุงศาลาและโรงครัวให้ดูรับแขกได้ ดูสวยงาม และใช้งานได้ ทำให้เป็นที่ที่พวกเขาจะไปชุมนุมกันได้อย่างมีความสุข”

“ตกลงครับ แล้วท่านต้องการอะไรครับ”

คราวนี้ก็มาถึงการทำความเข้าใจอย่างละเอียดถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานของคณะสงฆ์ สิ่งที่ท่านกำลังจะขอ นั้นได้ผ่านการวิเคราะห์ พิจารณา ประเมินการ คำนวณมาแล้ว และค่าใช้จ่ายทั้งหมดก็ถูกกำหนดไว้เรียบร้อยแล้วโดยคณะสงฆ์ ซึ่งก็คือเหล่าบุคคลที่ประกอบขึ้นเป็นคณะกรรมการของท่าน ท่านพูดว่า “ปัจจัย ๓๐,๐๐๐ ปอนด์” นั้นไม่ใช่การคาดเดา ท่านทราบดีว่าท่านกำลังพูดเรื่องอะไรอยู่ สิ่งที่ผมต้องทำคือ อนุมัติเงินเพื่อใช้ในการนั้น ที่เหลือทั้งหมดเป็นหน้าที่ของคณะสงฆ์และผู้ช่วยที่เป็นฆราวาส ซึ่งผมไม่มีส่วนด้วย เหมือนกับว่าทุกอย่างเกิดขึ้นในพริบตา และดำเนินการไปได้อย่างสวยงาม อมราวดีมีศาลาและโรงครัวแห่งแรกที่ใช้งานได้เต็มที่

ในพื้นที่ป่าลึบห้าไร่ของอมราวดีฝั่งตรงข้ามถนนเซนต์มาร์กาเร็ตคือตำแหน่งของระบบบำบัดน้ำเสียอันกว้างขวางของเรา ซึ่งผลจากการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญระบุว่ายังใช้งานได้ดี มีน้ำสะอาดผุดออกมาจากระบบ น้ำที่ออกมานี้ก็กลายเป็นน้ำที่ไปหล่อเลี้ยงป่าอันชื้นแฉะ และรากฐานจนแทรกตัวเข้าไปไม่ได้ ส่วนใหญ่เป็นพวกต้นอ่อนของไม้ใหญ่กับต๋าย ที่แผ่ปกคลุมพื้นที่หนาแน่นเสียจนการเดินทางเข้าไปในป่าเป็นไปไม่ได้เลยในตอนนั้น เราจำเป็นต้องปล่อยให้มันรกอยู่

อย่างนั้นต่อไป จนกระทั่งหลายปีต่อมาเมื่อสภาเซตดาคอร์มตัดสินใจให้ทั้งหมู่บ้านใช้ระบบท่อบำบัดน้ำเสีย ป่าแถบนั้นใช้เวลาานกว่าจะแห้ง แต่ท้ายที่สุดก็เริ่มมีการส่งคนมาถางมันออก งานนั้นใช้เวลาหลายปี แต่ในที่สุดผืนป่าดิบห้าไร่ของเราก็กลายเป็นสถานที่แห่งความสงบ การนั่งสมาธิ และการเดินจงกรม มีหน้าซำทุกวันนี่ยังมีพรมดอกบลูเบลที่น่าตื่นตาตื่นใจขึ้นมาให้ชื่นชมกันปีละครั้งอีกด้วย

นับเป็นครั้งแรกที่อาจารย์สุเมโธเริ่มหยิบยกความสนใจในการสร้างอุโบสถใหม่ขึ้นมาพูดกับผม ตอนนั้นเป็นช่วงที่ท่านยังคงครุ่นคิดจินตนาการ และลองนึกกลับไปกลับมาถึงเรื่องนี้ ท่านจึงนำเอาความคิดของท่านมาคุยให้ผมฟัง ผมมีเพื่อนสนิทซึ่งนับถือศาสนาพุทธเหมือนกัน เขาเป็นสถาปนิกชื่อ ทอม แชนค็อก ผลงานของเขาได้รับการชื่นชมอย่างมากจากผู้คนหลากหลาย ผมเสนอให้อาจารย์สุเมโธนัดพบกับทอมสัปดาห์ละครั้ง “ท่านลองพาเขาไปเดินเล่นสักสองสามครั้งดูสิครับ” ผมพูดเสนอ “ลองคุยเรื่องความคิดของท่านกับเขา แล้วดูว่าจะได้ผลเป็นอย่างไร”

ทอมมีความสามารถพิเศษในการสร้างภาพสามมิติได้ตรงกับภาพในจินตนาการของเขาได้อย่างไม่ผิดเพี้ยน ไม่ใช่แค่ภาพร่างคร่าว ๆ แต่เป็นภาพที่ถ่ายทอดรายละเอียดได้อย่างดีชนิดที่ว่าไม่ว่าใครก็เข้าใจได้ ทุกครั้งที่พวกเขาไปเดินคุยกัน ทอมจะเอาภาพวาดของสิ่งที่พวกเขาคุยกันครั้งก่อนไปด้วย ณ เวลานั้นยังไม่มีการเสนอตั้งเขาให้เป็นสถาปนิกสำหรับงานสร้างอุโบสถ อาจารย์สุเมโธและทอมทำงานแบบนั้นต่อไปอีกพักใหญ่

บรรดาพระอาวุโสพูดคุยกันถึงความเป็นไปได้ในการสร้างอุโบสถใหม่ โดยคิดว่าในการก่อสร้างอาคารที่สำคัญมากและไม่เหมือนใครแบบนี้

ควรมีการเปิดให้สถาปนิกทั่วไปได้ออกแบบแข่งขันกัน ซึ่งปกติแล้วอาจเป็นความคิดที่ดี แต่สำหรับกรณีนี้ มันคือการทำเราสนองตอบเจตนาส่วนบุคคลของอาจารย์สุเมโธเป็นหลัก ที่ผ่านมาการพัฒนาทุกอย่างของคณะสงฆ์สายวัดป่าในประเทศอังกฤษเกิดขึ้นได้ ด้วยเป็นผลมาจากจุดมุ่งหมายที่สุุดโต่งและไม่เหมือนใครของท่านทั้งสิ้น และตอนนี้ความคิดเรื่องการสร้างอุโบสถก็เป็นอีกเรื่องที่กำลังจะเกิดขึ้น สำหรับผมแล้วมันคงเป็นไปได้ยากที่ท่านจะอยากปล่อยภาพในจินตนาการ รวมถึงการออกแบบอุโบสถในแต่ละขั้นตอนให้เป็นหน้าที่ของผู้อื่น

ทอมไม่เคยได้รับมอบหมายงานที่ริเริ่มจากความคิดที่เกิดขึ้นแบบปัจจุบันทันด่วนและกระตุ้นแรงบันดาลใจอย่างความคิดของอาจารย์สุเมโธมาก่อน เขาจำเป็นต้องหาทางออกในการตอบรับโจทย์ความต้องการทั้งหมดไว้ด้วยกัน ทางออกที่ต้องง่ายและตรงไปตรงมา โดยให้เซตพัทธสีมาเป็นจุดศูนย์กลาง มีพื้นที่ที่สามารถรองรับคนหลายร้อยคน ไม่มีการตกแต่งประดับประดาอะไรที่ไม่จำเป็น และที่มีราคาสูง ความคิดทุกอย่างค่อย ๆ ผุดขึ้น สัปดาห์แล้วสัปดาห์เล่า จากการนัดพบกันครั้งแล้วครั้งเล่า ภาพร่างที่เขียนขึ้นภาพแล้วภาพเล่า

ผมแน่ใจว่าพระอาวุโสทั้งหลายต่างคิดว่าผมตัดสินใจเลือกสถาปนิกสำหรับการสร้างอุโบสถโดยไม่ปรึกษาพวกท่านก่อน แต่ถ้าอาจารย์สุเมโธต้องการที่จะใช้วิธีอื่นในการแต่งตั้งทอมให้มาสร้างอุโบสถ ท่านก็คงทำแบบนั้นไปแล้ว

สุดสัปดาห์หนึ่ง ผมไปพักอยู่กับทอมที่บ้านของเขาใกล้กับหมู่บ้านเวสต์ตันอันเดอร์วีตใกล้กับเบดฟอร์ด เราอยู่กันแค่สองคนในบ้านหลังใหญ่มาก ผมตื่นประมาณตีห้า แล้วกำลังเริ่มเดินเตร็ดเตร่ไปรอบ ๆ

ตู้พองคาราวานของคณะนักบวชที่ 'คลีออนท์' ทุ่งป่าพรุรักษ์ตั้งอยู่ด้านท้าย ถูกนำ
มาใช้เป็นที่พักของน้องพ่อสุเมธ

เมื่อได้แบบร่างสรุปสุดท้ายสำหรับพื้นที่ทั้งหมดแล้ว ทอมก็ทำโมเดล
ของส่วนประกอบทั้งหมดนั้นขึ้นมาในขนาดที่สามารถขนไปไหน
มาไหนได้ หลวงพ่อกำลังจะพกโมเดลที่ว่าไปประเทศไทยเพื่ออธิบาย
ให้ผู้สนับสนุนมากมายที่นั่นเห็นว่าท่านมีเจตนาที่จะสร้างอะไรขึ้นมา
ผู้คนกระตือรือร้นให้ความสนใจกันมาก ไม่ช้าหลวงพ่อก็รู้สึกมั่นใจ
มากพอที่ท่านได้รับการสนับสนุนที่จำเป็นเพียงพอต่อการเริ่มโครงการ
ก่อสร้างได้แล้ว ในที่สุดท่าน (ไม่ใช่ผม) ก็มอบหมายให้ ทอม แชนค็อก
เป็นสถาปนิกผู้รับผิดชอบงานนี้อย่างเป็นทางการ

โมเดลอุโบสถ สังกัดเขตมอ เว้นดอก ๓๐ ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ (จะอยู่ในส่วนที่ ๑ เป็น
ตำแหน่งอุโบสถไปพบ ๒๐๕ พื้นที่ของเจ้าอาวาสที่ไม่เคยได้ก่อสร้าง)

ขณะที่เรื่องทั้งหมดนี้กำลังดำเนินไป ในเวลาเดียวกันก็มีการสร้าง
ศูนย์ฝึกกรรมฐานขึ้น อาคารที่พักอีกหลายหลังก็ได้รับการติดตั้งหลังคา
กันฝนใหม่ มีการทยอยจัดหาเครื่องจักรส่งเข้ามาที่โรงงานช่างขนาด
ใหญ่มากขึ้นเรื่อยๆ อาคารที่มีห้องหูกห้อง ซึ่งอยู่ใกล้กับประตูรั้วมาก
ที่สุดได้รับการตกแต่งใหม่พร้อมด้วยเฟอร์นิเจอร์ เพื่อให้ฆราวาส
และครอบครัวได้มาพักอย่างสบาย พร้อมตั้งชื่ออาคารนี้ว่า บ้านโพธิ์
มีการเปลี่ยนบานหน้าต่างใหม่ทั้งหมดประมาณ ๖๐๐ บาน บุฉนวน
ผนังของอาคารที่พักทุกหลัง สร้างห้องสุขาและห้องซักล้างเพิ่มเติม
ห้องสมุดคริสต์มาส ฮัมฟรีย์ เริ่มมีชีวิตขึ้นจากการได้รับมอบหนังสือ
๑๐,๐๐๐ เล่มจากสุภาพสตรีผู้หนึ่งที่อาศัยอยู่บนเกาะคูราเซาในแถบ
ทะเลแคริบเบียน ยังไม่นับรวมรถยนต์และรถยนต์อเนกประสงค์
อีกอย่างละหนึ่งคัน กับเฟอร์นิเจอร์อีกนับไม่ถ้วนและข้าวของเครื่องใช้
ทุกประเภทที่มีผู้นำมาถวายให้กับวัด

ในช่วงมีแรกๆ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๗ - ๒๕๓๗
 ทางวัดขอเช่าพื้นที่อาคารทั้งหมด ๑๘ หลัง
 รั้วของวัดซึ่งภายนอกอาคารออก และต่อเติมโครงสร้างผนัง

พิธีเปิด "ห้องสมุดธรรมสังฆกิจ อัมพวัน" ทางปี พ.ศ. ๒๕๓๐

การพัฒนาวัดรอดหน้าไปในทุกทิศทาง

ตั้งแต่ช่วงแรกๆ ที่เราได้เป็นเจ้าของโรงเรียนเซนต์มาร์กาเร็ต ความสัมพันธ์ของเรากับสภาเขตดาโครัมก็ค่อนข้างละเอียดอ่อน ต้องระมัดระวังในการเลือกคำที่จะสื่อสารกัน

เรื่องแรกคือการยื่นคำร้องขอเปลี่ยนการใช้ประโยชน์จากสถานที่ เราไม่มีความประสงค์ที่จะไปกระตุ้นความรู้สึกกังวลแม้เพียงน้อยที่สุดเกี่ยวกับประเด็น “การรุกรานของศาสนาต่างถิ่น” และความรู้สึกอันบอบบางของเหล่าสมาชิกสภาเขตของดาโครัม เพื่อเป็นการรักษาเจตนาธรรมของเราในการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ให้ได้ใกล้เคียงกับความเป็นโรงเรียนมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ผมจึงเลือกที่จะอธิบายถึงอุมราวดีว่าเป็น “วิทยาลัยสงฆ์” ซึ่งก็เป็นอย่างนั้นจริงๆ ผมกรอกแบบคำร้องพร้อมให้รายละเอียดกิจกรรมที่ตั้งเป้าไว้ แล้วจากนั้น (นี่กลายเป็นการตัดสินใจครั้งสำคัญ) ผมยังเขียนจดหมายบรรยายถึงอาคารที่เราขอมต้องการสร้างขึ้นเมื่อดำเนินการมาถึงจุดหนึ่ง ผมระบุถึงวัตถุประสงค์ ขนาด ความสูง และตำแหน่งที่ตั้งในพื้นที่ของอาคารนั้น ผมเรียกมันว่า “อาคารหอประชุมสงฆ์” ไม่ใช่ “อุโบสถ” และที่สำคัญที่สุดคือผมระบุชัดเจนว่าขอให้ถือจดหมายฉบับนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการยื่นคำร้องขอเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์จากที่ดิน

คำร้องได้รับอนุมัติ

กิจการของคณะสงฆ์ค่อยๆ ซบซึ้งขึ้นเรื่อยๆ มีมันสมองใหม่ๆ ก้าวเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานมากขึ้น ท่านซุติโนโรร่วมเป็นหนึ่งในทีมสำนักงาน ท่านอิตตเปโมได้รับแต่งตั้งเป็นเลขานุการมูลนิธิ ฯ (ซึ่งอดีตเคยเป็นงานหนึ่งของผมมาก่อน) รับผิดชอบรวบรวมระเบียบวาระ

การประชุม เก็บรายงานการประชุม ส่งมอบบัญชีประจำปีแก่คณะกรรมการองค์กรการกุศล ตลอดจนบริหารงานในหน้าที่อื่น ๆ การจดทะเบียนบริษัทจำกัดในประเภท “องค์กรการกุศล” เป็นสิ่งที่ดีที่สุดและอาจเป็นหนทางเดียวที่คณะสงฆ์จะสามารถดำเนินกิจการทางกฎหมายและทางการเงินได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ แต่กฎหมายฉบับนั้นไม่ได้เขียนขึ้นโดยมีการพิจารณาถึงหนทางปฏิบัติที่ไม่เหมือนใครที่พระพุทธเจ้าได้ทรงวางเป็นแนวทางไว้ให้แก่คณะสงฆ์ โดยปกติแล้วองค์กรการกุศล หมายถึง องค์กรที่ทำการระดมทุน องค์กรการกุศลสามารถรับของบริจาคเป็นเงิน ทรัพย์สินที่ดิน และสิ่งปลูกสร้าง แล้วทำการจัดสรรของรับบริจาคเหล่านั้นไปยังผู้ที่จะได้ใช้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ให้เป็นประโยชน์ แต่มูลนิธิการสงฆ์แห่งประเทศไทยไม่สามารถดำเนินการตามแนวทางนี้ได้เหมาะสม เพราะของบริจาคเหล่านั้นเป็นของที่มอบให้แก่คณะสงฆ์โดยตรงทั้งหมดทั้งสิ้น และต้องตกเป็นทรัพย์สินของคณะสงฆ์ตามความเป็นจริง (แต่ไม่ใช่ในทางกฎหมาย)

ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในส่วนของการเป็นผู้จัดการทรัพย์สินนี้ได้เคยนำไปสู่ความตึงเครียดและความขัดแย้งในอดีต ในบริบทนี้บทบาทที่แท้จริงของผู้จัดการทรัพย์สินซึ่งเป็นฆราวาส คือเป็นผู้รับใช้หรือผู้ดูแลทรัพย์สิน ทำดีที่สุดแล้วมูลนิธิการสงฆ์แห่งประเทศไทยดำเนินงานในสถานะเช่นนี้ ในหนังสือที่อาจารย์อมโรเขียนขึ้นไม่นานมานี้ ชื่อว่า *Roots and Currents* ได้อธิบายชัดเจนถึงแนวทางอันซับซ้อนของความสัมพันธ์ระหว่างคณะสงฆ์กับผู้จัดการทรัพย์สินการกุศลซึ่งเป็นฆราวาสที่ได้พัฒนาขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา

ต่อมาไม่นานนัก ท่านชุตินโรและท่านออตเบโมก็พบว่าตนเองอยู่ในจุดกึ่งกลางของการโต้แย้งที่รุนแรงมาก เพราะเมื่อหลวงพ่อบุญญาตให้ ทอม แฮนค็อก เดินหน้าสร้างอุโบสถใหม่ ทอมได้ยื่นคำขออนุญาต

ก่อสร้างอาคารต่อสภาเขตดาคอร์ม ซึ่งก็ได้รับการปฏิเสธทันที

ก่อนยื่นอุทธรณ์ ฝ่ายขออนุญาตจะต้องพิจารณาติดต่อสำนักผังเมืองท้องถิ่นอีกครั้งเพื่อสอบถามว่าจะสามารถแก้ไขคำร้องที่ยื่นไปแล้วให้เป็นที่ยอมรับได้มากขึ้นและให้มีโอกาสมากขึ้นที่จะได้รับอนุญาตหรือไม่ จากนั้นทอมจึงยื่นแบบที่แก้ไขแล้ว แต่นั่นก็ถูกปฏิเสธอีกเช่นกัน

ทอมซึ่งเคยพบเจออุปสรรคแบบนี้มาหลายกรณีในชีวิตการทำงานของเขา จึงได้ทำเรื่องยื่นอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อม โดยมีทนายความ คือ คริสโตเฟอร์ ล็อกฮาร์ท-มัมเมอร์รี่ สุภาพบุรุษผู้ปรากฏว่าเป็นพรอันยิ่งใหญ่โดยแท้ ใคร ๆ พูดถึงเขาว่า “สไตล์การทำงานของเขาเน้นนุ่มนวลกว่าฝ่ามือเสียอีก แล้วผลลัพธ์ที่ได้ยังมีประสิทธิภาพยิ่งกว่า แต่ที่สำคัญที่สุด คือเขาว่าความได้แก่นยาราวกับยิงเลเซอร์ คริสโตเฟอร์มั่นใจว่า เขาจะสามารถระบุประเด็นสำคัญหนึ่งหรือสองข้อที่คิดว่าจะทำให้ชนะคดีได้และจะมุ่งไปที่ประเด็นนั้นโดยไม่ต้องให้ความสำคัญกับประเด็นอื่น ๆ เลย ซึ่งเป็นการแสดงถึงความมั่นใจและความสามารถที่คู่แข่งของเขาน้อยคนนักจะมี”

ด้วยความว่องไว ท่านรัฐมนตรีได้แต่งตั้งผู้ตรวจสอบผังเมืองและกำหนดวันพิจารณาคดีในอีกไม่กี่สัปดาห์ต่อมา การพิจารณาคดีเกิดขึ้นในสำนักงานของสภาเขตดาคอร์ม ดูเหมือนว่าสมาชิกสภาเขตของดาคอร์มได้จําแนกต่อความคิดอคติเช่นเดียวกับ (ถึงแม้จะไม่รุนแรงเท่า) บรรดาสมาชิกสภาที่ซิสเซสเตอร์เมื่อครั้งมีการโต้แย้งกันเรื่องการปรับเปลี่ยนบ้านซิทเธิร์สให้เป็นวัด ท่านชุตินโรและท่านออตเบโมถูกเรียกตัวมาเพื่อค้นแฟ้มงานของพวกท่าน หาข้อมูลทุกอย่างเท่าที่หาได้ แม้จะเป็นเพียงรายละเอียดย่อยๆที่จะสามารถนำมาเป็นหลักฐานสนับสนุนนายล็อกฮาร์ท-มัมเมอร์รี่ได้ พวกท่านทำงานนี้ด้วยความรอบคอบอย่างเหลือเชื่อ

หลวงพ่อกุศล ทานชุตินทรและท่านอรรถเปโม รวมถึงผมเข้าร่วมฟัง การพิจารณาทุกวัน โตะถูกจัดไว้เป็นรูปเกือกม้ามีปลายเปิดด้านหนึ่ง และตั้งหันหน้าเข้าหาผู้ตรวจสอบฝั่งเมืองที่นั่งแยกอยู่แต่เพียงผู้เดียว ทางฝั่งซ้ายคือสุภาพสตรีสาว ซึ่งเป็นทนายความของสภาฯ ทางฝั่งขวา ที่อยู่ตรงข้ามกันคือทนายของเรา ผมค่อนข้างสนใจสุภาพสตรีสาว ผู้ นั้น เพราะเธอรู้ดีว่ากำลังเผชิญอยู่กับคู่ต่อสู้ระดับพระกาฬขนาดไหน สมาชิกสภาฯบางคนดูกระวนกระวายอย่างเห็นได้ชัด จดจ้องอยู่แต่กับ ชัยชนะ แต่กระบวนการพิจารณาคดีเป็นไปอย่างเงิบ ๆ และค่อนข้าง จะสบาย ๆ ช่วงพักทานอาหารกลางวันของวันแรก ผมนั่งอยู่ตรงข้าม กับนายล็อกฮาร์ท-มัมเมอริย์ที่โตะในโรงอาหารของพนักงาน เขา ไม่สนใจทานอาหารเลย ได้แต่นั่งทบทวนตั้งเอกสารที่พระสงฆ์ผู้เป็น ที่เคารพยำเกรงของพวกเราจัดหามาให้ เขาคัดเอาเอกสารจำนวนหนึ่ง แยกวางไว้ด้านข้าง แล้วหยุดพักทานน้ำชากับแซนด์วิช ผมถามเขาว่า อะไรที่ทำให้เขาเลือกใช้แง่มุมนี้ของกฎหมายมากกว่าด้านอื่น “รายละเอียดคนนะ” เขาตอบ “หลุมพรางมันอยู่ในรายละเอียด”

เขาหันกลับไปทีเอกสาร นั่งอ่านทุกอย่างอย่างละเอียด จากนั้นเขาก็ หยิบเอกสารฉบับหนึ่งขึ้นมาแล้วถามว่า “คุณเป็นคนเขียนเอกสาร นี้หรือเปล่า” มันคือจดหมายที่ผมแนบท้ายคำร้องขอเปลี่ยนแปลงการ ใช้ประโยชน์ที่ดินฉบับแรก ซึ่งผมได้บรรยายรายละเอียดของอาคาร ขนาดใหญ่ที่เราตั้งใจจะสร้างให้เป็นศูนย์กลางของวัด เขาดูดีใจที่ได้ เจอมัน ผมก็ดีใจเช่นกันเพราะผมลืมมันไปเสียสนิท

นอกจากนี้ ในเอกสารตั้งเดียวกันนั้น ท่านอรรถเปโมยังบังเอิญค้นเจอ จดหมายจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท้องถิ่น พร้อมข้อความถึง สภาตำบลแกดเกสเดน จดหมายฉบับนี้บรรยายชัดเจนถึงเจตนาของ สมาชิกสภาฯ ผู้ นั้นที่จะช่วยหาวิธีชดเชยการขออนุมัติแบบแปลน

และการหยิบยกเรื่อง “การจราจร” ขึ้นมา ดูจะเข้าท่าที่สุด นี่เป็น หลักฐานที่แสดงให้เห็นชัดเจนมาก

เมื่อเขากลับไปต่อสู้อยู่ในศาล ผมรู้สึกประทับใจที่เขายังคงรักษาท่าที นิ่งเฉย และถ่อมตัวไว้ไม่เปลี่ยนแปลงในระหว่างที่เขาเสนอหลักฐาน พิจารณาชิ้นใหม่ ซึ่งสำหรับฝ่ายตรงข้ามของเราแล้วหลักฐานชิ้นนี้ มีความสำคัญและก่อให้เกิดความยุ่งยากมาก จดหมายฉบับนั้นถูกส่ง ผ่านไปให้ผู้ตรวจสอบฝั่งเมืองได้อ่าน

สิ่งที่เกิดตามมาหลังจากนั้น คือการต่อสู้กันในเรื่องความหมายของคำ ว่าอะไรคือความแตกต่างระหว่าง “อาคารหอประชุมสงฆ์” กับ “อุโบสถ” คำทั้งสองมีความหมายเดียวกันหรือเจตนาให้แตกต่าง อีกครั้งที่ทนาย ของเราไม่ได้ขัดแย้งยึดเยื้อในประเด็นนั้น แต่กลับกล่าวถึงมันแบบ ผ่าน ๆ เพื่อไปต่อสู้กับคำคัดค้านในประเด็นต่อไปที่สภาฯ เสนอมา แล้วเรื่องมันก็ดำเนินไปเช่นนั้น วันแล้ววันเล่า ซึ่งระหว่างนั้นผมก็ได้ หาความบันเทิงให้กับตัวเองด้วยการใช้ปากกาวาดภาพทุกคน เรื่อง ที่ทั้งหมดจบลงในวันสามวัน เมื่อถึงเวลา ผู้ตรวจสอบฝั่งเมืองจึงได้รายงาน ผลการไต่สวนของเขาต่อรัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อม ซึ่งคำวินิจฉัย ของเขาถือเป็นอันลึ้นสุด ไม่กี่สัปดาห์ต่อมา ทอมได้รับแจ้งว่าคำอุทธรณ์ ของเขาเป็นผลและเขาสามารถทำงานต่อไปได้ไม่ว่าจะด้วยแบบแปลน ไหนในสองแบบที่เขาเสนอมา ความรู้สึกต่อต้านที่หลงเหลืออยู่ใน ส่วนของสภาฯดราม่าละลายหายไป แล้วการก่อสร้างก็เริ่มต้นขึ้น

พอถึงตอนนั้น ผมก็เกษียณจากการเป็นประธานแล้ว และไม่รับบทบาท บริหารใดๆ อีก แต่ผมยังคงแวะเวียนไปบ่อย ๆ ส่วนใหญ่เพื่อไป ตีหมาแพะและคุยกับหลวงพ่อกุศล และเพื่อให้ได้รู้ได้เห็นงานในวัดบางส่วน ผมรู้สึกว่าได้เวลาที่จะไปแล้วเพราะมันเริ่มเหมือนกับการบริหารบริษัท

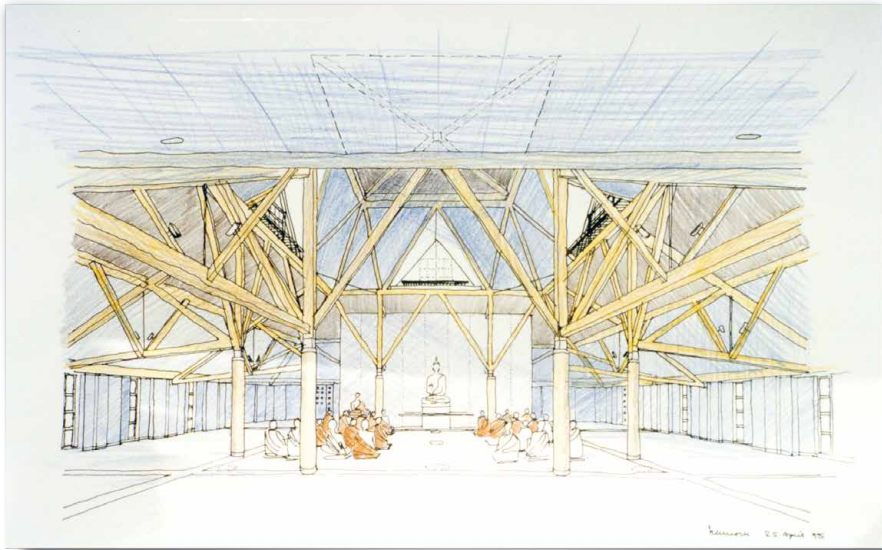
ขนาดใหญ่ การประชุมกรรมการบริหารกลับกลายมาเหมือนกับการประชุมคณะกรรมการมูลนิธิ ที่ผมหวาดผวซ้ำอีกครั้ง การประชุมพวกนั้นไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับงานของอมราวดีเท่านั้น แต่ยังรวมถึงงานของซีทีเอิร์สท์ด้วย ผมแค่ไม่เก่งเรื่องพวกนี้ ในชีวิตการทำงานของผมส่วนใหญ่ผมมักจะทำงานคนเดียว ทำงานอิสระ ใช้ทักษะหลากหลายได้ตามใจชอบ เปลี่ยนจากนักออกแบบกราฟฟิกไปเป็นผู้กำกับศิลป์ โปรดิวเซอร์โฆษณา จากนั้นก็เป็นคนเขียนสตอรี่บอร์ด และทำยี่ที่สตูดิโอเป็นนักวาดภาพประกอบ ซึ่งก็ทำให้สามารถหาเลี้ยงตัวเองได้อย่างดีทีเดียว

ผมยังคงพบปะสังสรรค์กับทอม และประทับใจมากเมื่อได้ไปทานอาหารเย็นที่สโมสรอันโอ่อ่าของเขาที่ชื่อว่า ริฟอรัมคลับ ในพอลมอล หนึ่งในอาคารยุควิคตอเรียนที่งดงามที่สุดในประเทศ ซึ่งเป็นผลงานชิ้นเอกที่ใหญ่โตมหึมาของเซอร์ชาร์ลส์ แบร์รี ซึ่งส่วนใหญ่ยังคงสภาพเดิมไม่เปลี่ยนแปลงตั้งแต่ก่อสร้างเสร็จในปี พ.ศ. ๒๓๘๔ ที่นี้เป็นสถานที่ที่บุคคลสำคัญทางการเมือง นักเศรษฐศาสตร์ นักประวัติศาสตร์ และนักทฤษฎีการเมืองมักเป็นประจำ แต่ก็เชื่อว่าผมจะสนใจเรื่องทั้งหมดนั้น ผมแค่ชอบมันเพราะมันสวยหรูดูมีรสนิยม ทอมสนุกกับการสร้างอุโบสถใหม่มาจริงๆ เขาบอกผมว่าเท่าที่เขาารู้สึก นี่คือจุดสูงสุดในอาชีพการงานของเขาเลย ผมดีใจกับเขามากๆ เห็นได้ชัดว่าการที่เขาเลือกโครงสร้างไม้โอ๊คเขียวโดยใช้ช่างที่มีทักษะฝีมือแบบเดียวกับช่างก่อสร้างโรงงานขนาดใหญ่ในยุคโบราณได้สร้างความตื่นเต้นให้กับบรรดาวิศวกรที่ทำงานร่วมกับเขา ซึ่งก็คือ โอ้ปี่ อหรับ (Ove Arup) บริษัทนานาชาติด้านงานวิศวกรรมออกแบบ และบริการให้คำปรึกษาสำหรับระบบอาคาร วิศวกรในบริษัทนั้นไม่เคยเห็นวิธีประกอบโครงสร้างในลักษณะนั้นมาก่อนสิ่งที่ทอม แชนคืออกทำได้สำเร็จ คือเขาสามารถแปลงสภาพพื้นที่

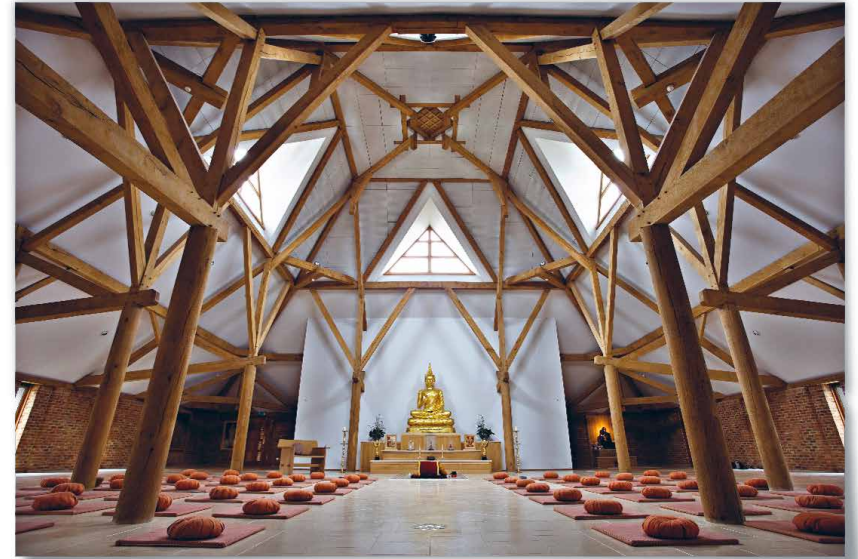
ทั้งหมดของอมราวดีได้ เขาได้มอบศูนย์กลางที่ยิ่งใหญ่ให้แก่วัด ซึ่งเกิดขึ้นได้ด้วยแรงสนับสนุนที่สำคัญในการทำงานทั้งหมด ทุกสิ่งเชื่อมโยงกัน อุโบสถกับศาลา อุโบสถกับภูมิของอาจารย์ การที่อุโบสถอยู่ตรงนั้นเป็นตัวตัดสินใจว่าสิ่งอื่นที่เหลือควรจะต้องอยู่ตรงไหน เมื่อทุกอย่างเข้าที่แล้ว เป้าหมายของอาจารย์สุเมโธก็เป็นอันสำเร็จ

โดยส่วนตัวผมแล้ว ผมพอใจมาก

ความตั้งใจแรกเริ่มของท่านกปิลวัฑโฒเป็นจริงได้แล้วในที่สุด และหลวงพ่สุเมโธก็ได้มีสิ่งก่อสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นในการเริ่มต้นจัดตั้งคณะสงฆ์ในซีกโลกตะวันตกได้อย่างเต็มที่แล้ว งานของอาจารย์สุเมโธที่ประเทศอังกฤษภายในช่วงเวลาแค่ราวสามสิบปีได้พิสูจน์แล้วว่ามามีน้ำหนัก มีอำนาจชักจูง เป็นที่ยอมรับแพร่หลาย และมีประสิทธิภาพอย่างวิเศษ เห็นได้จากการเพิ่มจำนวนขึ้นต่อเนื่องทั่วโลกของวัดตามแนวทางของพระปา ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากวิถีอันหาที่เปรียบมิได้ของพระอาจารย์ชา ครูผู้ยิ่งใหญ่ของท่าน

ภาพวาดสีน้ำจากภาพเขียนตามผนังถ้ำก่อนสร้างภายในอุโบสถ จากศิลปะสมัยก่อนประวัติศาสตร์

ภายในอุโบสถ ราวปี พ.ศ. ๒๕๕๙

เจดีย์องค์แรกในวัดอโศกมรณัฐ สร้างโดยท่านสุภัทโท หล.:อภัย (ท่านเจ้าคุณ) พอตั้งจากกับ
พิธีเปิดที่หลายในเสด็จพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๘ โดยเจดีย์ตั้งอยู่บริเวณหน้าโบสถ์
ที่สร้างมา ๑๐ ปี

เจดีย์องค์ที่สอง ซึ่งอาคารพิธีกรรมไม่ห่างไกลกับมณฑลจากประเทศอินโดนีเซีย
ทางปี พ.ศ. ๒๕๔๐

การประกอบโครงสร้างอุโบสถตากฟ้าใต้ ๑๕มิ.พ. ๒๕๓๗

การก่อสร้างอุโบสถตากฟ้าใต้ใหม่ ๑๕มิ.พ. ๒๕๔๑

ດ້ຕອນກວນຕີ້ ກວນປີ ພ.ສ. ໒໔໒໔

ດ້ຕອນກວນຕີ້ ກວນປີ ພ.ສ. ໒໔໓໐

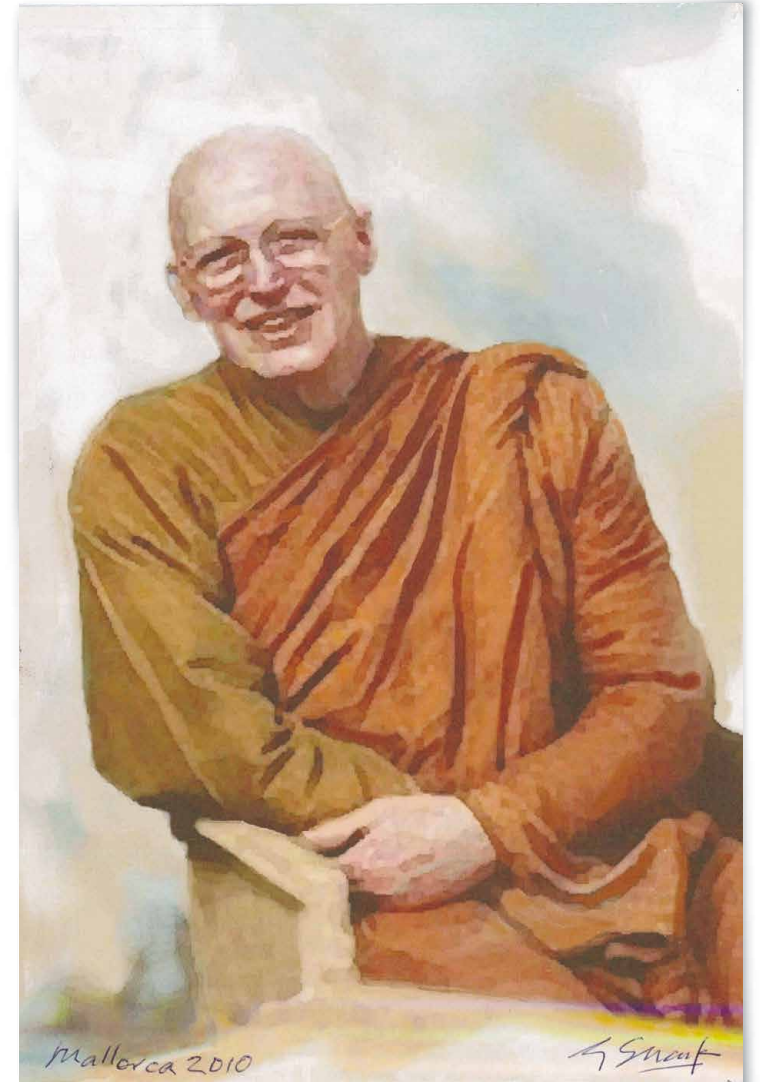
บทสังกัษ

ตั้งแต่ก่อตั้งจิตตวิเวกในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ และอมราวดีในปี พ.ศ. ๒๕๒๗ อาจารย์สุเมโธได้จัดตั้งวัดในสหราชอาณาจักรอีกสองแห่ง บัดนี้ได้มีการก่อตั้งวัดและศูนย์พระพุทธศาสนาที่ลึบทอดแนวทางโดยตรงจากคณะสงฆ์สายวัดป่า ซึ่งก่อตั้งขึ้นโดยพระอาจารย์ชา ไปแล้วทั่วโลก ตัวอย่างเช่น :

- วัดอรุณรัตนคีรี (ฮาร์เนม สหราชอาณาจักร)
- วัดป่าฮาร์ทริด (เดวอน สหราชอาณาจักร)
- มิลน์เทียม (ที่ปัสกิวเวกของแมซี ใกล้เมืองเพิร์ธ สก็อตแลนด์)
- วัดสันตจิตตาราม (อิตาลี)
- วัดป่าสุเมธาราม (โปรตุเกส)
- สำนักสงฆ์โลกุตตรวิหาร (นอร์เวย์)
- สำนักสงฆ์มุตโตทัย (เยอรมนี)
- วัดธรรมปาละ (สวิตเซอร์แลนด์)
- วัดป่าพุทธโพธิวนา (ออสเตรเลีย)
- วัดโพธิญาณาราม (สโตกส์เวลล์ นิวซีแลนด์)
- สำนักสงฆ์วิมุตติ (เซาท์ไอส์แลนด์ นิวซีแลนด์)
- วัดติสรณะ (ออนตารีโอ แคนาดา)
- สำนักสงฆ์แอร์โรวีเวอ์ (นอร์ทเทิร์นออนตารีโอ แคนาดา)
- สำนักสงฆ์เบิร์กเคน (บริติชโคลัมเบีย แคนาดา)
- วัดอภัยคีรี (แคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา)
- สำนักสงฆ์แปซิฟิก เออมีเทจ (รัฐวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา)
- สำนักสงฆ์เท็มเปิ้ล (รัฐนิวแฮมเชียร์ สหรัฐอเมริกา)

ในประเทศไทย:

- วัดหนองป่าพง
- วัดป่านานาชาติ

หลวงพ่อสุเมโธ วาดโดย จอร์จ ชาร์ป

เกี่ยวกับผู้เขียน

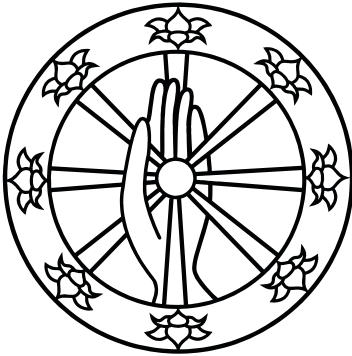

จอร์จ ชาร์ป วัดป่าบ้านตาตด พ.ศ. ๒๕๑๙

เมื่อวันเสาร์ที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๕ คุณจอร์จ ชาร์ป เสียชีวิตอย่างสงบในวัย ๘๘ ปีที่บ้านทางตอนเหนือของกรุงลอนดอน

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ถึง ๒๕๓๘ คุณจอร์จทำงานในตำแหน่งประธานมูลนิธิกิจการสงฆ์แห่งประเทศไทย หลังพ้นจากตำแหน่งแล้ว คุณจอร์จก็ยังคงเป็นมิตรที่ให้การสนับสนุนมูลนิธิ อย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด ช่วงปลายปีพ.ศ. ๒๕๑๙ เป็นช่วงที่คุณจอร์จได้ริเริ่มแผนที่จะนิมนต์พระอาจารย์ชามาที่ประเทศไทย เพื่อก่อตั้งวัดป่าสายกรรมฐานขึ้นเป็นแห่งแรกในประเทศตะวันตก

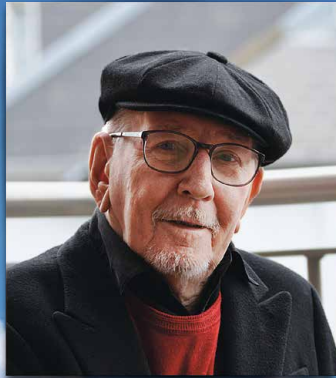
คุณจอร์จ ชาร์ป เติบโตในเมืองน็อตติงแฮมและศึกษาจบทางด้านศิลปกรรมจากวิทยาลัยศิลปะน็อตติงแฮม เขาเริ่มอาชีพวาดภาพในปีพ.ศ. ๒๕๑๘ ตั้งแต่นั้นมาเขาทำงานทางด้านออกแบบตัวอักษรและกราฟฟิคดีไซน์ เขาเป็นทั้งผู้อำนวยการสร้างสรรค์งานโฆษณา เป็นศิลปิน จิตรกร และนักวาดภาพประกอบมือรางวัล เป็นอาจารย์อาวุโสสาขากราฟฟิคดีไซน์ที่วิทยาลัยสารพัดช่างมิดเดิลเซกซ์ และต่อมายังเป็นผู้อำนวยการฝ่ายศิลป์ของสำนักพิมพ์แพน บุคลิกอีกด้วย ตัวอย่างผลงานของคุณจอร์จ ได้แก่ ภาพประกอบหนังสือเรื่อง Thrump-O-Moto โดยเจมส์ คลาเวลล์ หนังสือเรื่อง Kipling โดยเอ็ม. เอ็ม. เคย์. และหนังสือเรื่อง The High Kings โดยจอย แซนต์ รวมถึงภาพปกหนังสืออีกหลายเล่มโดยนักเขียน เช่น ดาฟนี ดู โมริเยร์ เนวิล ชุตโจเซฟ เฮลเลอร์ แจ็กกี้ คอลลินส์ วิลเบอร์ สมิธ เจมส์ เฮอร์เรียด และนิโคลัส มอนซาร์รัต

เราขอแสดงความชื่นชมและความขอบคุณต่อ จอร์จ ชาร์ป
ผู้เป็นเพื่อนที่ซื่อสัตย์มาตลอดหลายปีที่ผ่านมา
ตั้งแต่ครั้งแรกที่ได้พบกันเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๙ จนถึงปัจจุบัน
และเรายังอยากแสดงความขอบคุณที่เขาได้เขียนบันทึกเรื่องราวนี้
ซึ่งเป็นเรื่องที่เราเห็นด้วยว่าสำคัญอย่างยิ่ง

ถ้าจอร์จไม่ได้เขียน ก็คงไม่มีใคร *สามารถ* เขียนได้อีกแล้วจริงๆ

Ajahn Sumedho

จอร์จ ชาร์ป

พ.ศ. ๒๕๓๖ - ๒๕๖๕

